SRI

RAM KABIR

(a drama in five acts)

BY

D. GOPALACHARLU

(Pleader, Bellary.)

FIRST EDITION

PRINTED BY

'SADHANA' PRINTING WORKS

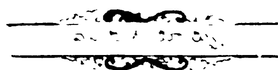
ANANTAPUR.

19[illegible].

శ్రీ

రాంకబిర్ నాటకము.

[illegible]

[illegible]

1—1—0

“శంకరధర్మ నాటకము.

రచితము

ధర్మవరము గోపాలాచా

వకీలు, బళ్ళారి.

(రామదాసునాటక గ్రంథకర్త.)

వారి యనుజులగు కీర్తిశేషులైన దివాన్ బహద్దూర్

ధర్మవరము శేషాచార్యులకు

అంకితము.

మొదటికూర్పు.

బళ్ళారిలోని

శ్రీ ‘సాధన’ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితమై

గ్రంథకర్తగారిచే ప్రకటింపబడినది.

1928

[వెల 1—4—0

ఈ నాటకమునందు వచ్చు పాత్రములు

పురుషులు.

తాంకబీర్ (కథానాయకుడు)

తమాల్ ముకీం (కబీరుని తండ్రి)

రామానందులు (కబీరుని గురువు)

వింధ్యాచలం (మఠాధికారి)

విశ్వనాథం, కైతాలిక. } మఠము బ్రాహ్మణులు

విశ్వంబర్ దాస్, మనోహర్ లాల్, గోపీనాథ్, జ్వాలాప్రసాద్, దామోదర్ లాల్ } వర్తకులు.

నిత్యానంద్ బావా (వృద్ధబ్రాహ్మణరూపమున-శ్రీరాముడు)

ద్వారకదాస్ (గోరక్షణసభాధ్యక్షుడు)

నందదాస్ (గొల్లవాడు)

షేర్ ఖాన్ (కసాయి)

రాజభటు

బాలుడు (శ్రీరాముడు)

ఇమాంసాహెబ్

సర్వర్ సాహెబ్

కమాల్ సాహెబ్

మాల్వీ

భుజంగ్ జోగీ (మచ్చునాలుక బైరాగి)

ప్లవింగ్ (భుజంగ కుమారుడు)

విద్యాసాగర్ (కమాల్ విద్యోపాధ్యాయుడు

కమాల్ (కబీరుని కుమారుడు)

సత్యదేవ్, గోవింద్, జనార్ధన్ } సాధువులు

విషయానందలాల్ (కుశలాసోదరుడు మోహినీ ప్రియుడు)

మాధవ (మోహినీసోదరుడు)

మోహన (విషయానందుని బంటు)

శంభునాథం, ఘాసీరాం } విటులు

రసూల్

దేవతాపురుషులు

రుద్రశర్మ (మహమ్మదీయ వేషమున నున్న బ్రాహ్మణుడు)

స్త్రీలు.

కుశల [విషయానందుని సోదరి]

ఖాసాకీ [కబీరుని భార్యయైన కుశల]

హలీంబీ [కబీరుని తల్లి]

మోహినీ [వేశ్య విషయానందుని ప్రియురాలు]

ఆకాశవాణి.

పీఠిక

శ్రీ కృష్ణ భగవానుఁడు లోక హితార్థ మర్జునునకు బోధించిన గీతా వాక్యములు సంస్కృతంబునఁ బ్రచురితంబులై యుండుటచేతఁ దిరిమతస్థులగు బ్రాహ్మణులు మూఁడు తోవలుగ నర్థములఁజేసి ప్రవర్తించినందునఁ గృష్ణ భగవానుఁ డుద్దేశించిన లోక సంగ్రహ కార్యములు నిరుద్ధము లాయెనే కాని ప్రబుద్ధములుగాక పోయెను. పదంపడి శ్రీ శుకుఁడు లోక హితార్థము, భూమిపై వనయోనిజావతారంబు నెత్తి యాదర్శ రీతిగాఁ దురుష్క జాతి యుండును. గంగాతీర జానకీ పురవాసియు నగు "తమాల్ ముకీం" యను సాలెవానికిఁ బాలన పుత్రుఁడై కబీరు నామంబును ధరించెను. కబీరుఁడు శైశవమునుండి రామ ధ్యానపరుఁడై రామానంద యోగికి శిష్యుఁడై యుత్తర హిందూస్థానంబునఁ బండితులకును పామరులకు నుపయోగమగు నట్లనేక గీతములను బాడుచు వీధులయందుపదేశింపుచుఁ బెక్కులు లోక సంగ్రహ కార్యము లొనరించెను. తురుష్కుఁడై, ప్రపంచ మాయాబద్ధుఁడై యజ్ఞానుఁడై, తనకుఁ దండ్రి యనిపించుకొనిన తమాలునకుఁ దొలుత శ్రీరామ దర్శనంబుఁజేయించెను. దైవభక్తి యొక్క మహాత్మ్యమును గడు నద్భుత విధంబులఁ బ్రకటించెను. గోవధ దైవనిషిద్ధ కార్యంబని యుద్బోధించెను. వేశ్యా స్త్రీలను, విటులను సన్మార్గ ప్రవర్తకులుగ నొనరించెను. కబీరునకుఁ దోడ్పడుటకు జన్మించియుండిన కుశలా దేవి శ్రీరామాజ్ఞచేతఁ గబీరునకు భార్యయై, దంపతు లిరువురును గృహస్థాశ్రమముయొక్క యుత్కృష్టమును విశదపఱచిరి. కబీరుఁడు దొంగతనమునుఁ బుత్రవధయునుఁ గావించినందునకుఁ గారణములను జ్ఞానులగు యోగుల మూలకముగఁ నే నెఱింగి యావిషయముల నగుపఱచి యున్నాఁడను. రామానంద, సత్యదేవ, కబీర గసూలు లొనరించిన యద్భుత చర్యలు దైవజ్ఞానులగు వారికి విపరీతములుగ దోఁపవని నా నమ్మకము.

కబీరుఁడు తన భార్యను వర్తకునకు సంభోగమున కప్పగించెనని కొందఱు వ్రాసిరి. కబీరుఁ డేమిచేసినది యతనికే తెలుసును గాని, యిట్లనే జరిగినదని చెప్పుట కెవ్వరికిని సాధ్యముకాదు. ఏదియెట్లుండినను, దైవ భక్తుఁడెట్టి సత్కార్యమునకే కాని తన భార్యనుఁ దానే పరపురుష సంగమమునకుఁ బంపునది ముదిరిన వేదాంత ప్రసంగమై యద్వైత పరిపూర్ణ జ్ఞానులకు సమ్మతముగ నుండునేమో కాని యిక్కాలంబున, దైవభక్తుఁ డట్టి పుంటనకాఁడు కావచ్చునను ధర్మమునుఁ బామరుల యెదుట ప్రదర్శించునట్టి కృతి యవిచారంబగునని నా యభిప్రాయము. కుశలాదేవి (ఖుషాల్ బీ) పతివ్రతయు, దైవజ్ఞానియునై కావించిన లోకసంగ్రహ కార్యమునే, నే నగుపఱచుచు విషయానంద పాత్రపోషణ మొనర్చినాఁడను.

ప్రజలయం దైకమత్యమును సంధింపఁజేసి, పరస్పరమతసహిష్ణుతను ప్రతిష్ఠించుటయే, కబీరునియొక్క నిర్ణీతకృత్యము (Mission)గ నుండుటచేత నీ నాటకంబున నాదియం దొక రంగమున గోసంరక్షణయు, గడపటిరంగమున హిందూమహమ్మదీయుల సమ్మేళనమునుఁ బోషించియున్నాఁడను.

ముఖ్యముగ, కబీరు వేషధారియొక్క నోటినుండి హిందుస్తాని పాటలనుఁ బాడిననే పాత్రపోషణమగునని నా యభిప్రాయమగుటచేత హిందూస్తాని పాటలను వ్రాసినాఁడను.

ఈ నాటక విషయంబున నాట్య శాస్త్రమునఁ ప్రౌఢులో నాకేమైన సూచన లొసఁగిరేని, యవి బహుజనాంగీకృతములయ్యెనేని, రెండవ కూర్పునందు సవరించెదను.

ఇందు ముద్రణాప్రమాదము లుండిన సవరించి చదువుకొనఁ బ్రార్థించెదను.

సజ్జన విధేయుఁడు

ధర్మవరం గోపాలాచార్యుఁడు,

శ్రీరస్తు.

శ్రీ

"రాంకబీర్" నాటకము

—:)ప్రథమాంకము(:—

ప్రథమ రంగము—జానకీపురము వీధి.

ప్రవేశము—సూత్రధారుడు.

సూత్రధారుఁడు:—

శా. శ్రీరమ్యంబగు శాంతి కీర్తి శుభముల్ జెన్నారి యేకాకృతిన్
జేరన్ సృష్టికిఁ గర్త భర్త హరుఁడై జీవాభిధానుండునై
నారానంద వికాస దాంతి కరుణా సంసక్త భక్తాళికిన్
సారూప్యంబగు మోక్షమిచ్చు పరుఁడౌ సర్వాత్ము సేవించెదన్.

చం. విలసిత వాక్సతీకృపను వింతగనొంది జగంబు మెచ్చఁగాఁ
వెలుఁగున కంచితాయతియుఁ దేజముఁగూర్చి కవీంద్రకోటిలోఁ
దలకొని 'యాంధ్ర నాటక పితామహుఁడ'న్న యశంబువాసియై
చెలఁగిన రామకృష్ణకవి శేఖరు సారవిచారుఁ గొల్చెదన్.

ప్రవేశము నటుఁడు

నటుఁడు:—ఆర్యా! చాలింపుము! చాలింపుము!!

సూత్రి:—మిత్రమా! ఏల చాలింపవలయును?

నటు:—నీ నాటక ప్రదర్శనంబులను గొంతకాలము నిలుపుము.

సూత్రి:—ఏల నిలుప వలయును?

నటు:—హిందూ మసల్మానులు, మతాభిమాన ద్వేషంబులను మీఁదుమిక్కిలి ప్రబలముఁజేసి జగడములాడి మ్రిందుచు, దేశక్షేమమును నాశముచేయుచుండఁగాఁ బ్రజలకు నీ నాటకము లేమిసంతోష మియ్యఁగలవు?

సూత్రి:—మిత్రమా! ఇట్టి సంక్షోభ కాలమునందే, సందర్భమునకుఁ దగిననాటకమును మనము ప్రదర్శింప వలయును.

నటు:—అట్టి నాటకం బేది?

సూత్రి:—"రాం కబీర్" మహాత్ముని పావన చరిత్రము.

కం॥ పొందుగ రామకబీరుని
యందపు చరితము ప్రకటితమైనఁ మునుముఁ
గందురు సజ్జను లందఱు
హిందుమసల్మానులసఖ్య మెలయున భువిన్॥

నటు:—బాగు! బాగు! ఆర్యా! అదిగో! చూడుము. కబీరు మహాత్ముఁడు రామకీర్తనఁజేయుచు రామానందస్వాముల వారి మఠము వైపునకుఁబోవుచున్నాఁడు. బ్రాహ్మణులు కొందఱు కబీరునెడ ఈర్ష్య వహించి యతనిని భంగపఱుప సమకట్టి, యదేదారినిఁ బోవుచున్నారు. మనము పోవుదము రమ్ము.

సూత్ర:—ఆ బ్రాహ్మణు లీదారిగనే యరుదెంచు చున్నారు. నిలువుము.

ప్రవేశము-బ్రాహ్మణులు, భజనచేయుచు

(అనుబంధము 1.)

(పాటనిలచినతోడనే కబీరు లోపలినుండి పాడును)

(అనుబంధము 2.)

వింధ్యాచలం:—విశ్వనాథం! ఎవ్వడురా వాడు. కోతి కోతి భజనఁజేయుచున్నాడు?

విశ్వనాథం:—వింధ్యాచలం! కోతి భజననే రాముడు మెచ్చును గాని, ప్రీతిలేని మూతుల నుండి వెడలు బూతుస్తుతులు గలిగిన సంగీత కూతలను రాముడు మెచ్చునేమయ్యా?

కబీరు:—(లోపలినుండి మరలఁ బాడును)

వింధ్యా:—వైతాళికా! వాడెవ్వడో చూడుము. మనలను వెక్కిరించుచున్నాడు.

వైతాళి:—(ప్రక్కకుఁబోయి చూచి) అయ్యా! మనలను వెక్కిరించు వాఁడెవ్వడును లేడు. ఆ కబీరు మహాత్ముడు రామకీర్తనఁ జేయుచు రామానంద స్వాములవారి మఠమువైపున నడచుచున్నాడు.

వింధ్యా:—వైతాళికా! ఆ తురకవాడు నీకు మహాత్ముఁడాయెనుగా? కానిమ్ము.

విశ్వ:—వింధ్యాచలం! బ్రాహ్మణులలోనేనా మహాత్ములుండునది. ఇతర జాతులలో మహాత్ములు లేరా!

వింధ్యా:—విశ్వనాథం! నీవు చెడినదిచాలక గురుపుత్రుల నొక్కొక్కరిగఁ నీ జాడకే యీడ్చుచున్నాఁడవు కదా?

విశ్వ:—వింధ్యాచలం! నీ జాడ భీరుపేడాలోనున్నది. నా జాడ

గురుదేవు నీడలోనున్నది. నీది నాకు వలదు — నాది నీకు వలదు.

(అని పోవుచుండును.)

వింధ్యా:—విశ్వనాథం! (అనిపిలుచును.)

విశ్వ:—(వెనుకకు మరలి) ఎందుకయ్యా విశ్వనాథం?

వింధ్యా:—నేను మఠమునకుం బోయెదను నీవురావా?

విశ్వ:—నీవు మఠమునకుం గాకున్న కమఠమునకుం బొమ్ము నేను నీ వెంటరాను.

[అని నిష్క్రమించును]

వింధ్యా:—(కోపమున బిఱబిఱం బోవును.)

ప్రవేశము—కబీరు పాడుచు.

కబీరు: (అనుబంధము 2)

ప్రవేశము—విశ్వనాథం—వైతాళికుడు.

విశ్వనాథం, వైతాళికుడు: (కబీరునకు నమస్కరింతురు.)

కబీరు: (పాడుచు పోవుచుండును.)

విశ్వనాథం, వైతాళికుడు: (కబీరు వెంట నరుగుదురు.)

ప్రవేశము—వింధ్యాచలం.

వింధ్యాచలం: (కబీరుని పిలచి) కబీరా! నీవు మా గురుపుత్రుల నేల వెంటం బిలచుకొని పోయెదవు?

కబీరు:—అయ్యా! వీరిని బిలచుకొని పోవువాడను నేను కాను.

వింధ్యా:—నీవుకాకున్న మఱియెవ్వడు పిలుచుకొనిపోవుచున్నాడు.

కబీరు.—రాముడే వీరిని నడుపించుచున్నాడు.

వింధ్యా:—నీవేనా రాముడవు?

కబీరు:—నేను రాముని దాసుఁడను.

వింధ్యా:—నీరాముఁ డెవ్వఁడు?

కబీరు:—నీరాముఁడే నారాముఁడు.

వింధ్యా:—నీ జాతి యేది?

కబీరు:—నీ జాతియే నా జాతి.

వింధ్యా:—నాది యేజాతి యనుకొన్నాఁడవురా?

కబీరు:—మానవజాతి యనుకొన్నాఁడను భాయి.

వింధ్యా:—ఓరీ! నీకుఁ దెలియదా? నేను బ్రాహ్మణుఁడను గానా?

కబీరు:—కాఁగలవు.

వింధ్యా:—కాఁగలనా? ఎప్పుడు?

కబీరు:—బ్రహ్మముఁ దెలిసినప్పుడు.

వింధ్యా:—బ్రహ్మము? ఎట్లుండునురా బ్రహ్మము?

కబీరు:—తలఁచినట్లు - పిలచినట్లు-చూచినట్లు-కొలిచినట్లు నుండును.

వింధ్యా:— నీ "అట్లులు, కాలిమెట్లు," నట్లుండనిరా? కొలిచినట్లం టివే? నీ వేవిగ్రహములను బూజించెదవో చెప్పుము?

కబీరు:-అయ్యా! నేను మంగళ విగ్రహముగు పరమాత్ముని బూజించెదను.

వింధ్యా:—నీవు నమాజుఁ జేయువా?

కబీరు:—అయ్యా! నే నొనరించు పరమాత్ముని పూజ నమాజుగాక మరి యేమగునని భావించెదవు?

వింధ్యా:—ఇట్టి మొండి కూతలుకూసియే యందఱను జెఱపి దుష్టుఁడ వై యున్నాఁడవు- నీ పొరుగున నేను నిలచితినేని నేనును చెడుదును.

కబీరు:—అయ్యా! నేను చెడియుండు నట్టి తెఱఁగు వినుము.

ఉ. చందనసంగరీదవిలి సార్ణక్యమ్ము నొందు. భ్రాంతమున్
అందవికల్పమై పరుస మంటిన గాంచనమౌను లోహముల్
నందకుమారు పాదముల నంటునం బాళ్ళు గారెపావనుల్
సందియమేల నేం జెడితి సద్గురు నాశ్రితమై యుంది సోదరా!

(అనుబంధము 3.)

అయ్యా సద్గురుని సాంగత్యంబున నేను చెడిన తీరున నీవును చెడెదవో యేమో దూరముండుము.

వింధ్యా:—తురుష్కా! నీకు సద్గురుడున్నాడా? ఎవ్వడురా వాడు?

కబీరు:—అయ్యా! నీకు నాకు జగత్తున కంతయు నానంద రాముడే సద్గురుడు.

వింధ్యా:—ఓహో! నాగురుని సంగతి యట్లుండనీ. నీవు మా మఠము వాకిలి దగ్గరకు రమ్ము. నీ గురువు నేనేయని నీవెఱుగం గలవు.

(అని వెడలిపోవును.)

కబీరు:—(విశ్వనాథం వైరాగులతో) సోదరులారా! మీరెచ్చటికిం బోవుచున్నారు?

విశ్వ:—యోగీంద్రా! మాగురువులవారి దర్శనమునకుం బోయెదము

కబీరు:—మీకు శుభమగును. (అనిపాడును.)

(అనుబంధము 4)

(అందఱు నిష్క్రమింతురు.)

ప్రథమాంకము - ద్వితీయరంగము

గురుమఠము.

[రామానందస్వామి పీఠముపైన కూర్చొని యుండును.]

(బ్రాహ్మణులు ఒకరొకరుగ గురునకునమస్కరించి కూర్చుందురు.)

రామానంద:—(సీతారాం సీతారాం - అనుచుండును.)

వైతాళిక.—శ్రీమత్పరమేశ్వర కృపాజలపరిపూరిత విజ్ఞాన పారావార సంభూత కరుణా తరంగులును వేదాంత సిద్ధాంత శుద్ధాంతరంగులును దుష్టమత నిక్షేప ప్రతిపక్షశిక్షాదక్షులును అస్తోక శిష్యస్తోమ రక్షణాదక్షులునగు శ్రీరామానందస్వాములవారికిఁ జయమగుగాక. భక్తశేఖరులారా! గురుదేవభజన యొనర్పుఁడు.

బ్రాహ్మణులు.— (అనుబంధము 5.)

వింధ్యాచలం:—(కేలుమోడ్చి) మహాస్వామీ! ఈ యూరియందు మాకు గౌరవ హానియు బ్రాహ్మణ్యమునకే యపాయము సంభవించియున్నది. ఉన్న యుదంతమును దేవరవారు చిత్తగించి మామర్యాదను రక్షింపవలయునని బ్రాహ్మణ సభవారు ప్రార్థించెదరు.

రామానంద—ఏరీతిగ మీకు గౌరవహాని కలిగినది? అందునకుఁ గారణమేమి?

వింధ్యా:—స్వామీ! ఒక విన్నపము. తురుష్కుఁడెవ్వఁడైనఁ దమకు శిష్యుఁడైయున్నవాఁడా? వానికిఁ దారక మంత్రోపదేశము తా మొనర్చియున్నారా? అనుగ్రహించి యానతియ్యవలయును.

రామానంద.—నేనెవ్వరిని శిష్యుఁడని యంగీకరింపను లేదు. రామ మంత్రోపదేశముఁ జేయను లేదు.

వింధ్యా:—స్వామీ! ఈ యూరియందు "తమాల్ ముకీం" అను తురుష్కుఁడు సాలెవాఁడున్నాఁడు. వానికిఁ గబీరుఁడను పుత్త్రుఁడు కలఁడు. ఆ కబీరుఁ డంగడివీథులలోఁ దనకు శ్రీరామానందుల వారు గురువనియుఁ దారకనామము నుపదేశించి యున్నారనియు నెగురులాడుచు, రామ భజనఁజేయుచుఁ గర్వించి బ్రాహ్మణులకుఁ దలవంపులు చేయుచున్నాఁడు.

రామా:—అట్లనా? తురుష్కుఁడని మీరు పిలచువాఁడు రామభజనఁజేసి మీ కవమానముఁ జేయుచున్నాఁడుగా? వానిని పిలుపించి విచారించి మీ విచారమును దీర్చెదను. (వైతాళికుని జూచి) వైతాళికా! నీవు శీఘ్రముగఁబోయి శాటనుండు కబీరు నిచ్చటికిఁ దోడ్కొని రమ్ము.

వైతాళిక:—భాగ్యము (అనిపోయి కబీరునిఁదోడి తెచ్చును)

ప్రవేశము-కబీరుఁడు

కబీరు:— (అనుబంధము 6.)

(రామానందునకు నమస్కరించి, బ్రాహ్మణులను జూచి)

భ్రాతలారా మీకు వందన మాచరించెదను.

వింధ్యా:—ఎవ్వరురా నీ భ్రాతలు?

కబీరు:—అయ్యా! శ్రీరామానంద గురుపుత్త్రులమైయుండు మనమందఱమును భ్రాతలమేకదా?

వింధ్యా:—(రామానందునితో) మహాస్వామీ! చూచితిరి కదా యీతురుష్కుని పొగరు? బ్రాహ్మణులకుఁ దురకవాఁడు

భ్రాత యఁట! మీ యెదుటనే యిట్టి కూతలు గూయువాఁడు మఱుఁగున నేమి చేసియుండఁడు?

రామానంద.—కబీరా! నీకు నే నెట్లు గురువైతినో చెప్పుము.

కబీరు.—యోగిచంద్రమా! మీ పాదసేవఁ జేయ నిశ్చయించి యీ మఠమున కెన్నిమాఱులో వచ్చితిని. ఈ బ్రాహ్మణ భాత్రులు నన్ను మీ సముఖమునకు రానియ్యక దవ్వునుండి యే తఱిమిరి. పదంపడి, మీ రొకనాఁడు గంగాస్నాన మాచరించి చనుదెంచుచుంటిరి. దారియందు వేచి యుండిన నాయొక్క శిరము మీ చరణంబుల సేవ యొనర్చెను. మీరు "రామ రామ" యని పలికితిరి. దానినే తారక మంత్రంబుగ నేను గ్రహించి ధన్యుఁడనై యున్నాఁడను.

రామానంద:—కబీరా! ఇందునకు సాక్షి యెవరు?

కబీరు.—దేవా! సర్వసాక్షియే యిందునకు సాక్షి.

వింధ్యా:—మహాస్వామీ! ఈ యబద్ధికునితో సంభాషణ చేయుట యే యసంగతమగును. వీఁడు బ్రాహ్మణ్యమునే చెఱుప నున్నాఁడు. మీరు వీని పొగరునకుఁ దగిన శిక్ష నియ్యనే వలయును.

రామానంద.—(కబీరునిజూచి) కబీరా! నిన్ను నేను శిక్షింపనే వలయును. లేకున్న నీ బ్రాహ్మణులు చెడిపోవుదురు. సాక్షి లేక నన్ను నీ గురు వని పలికితివి. కావున నీవు శిక్షార్హుఁడవు.

కబీరు:—మహా ప్రసాదము.

రామానంద:—(కబీరుని దలపైనఁ బాదుక వేయును.

కబీరు:—(పాదుకకు మ్రొక్కి తలయం దిడుకొని) గురు పుంగవా ఇప్పుడు నేను పుణ్యుఁడ నైతిని.

మ. పరమాత్ముం డొకఁడుండె సాక్షిగను నా♦వాక్యంబు ఁబాలింపఁగా
బరు లెవ్వారును లేరటంచు మదిలో♦ భావించి నే నుండఁగా
గురురాజా! నినుఁ గొల్చువారికి వడిన్♦ క్రోధంబు శాంతింపఁగా
సరగన్ నా శిరమందు నీ పద మిడన్♦ సాక్ష్యంబు చేకూరెఁగా.

(బ్రాహ్మణులతో) విప్ర పుంగవులారా! ఆనాఁడు శ్రీ రామానందుల వారి పాద సేవను నాశిరస్సు చేసినందునకు శ్రీ రాముఁడే సాక్షిగ నుండెను. నేఁ డిదిగో చూడుఁడు. గురువులవారి పాదము నాశిరముపైన నున్నందునకు మీరే ప్రత్యక్ష సాక్షులైతిరి.

వింధ్యా.—ఓరీ! మ్లేచ్ఛా! మేము దేనికి సాక్షులము? నీవు పాదరక్ష దెబ్బ తినినందునకుఁ గదా సాక్షులము? ఆ నాఁటిమాట నిజ మని చెప్ప సాక్షులు లేరు కదా!

ఆకాశవాణి:—ఉన్నాను. నేను సాక్షి.

వింధ్యా:—(వెఱఁగొంది యాకాశమున జూచును)

రామానంద:— ఓ యశరీరవాణీ! ఏ మాటకు నీవు సాక్షివో చెప్పుము!

ఆకాశవాణి:—శ్రీసకాంతుండగు నీ కబీరునకు రామానందుఁడు గురు వగునది సత్యము.

రామానంద:—వింధ్యాచలం! వింటివి కదా నాదు వాక్యము. ఇప్పుడు నీకేమిశిక్ష యుచితమనియెదవో నీవే చెప్పుము.

వింధ్యా:—(చేతులు జోడించి) మహాస్వామీ! నాకిఁక శిక్ష నొసంగుఁడు.

రామా:—వింధ్యాచలా! నీవు కబీరునకు మ్రొక్కి నీయపరాధము న క్షమింపుమని వేఁడుము.

వింధ్యా:—అయ్యో! అయ్యో! మహాస్వామీ! నేను బ్రాహ్మణుఁ డనే? ఇతనికి నే నెట్లు మ్రొక్కుదున?

రామా:—నీవా బ్రాహ్మణుఁడవు? రాత్రియుఁబగలు సదర విచారముఁ జేయుచుఁ జండాలు సంతతి వానికైనను చేతులెత్తుచు నించుకైన నాత్మవిచారము లేక దయాధర్మంబులు శూన్యమై దైవమునే ధిక్కరించుచు బ్రాహ్మణ నామమునకే యవమానముఁ గలిగించు నట్టి వాఁడా బ్రాహ్మణుఁడు? నీవు తురుష్కుఁడని తుచ్ఛీకరించినను రామ నామకీర్తనా పరుఁడగు కబీరుఁడా, లేక బ్రాహ్మణనామమును ధరించి రామనామ కీర్తనాపరుఁ డగు నీవా బ్రాహ్మణ్యమును చెఱచునది? బ్రాహ్మణుఁ డెట్టివాఁ డగునది నీవు చూడకున్నను నీవు చదివిన పురాణముల వల్లనైన నెఱుఁగఁ జాలకున్నాఁడవే.

సీ. ప్రకృతి క్షత్రుల నెల్ల సంహరించి యిచ్చిన
పరశురాముఁడే శ్రేష్ఠ బ్రాహ్మణుండు,
బ్రహ్మ సృష్టి నెదిరించి ప్రతి సృష్టిఁ జేసిన
ఆ గాధిసూనుఁడే బ్రాహ్మణుండు,
వసుధపై నృపులకే బాణవిద్యల నేర్పి
పరఁగిన ద్రోణుఁడే బ్రాహ్మణుండు,
ధనము [illegible] లేక దర్భచే శత్రులఁ
బఱచు వసిష్ఠుఁడే బ్రాహ్మణుండు,
గీ. ఏ గుణంబు మీకుఁ గలదో ♦ యెఱుఁగఁ జాల
నిజబలంబుచే ధర్మంబు ♦ నిలిపి నట్టి
విప్రకులజులై మీ రిందు ♦ విశ్వమునకుఁ
జేటుఁ గలుగించుచున్నారె ♦ సిగ్గు లేదె॥

వింధ్యాచలం! దురభిమాన దురహంకారములను నీవు
వదలు వఱకు నీకు భరణము కాఁ జాలదు–నీ యిష్టము.

(అని నిష్క్రమించును.)

బ్రాహ్మణులు:—(కబీరునకు నమస్కరింతురు)
వింధ్యా:—(వెడలి పోవును)
వైతాళిక:—కబీరుమహాత్మా! మేము బ్రాహ్మణుల మను దురభి
మానమును త్యజించి నిన్ను సేవించువారము. మమ్ములను
నీవు రక్షింపవలయును.
కబీరు:—సోదరులారా! రాముఁడు మిమ్మును మీ సోదరుఁ డగు
వింధ్యాచలమును సహితము రక్షింపనున్నాఁడు. భగవంతుఁ
డు తనను నమ్మి భజించువారిని శీఘ్రముగ రక్షించును.
మూర్ఖు లగు వారిని నిదానముగ శిక్షించి రక్షించును.

సీ. వినుఁడు భూసురులార! మనుజులయెడ మీరు
మిత్రభావంబుతో మెలఁగ, వలయు
సమరస మెలయించి, శాంతి ప్రీతులఁ బెంచి
కలహకాంక్షలు మీరు తొలఁగవలయు,
మతభేదములఁ ద్రోసి, వెతవాదములఁ బాసి
విహితమార్గములందు, వెలయ వలయు,
మమకారములు మాని, మనసార దయఁ బూని
చెడుగుచేతల చిత్త ముడుగవలయు॥

గీ. వేదవిదులైన పూజ్యులు ♦ విప్రు లగుటఁ
బరుల చరితంబులను జక్క ♦ పఱపవలయు
సహనమును నేర్పు కృతులను ♦ సలుప వలయు,
దేశరక్షణ విధులను ♦ దెలుపవలయు॥

వృత్తిగీతము:—

1. రామనామ పారాయణపరులై ప్రేమము పైకొని మనుఁడింక
రామానందుని కూర్మిపుత్రులై రమ్యవిచారముఁ గనుఁడింక॥
2. మతభేదంబులు మమకారంబులు మానుఁడు మీరిఁక మదిలోన
హితమారుచు సుస్థితి చేకూరెడు కృతుల నొనర్పుఁడు క్షితిపైన॥

(పునః ప్రవేశము రామానందుఁడు)

రామా — కబీరా! నీవు లోక సంగ్రహ కార్యములు పెక్కులొనర్చి కృతార్థుఁడ వయ్యెదవు. దేశ క్షేమంబునకై నీ వొనరించు ప్రయత్నము లిప్పుడు గాకున్న భవిష్యత్తున నిక్కముగా ఫలింపఁగలవు. ఈ కాలంబున మానవులయందు మూఢులే మెండుగ నున్నవారు. వారియెదుటఁ బండితుల ప్రసంగ ప్రయాసలు పనికిరావు. తాలిమిచేతనే దేశ కుశలము సంధిల్లును. నీ వవశ్యము మార్గదర్శి వయ్యెదవు. నీకు శుభం బగుఁగాత.

కబీరు — (అనుబంధము 7)

(నిష్క్రమింతురు.)

ప్రథమాంకము - తృతీయరంగము.

తమాల్ ముకీం ఇల్లు.

కబీరు:—(రాట్నము వడుకుచు పాడుచునుండును.)

(అనుబంధము ౭.)

(పాటపాడుచు దేహాపరవశత్వంబున వడుకునది నిలిపి యుండును.)

(ప్రవేశము తమాల్.)

తమాల్ :—కబీరా! (అని తిన్నఁగఁ బిలచును)

కబీరు:— (పలుకఁడు)

తమాల్ :—కబీరా! (బిగ్గరఁ బిలచును)

కబీరు:— (తటాలున హెచ్చరిల్లి రాట్నము వడుక నారంభించును.)

తమాల్ :—కబీరా! నూలు వడుకమనిన నిద్రఁ బోవుచున్నవాఁడవే. ఇంత పెద్దవాఁడవైతివి. నీ కింకను సంసారముమీఁది చింతయే లేదు కదరా? నే నెంతని సైరింతును? నే నొక్కఁడనే యెంత పనియని చేతును? వడికి వడికి నేసి నేసి యంగడి తిరిగి తిరిగి చావను. సిద్ధుఁడనై యున్నాఁడవే? నీకు నాపైనఁ గనికరము లేదు. నీ కెన్నాళ్ళకును బుద్ధిరాదు. నా గతి యేమి చేయవలయు నని యున్నాఁడవో చెప్పరా?

కబీరు:—నాయనా! నేను నీమాట జవదాఁటక నీవు చెప్పిన పనిఁ జేయుచున్నాను. నీవు జేనెడు కడుపునకై ప్రయాస పడుచు చింత యేలఁ జేసెదవు.

తమాల్ :—కుమారా! చింతఁ జేయక నీ వలె నిద్రచేసినట్లయిన మనలను బోషించు వాఁ డెవఁడురా?

కబీరు:—జనకా! నిన్ను నన్ను జగత్తు నంతయు పోషించపను విశ్వంభరుఁడు రామచంద్రుఁ డుండ లేదా?

(అనుబంధము 9.)

నాయనా? మన యుదరముల కన్న మెందున్నదో యని వెదక వలయునా?

స్తుతి గీతము.

1. దాన దానెపె లిఖాహై బాబా ఖానేవాలానాం।
దేనేవాలా ఖానేవాలా దేఖ్నేవాలా రాజారాం॥

2, కాహెకుఫికరతు కర్తారె బాబా సాహేబపర్ వరసాహీరాం।
దేహదు ఖాతా దేహసు ఖాతా దిల్ కులగాతా రాజారాం॥

తమాల్ :—కబీరా! అన్నమునకుఁ బట్టకు మాత్రమేనా నాకు విచార ముండునది? నీకుఁ బెండ్లిఁ జేయవలయును. కుటుంబము వృద్ధిఁ బొందవలయును. ఇవన్నియు నెట్లుకావలయునురా?

కబీరు:—జనకా! నాకుఁ బెండ్లి యెందుకు?

తమాల్ :—కబీరా? నే నెందుకు బెండ్లిఁ జేసుకొంటినో నీవు నందునకే చేసుకొనవలయును. నీకు వివాహమాడు కోరిక లేదాయేమి?

కబీరు —తండ్రి! ఆ రాముఁ డియ్యనిదాని నొక్కటిని నేను కోరువాఁడను కాను.

(అనుబంధము 10)

తమాల్ :—కబీరా! రాముఁ డిచ్చునది పుచ్చుకొందు ననెదవు. అంతయు రాముఁడే యనెదవు. నేనును రాముఁడనే కదా!

కబీరు:—జనకా! నేను అనుమాటను మఱచితినేని నీవు రాముఁడవే-

తమాల్:—కుమారా! ఇట్టి వెఱ్ఱి మాటలను నీవు మొదట మఱచి పొమ్ము.

కబీరు:—జనకా! నేను వెఱ్ఱి పలుకుల నాడు వాఁడనా?

"బందాఖుదా హైనా తూనహీ-ఖుద్ హైఖుదా - బందానహీ।
మై మైక హ్తా తూ తూనహీ-తే కేకుతూ నఝ్ఝానహీ।
తుం తుం కహ్తా హూ మై మైనహీ-మెతూనహీ తూ మైనహీ।
గుల్ గుల్ నహీ బోబోనహీ బోగుల్ నహీ గుల్ బోనహీ॥

తమాల్:—కబీరా! నీవిట్టి వెఱ్ఱికూఁతలఁ గూయుచు వీథులలో తిరిగితివేని నీవు పిచ్చివాఁడవని జనులు అనెదరు. నీ గాయముల మాన్పను వైద్యునకు నే నెక్కడనుండి ద్రవ్యము తేవలయును? నీ విట్లు రామరామ యనుచు నెగుడిలాడు చుండిన కడుపులు నిండవు. నిత్య పాలుమాలి నూలు వడుకకున్న నేను నేయుచుండు చీరకు నూలు చాలదు. చీర సిద్ధముకాక పోయినట్లయిన మన కడుపులు కాలును. నీ మనసు.

కబీరు:—(పాడును) రాముధ్యానము—మాంజ్

(మొదె) రామచంద్ర శ్రీముబారకు ధ్యానము సంధానా।
రాజకువరాం-కరి-రాజపరివరాం-రావణా సుర
సంహారరాం -రామా- శుభనామా-త్రిపురభీషణం-
సుధామా!॥

(పాడుచు వడుకుచు మఱల చాలించి ధ్యానపరవశుఁడై కూర్చునును)

(ప్రవేశము రాముడు బాలకుడై)

రాముడు — (అనుబంధము 11)

(రాట్నము వడికి నూలు రాశిగ వేసి విశ్రమించును)

ప్రవేశము జమాల్-హాలింబీతో వాదించుచు (చేత వస్త్రము నిడుకొని)

జమాల్ } హాలింబీ } (అనుబంధము 12)

హాలిం:— నాథా! ఈ వస్త్రమును మనమొక గడియ యింటియందుంచుకొంటిమేని ప్రమాదమగును.

జమాల్:— మన మేమి చౌర్యము చేసితిమని నీకింత భయము కలిగినది!

హాలిం:— నాథా! చౌర్యమొనరించిన వారికేమియు భయముండదు. మనవంటివారికే యెంతయు భయమైయుండును.

జమాల్:— హాలిం! ఇది యేటి పిచ్చితనము? పట్టపగలు మన యింటి యొద్దనే, మనకు గ్రామమునందే దుట్టి యమూల్య వస్త్రము చిక్కియుండగ, భయమెందులకు?

హాలిం:— నాథా! మనకు సూఫీని చెప్పలవలన నీ యూరి వారలు కొందఱు కంటకు నన్నాడే కబీరునకు హాని గలిగింపన యత్నించుచున్నారు. కబీరుని నాచిన మహమ్మదీయులు ద్వేషించెదరు. హిందువులు విద్వేషించెదరు. కావున, పగవాండ్రెవ్వరో రాజగృహమునుండి యీవస్త్రమును దొంగిలించి తెచ్చి పగలే మనయింట వైచి కబీరుడు చోరుడని రాజభటులకు వానినిబట్టి యియ్యనున్నాడు. నీ వీ వస్త్రము నిప్పుడు తీసుకొనిపోయి రాజాయందప్పగింపుము. పొమ్ము. తడయకుము.

తమాల్:—కాంతా! ఆతురమెందుకు? కబీరుని యడుగుదము. వాఁ డేమనునో చూతము.

హాలీం:—అడుగుము పొమ్ము.

తమాల్:—(కబీరుని సమీపించి, రాట్నము ప్రక్కన రాశిగఁ బడి యున్న నూలు చూచి, త్వరగతితో హాలీంను పిలచును) హాలీం! హాలీం!! ఇటురమ్ము! రమ్ము!! (అని వేగపాటునఁ బిలచును.)

హాలీం:—(పరువిడి భయమున) నాథా! కుమారున కేమైనది?

తమాల్:—కుమారున కేమియు కాలేదు. నీ తిక్కయంతయు దీఱనున్నది. వచ్చిచూడుము.

హాలీం:—(సమీపించును)

తమాల్:—(ఆనందమున) హాలీం! నీ కన్నులనఁ జక్కఁగ నులుము కొనుము.

హాలీం:—అది యేమి చెప్పరాదా?

తమాల్:—చెప్పున దేమున్నది? నూలకుప్ప చూడుము.

త్వరితగతి వృత్తగీత- రాగము- యదుకుల కాంభోది

1. చూడవే కాంతా యీ - చోట నూలరాశిని
వేడుకార నెగరవే - వేగఁ జూచి దీనిని
రావేకాంతా - వేవే చెంత
రావేభ్రాంతా - పోయెఁ జింత॥

2. ఇంతి వస్త్రచరితకే—యెంత భీతిఁ గాంచితే
ఇంత గొప్ప నూలకుప్ప—కేమి భ్రాంతి నెంచెదో?:

హాలీం;—(చూచి విస్మయ సంతోషములతో) నాథా! పోయెను భీతి; కలిగెనుప్రీతి. ఇదియే దైవభక్తి స్థితి.

తమాల్:—హాలీం! నీ భీతి- నాప్రీతి-నీ భక్తి-నాస్థితి- యేమియుఁ జూడక మీ కబీరుఁ డింకను నిద్రించుచున్నాఁడే? వీని సంగతి కేమి?

హాలీం:—నాథా! మనకుఁ బ్రశాంతిఁ గలిగించిన కబీరుని శాంతి యిది.

తమాల్:—కబీరునిది. శాంతియైన నింకమీఁద మనరాట్నములకు మగ్గములకు "ఓంశాంతిశ్శాంతి" (అని కబీరుని హెచ్చరించి) ఓరీ! కబీరా! నీ నిద్ర చాలు నింక లేవుము

కబీరు:—(హెచ్చరిల్లి) జనకా! కోపగింపకుము. ఈ మైమఱపు నన్ను మీఱి వచ్చుచున్నది.

తమాల్:—కబీరా! నే నింకఁ గనలను. ఏమియు ననను. రాట్నములను మగ్గములను దానము చేసెదను.

కబీరు:—నాయనా! నాపైన నింతేల కోపము? దానము జేయువాఁడు సంతాప పడకుండ సంతోషముగఁ జేయుము. నేను సమ్మతించెదను.

తమాల్:—కుమారా! నేను సంతాప పడెదనో సంతోష పడెదనో యీ వస్త్రమును, నా నూలరాశినిఁ దిలకించి నీవే చెప్పుము. (అని వస్త్రమును నూలకుప్పను చూపును)

కబీరు:—(వాటినిఁ జూచి రామస్మరణ చిత్తుఁడై) జనకా! ఈ వస్త్రము లెవరు నేసిరి? ఈ నూలు నెవరు వడికిరి?

హాలీం:—కుమారా! మేము నేయలేదు. వడుక లేదు. నీకే తెలుసును.

కబీరు:—(పాటను వెనుకటి మాండు ననుసరించి)

బాబా! తుమారా కారణ-రామ జకితన-రహేము, కీ అపనా।
రహేమకీ అపన-తేరా రతుకభీ బనా॥
ధ్యానో-దానవ భంజన తాపసరంజన-ధర్మ నిరంజనతు।
ధర్మనిరంజనతు- తేరా-కర్మ విదారనతు॥

రామా! భక్త పాలన నేమా! ఇంతటికార్యము నీ వొనర్ప వలయునని నేను సంకల్పింప లేదే? నీ వస్త్రము తోడను నీ నూలు తోడను మాకుత్తులను భరింప నెంచితివా? నీ భజన మా కడుపులు నిండవా? (నూల నెత్తిచూపి) ఈ నూలు మాకు వలదు. (అని వస్త్రము నంటుకొనఁగ)

తమాల్:—హా! కబీరా! నూలు తోడనే చాలింపుము నీ వైరాగ్యము. ఈ వస్త్రము వలదు. సాగింపకుము. ఇది నా వస్త్రము. నేను నీకుఁ జేయునది జనకాజ్ఞ-

కబీరు:—జనకా! నీ యాజ్ఞనోఁడ!

తమాల్:—కబీరా! ఈ వస్త్రము నంగడి వీథికిఁ గొని పోయి విక్రయించి, వచ్చిన ద్రవ్యమును నాకుఁ దెచ్చి యియ్య వలయును.

కబీరు:—తండ్రీ! ఈ కార్యము నీ వేల యొనర్పరాదు?

తమాల్:—ఇప్పుడు నాకుఁ గలిగిన సంతోషమునకు వస్త్ర మేదియునా చేతిఁ గాని యొంటి మీఁదఁ గాని నిలువదు- నీవే దీనిని విక్రయింప వలయును.

కబీరు:—నాయనా! ఇది నీది కాదే?

తమాల్:— నా మగ్గమున నుండి నా చేతికి వచ్చినది నాదే యగును. కబీరా! నాతో నీవు వేదాంత సంవాదము

జేయుకుము. జనకాజ్ఞను బాలించిన రామునకు నీవు నిజమగు భక్తుఁడవై యుండిన నీ జనకాజ్ఞను నీవు పాలింపుము.

కబీరు:—నే నేమి యంగడి వీధికి నేగెదను. ఈ వస్త్రము నెవ్వరును గొనక పోయిన నెట్లు?

తమాల్:—ఎట్లా? దీనిని నీవు వెనుకకుఁ దెచ్చితివేని నీ తల్లిని వెంటఁ గట్టుకొని పాడుబావిలో దుముకి మే మిద్దఱముఁ జచ్చెదము. చెప్పవలసినది చెప్పితిని. ఏమైనను చేయుము. (హాలీమును చూచి) హాలీం! కొడుకని వీనితో నీ వింక వేఱుమాటాడక నోరు మూసుకొని యూరక రమ్ము.

(అని హాలీం చెయ్యి పట్టికొనిపోవును. ఇద్దఱు నిష్క్రమింతురు.)

కబీరు:—దశరథరాజాజ్ఞను పరిపాలించిన దాశరథీ! నా పితరుని యాజ్ఞచే నిన్ను నీకు విక్రయించుటకై వెడలుచున్నాఁడను. నా జనకుఁడు సంపద నాశించి యజ్ఞానుఁడై యున్నాఁడు. వాని నెట్లు శిక్షించి రక్షించెదవో నీకే తెలుసును. ఈ నూలును నా పొరుగున నుండు బీద సోదరున కిచ్చెదను. తండ్రీ! నీవు సంపద నాశింపుచు నెంత వెఱ్ఱివై యున్నాఁడవు?

దైత్॥ సంపత్ కామనత్ చఢే భూత్తే హై దైన్ స్మరణ
ఆపత్ మస్తక్ చఢే పాతేహాయి దుర్ మరణ॥

పాట (అనుబంధము. 13)

(వస్త్రము చేకొని పాడుచు నిష్క్రమించును.)

శ్రీ

"శాంకబీర్" నాటకము

ద్వితీయాంకము; ప్రథమరంగము.

(వీథిలో గోరక్షణ సభ వార్షికోత్సవము.)

[గోరక్షణ సభ్యులు ఒక గోవు నలంకరించి యుత్సవము చేయుచు ప్రవేశింతురు. మేళ తాళములు భజన పోవుచుండగ ప్రవేశము షేర్‌ఖాన్ రాజభటుడు]

రాజభటుడు:—అయ్యలారా! నిలువుడు (అని యుత్సవము నిలిపి) మీ రెచ్చటికిఁ బోవుచున్నారు?

ద్వారకదాసు:—అయ్యా! నేడు మా గోరక్షణ సభ యొక్క వర్ష వర్ధంతి. మా గోవు నలంకరించి యుత్సవముఁ జేయుచున్నాము.

రాజభటుడు:—ఈ యా వెవ్వరిది?

నందదాసు:—(ముందుకువచ్చి) అయ్యా! ఈ గోవు నాది.

రాజభటుడు:—నీ పేరు నందదాసా?

నందదాసు.—అవును.

రాజభటుడు:—అయ్యా! ఈ యావును నీవు షేర్‌ఖాన్ సాహెబున కమ్మినావు కదా?

నందదాసు:—అమ్మితిని. కాని పైకము నతఁ డియ్యలేదు. దీనిని గోరక్షణ సభవారి కిచ్చితిని.

రాజభటుడు:—ఇదిగో! నీ పైకముఁ గొనుము. (అని పైకమియ్యఁ బోవును)

నందదాసు:—నాకీ పైకము వలదు. నాయావును నే నియ్యను.

రాజభటుఁడు:—(షేర్ ఖానుతో) షేర్ ఖాన్! నీ వేమందువు?

షేర్ ఖాన్:—నే నీ యావును వదలను. కొత్వాలుగారి యుత్తరువు ప్రకారము నాయావును నాకుఁ బట్టి యిమ్ము. లేక కొత్వాలు దగ్గఱకుఁ బట్టుకొని పొమ్ము.

నందదాసు:—సాహేబ్! ఇది నీ యావా? ఇట్లనే డబ్బు నియ్యక వట్టిమాటలతోనే యెందఱి కొంపలు కాల్చినాఁడవయ్యా?

రాజభటుఁడు:—నందదాసు! ఆవు నమ్మితినని యొప్పుకొంటివి. కావున నీ యావును మాకు నప్పగింపకున్న విధిలేదు.

ద్వారకదాసు.—అయ్యా? నీ రాజచట్టము నీ న్యాయశాస్త్ర వాదమున కిది తఱికాదు. మా యుత్సవము ముగియ నిమ్ము. పిదప మాట్లాడుదము. ఎవ్వరి యావు వారిదే యగును.

షేర్ ఖాన్.—ఇప్పుడే నాయావును నేను తోలుకొని పోయెదను. విడువను. (అని యావును పట్టఁ బోవును)

ద్వారకదాసు:—సాహెబ్! భద్రము. ఈ గోవును తాకితివేనిఁ నీ చేయి నీ కుండదు.

షేర్ ఖాన్.—అల్లా! (అని మదమున తగవునకు సిద్ధపడును.)

(పెనఁగు లాట జరుగును.)

ప్రవేశము కబీరు

కబీరు:— (అనుబంధము. 14)

అందఱు—(కబీరునకు నమస్కరింతురు.)

కబీరు:—(షేర్ ఖానుతో) భాయి! ఆవునుపట్టి వీరి యుత్సవము నేల భంగ పఱచెదవు?

షేర్ ఖాన్.—పీర్ సాహేబ్! ఈ యావునాది. ఈ యుత్సవమునకు దీని నేనియ్యను. వీరు వ్యర్థముగ నాతో కలహముఁ జేయు చున్నారు.

నందదాసు:—యోగీంద్రా! ఈ యావు నాది.

ద్వారకదాసు:— రోగాగీంద్రా! ఆవుయొక్క యజమానుఁ డెవఁ డై నఁగానిండు. ఈ గోవును దైవమని పూజించి మేము కా వించెడి యుత్సవము నితఁ డడ్డగించునది పాడి యగునా?

కబీరు:—(షేర్ ఖానుతో) భాయి! గోవుయొక్క పూజను దైవ పూజగాఁ జేయు వారి యానందము నేలఁ బోఁ గొట్టెదవు?

షేర్ ఖాన్:— పీర్ సాహేబ్! వీరియానంద మునకై నామోక్ష సా ఖ్యము నెట్లుపోఁగొట్టుకొన వలయును?

కబీరు:—భాయి! నీ కెట్లు మోక్షము కలుగ నున్నది?

షేర్ ఖాన్:— పీర్సాహేబ్! రేపు మన పండుగ "బక్రీద్" కదా?

కబీరు:—పండుగ యైన నావుతో నేమి యక్కఱ?

షేర్ ఖాన్ :—ఆవును అల్లాకు కుర్బానీచేసి కోసి దాని మాంస మును బీదలకుఁ బంచి పెట్టెదను.

కబీరు:—దీని వలన నేమి ప్రయోజనము?

షేర్ ఖాన్ :—మీకుఁ దెలియదా?

కబీరు:—భాయి! తెలియకనే యడిగెదను.

షేర్ ఖాన్.—మోక్ష సాఖ్యంబగు జన్నత్ నకు నేను పోయెదను.

కబీరు:—భాయి! జన్నత్ అనిన నేదియో యది యెట్లుండునో యా విచార మట్లుండనిమ్ము. జన్నత్ యున్నది యను కొందము. మానవుఁడు జన్నత్ కు పోవుటకు గోవులను జంపు కార్యముతప్ప మఱేమియు మంచి కార్యము లేదా?

షేర్:—పీర్ సాహేబ్! జన్నత్ కుఁ బోవుట కీలాటి సత్కార్యము లెన్నియో కలవు.

కబీరు:—భాయి! సత్కార్యమనఁగా నెట్టి కార్యమో నీవు చెప్పుము.

షేక్ — షేక్ సాహేబ్! దేవునికి సమ్మతమును, దేశమునకు క్షేమమును కలిగించునట్టి కార్యము లన్నియు సత్కార్యము లగును.

కబీరు — భాయి! దైవ సమ్మతముఁ దెలిసికొనుటకు దేవునితో మనము మాట్లాడ లేముకదా? అది యుండనిమ్ము. గోవులఁ జంపునట్టి కార్యము దేశక్షేమ కార్యమగునా?

షే — ఎందుకు కాదు?

కబీరు — ఇట్లనుగుము. చెప్పెదను వినుము. మన కన్నుల కగోచరుఁడై బ్రహ్మాండమునకు నాయకుండగు భగవంతుఁడు తానుసృష్టించిన మనుష్యులను పోషించుటకుగాను ప్రత్యక్షమైనతల్లుల నిద్దఱిని నిర్ణయించి యున్నాఁడు. మొదటిది కన్నతల్లి. రెండవది గోమాత. కన్నతల్లికి సహితము గోమాత పోషకురాలగును. వెయ్యేల? మానవకోటి కంతయు గోమాతయే పోషకురాలగును. ఏలయన్న మానవుల జీవనంబున కాహారమును, ఆహారమునకు భూమిపంటలును, భూమిపంటలకు సేద్యంబును, సేద్యంబున కెద్దులును, ఎద్దులకు గోవులు నవశ్యకములగును. అందుచేత హిందువులని కాదు, మహమ్మదీయు లనికాదు, మానవులందఱును గోవులను సంరక్షణచేయుట వారికిఁ దప్పని ధర్మంబగును. మనము గోవులను హింసఁ జేసితిమేని, వ్యవసాయ శాఖ సామర్థ్యంబులు క్షీణించి, దేశము నాశనమైపోవును. కావున గోవులను జంపునట్టి కార్యము కన్నతల్లిని జంపునట్టి ఘాతుక కృత్యంబగును.

గో, యను నామము మన భూమాతకుఁ గలిగి యున్నది. హిందువుల యొక్కయు మహమ్మదీయుల యొ

కృయు పూర్వీకులకుఁ దెలిసియుండిన కారణంబున, మహా మ్మదీయ మౌల్వీలును, హిందూ పండితులును గోవును పేరు మిక్కిలి పవిత్రమైన తల్లి పేరని భావించి, యా వున కాపాడుచు నెట్టి యాపుణ్య పురుషులు గోవధమునే చంప కుండఁ గాపాడి యుండఁగా, వారి యొక్క సంతతి వార గు మనము గోవును జంపునట్టి కృత్యము మాతృ హత్య యగునని వచించుట కిసుమంతైన సందేహము కలదా? లేదు. లేదు. ఈ కార్యము దైవ నిషిద్ధమై కల్మష బద్ధమై ధర్మ విరుద్ధమై, యధర్మ ప్రబుద్ధమై వర్ధిల్లి, మన కార్యబల్య ము ప్రసిద్ధమై, యైకమత్యము విరుద్ధమై, ప్రజాసౌఖ్య ము నిరుద్ధమై, స్వాతంత్ర్యము విచ్ఛేదమై, తుదకు మ నకు నాజన్మ పరసేవాబంధమే సిద్ధించును.

సీ॥ పావనంబగు గోవు పవిత్రతఁ గనుండేని
మానవకోటికి మాతృసమము
పాలఁ బెరుగుఁ బాలుఁ నెయ్యులఁ
బ్రేమించి పాలిచ్చి పెంచు జనని
పల్లెల నెయ్యాల సేవ నొందఁగఁ జేసి
భూమి పంటల సొత్తు పొదలఁ జూపి
దుర్భిక్ష పీడలఁ దూరంబు గావించి
క్షితి నైనఁ బ్రజలకు క్షేమ మొసఁగు॥
గీ॥ ఇట్టి ప్రాణిపై గనికరం బింత లేక
కలుష కార్య మొనరింపఁ దలఁకు లేక
తల్లిఁ బోలునే యిదియంచుఁ దలఁపు లేక
గొంతు బిగబట్టి కోతురే గోవు నకట!!

మహాభాగ్యదినంబున దేవునికి గోవును బలి యిచ్చునని, కన్న

తండ్రికిఁ గన్న తల్లిని బలియిచ్చు ఘోరకృత్యము కాదా? భాయి! నీకుఁ బ్రత్యక్షంబగు క్షేమము లేక, నీ సోదరునకు నొప్పియు దేశమునకు హానియుఁ గలిగించునట్టి పనిని చేసి యే తీఱవలయునను నంతటి చలము నీ కెందుకు? వీరి యుత్సవమున కభ్యంతర మొనర్పక దైవమునకుఁ బ్రీతియు, నీ భ్రాతలకు సంతోషమునుఁ గలిగింప రాదా?

షేరు.—కబీర్ సాహెబ్! మీ వాక్యములను నేను వినునప్పుడు గోవులను జంపు కార్యము హరాం పనియని నామనస్సున కేమొ తోచెను. మీరు మాటలు నిలిపితిరి. నాకుఁ బుట్టిన బుద్ధి కూడ నిలిచిపోయెను. మా మొక్క రివాజ్, మా దీన్, మా ఖురాన్, నా కుజ్ఞాపకమునకు వచ్చి యీ యావును విడువ వద్దు పట్టుకొని పొమ్మని గట్టిగఁ జెప్పుచున్నవి. నే నేమి చేతును. మీరు వృథా యాసముఁ జెందితిరి. నే నీయావును విడువను. (అని పట్టఁ బోవును)

ద్వారకాదాసు.—సాహేబ్, ఖబర్దార్. మా తల్లిని రక్షించి నన్ను ఈ యావును నీ చేతఁ బడనియ్యకఁ గాపాడెదము. నా ప్రాణములనైన నిచ్చెదను కాని యీ గోవు నియ్యము.

షేర్ఖాన్.—హసనక్యా! కాఫర్! మహమ్మదీయుఁడు నీకు భయమొందునా? (రాజభటునితో) అయ్యా! రాజభటా! ఈలను వారింపుము. నీకు సహాయముగ భటులు రానిమ్ము; అప్పుడు నేను పట్టెదను (అని సిద్ధపడును).

కబీరు.—భాయి! ఏలాటి కలహము లేకుండ వీరికిఁ జెప్పి యీ యావును నీకు నిప్పించెదను. దీనినిఁ బట్టుకొని పోవుటకు నీ చేత నగునా?

షేర్ ఖా:—పీర్ సాహెబ్! నాపేరే "షేర్" షేర్ అనఁగా పెద్ద పులి. ఎట్టి దుష్టమగు గోవు నైనను చెవులు పట్టి యీడ్చుకొని పోయెదను. ఇది యెంతటి పని?

కబీరు—భాయి! నీవు దీనినిఁ బట్టుకొని పోవక విడిచి పోయితి వేని నిన్నేమి చేయవలయును?

షేర్ ఖా.—పీర్ సాహెబ్ ఈ యావును నేను పట్టఁజాలక విడిచి పోతి నేని, యీ నాఁటినుండి బక్రీదులోఁ గోవులనుఁ జంపు చర్యలను నేను మానుదును. అదియును గాక నా మహమ్మదీయ సోదరులకు నావలెనే కావించున ట్లుపదేశించెదను.

కబీరు—మంచిది (గోసభ వారితో) సోదరులారా! ఇతఁడు గోవునుఁ బట్టుకొని పోనిండు.

పాట (అనుబంధము 15)

మీ రేలాటి యభ్యంతరము సేయక గోవును సభకు దూరమున నిలుపుఁడు.

ద్వారక:—మోగిందా! మీ యావునకి నేమియు మోసానివదు.
(అని యాడజాలు గోవును విడిచి పోవ మొదలును.)

కబీరు—భాయి! ఇఁక నీ యావునుఁ బట్టుకొని పొమ్ము.

షేర్ ఖా—బహుత్ అచ్ఛా! ఓస్ మిల్లా! మహమ్మద్ రసూలు ల్లా! (అని సర్గము సవరించుకొని యావు దగ్గఱకుఁ బోయి భయపడి యఱచి) అరే అల్లా! పెద్దపులి. (అని సభా సదనాఁకి కబీరును జూచి) పీర్ సాహెబ్! ఏ బందాకు బచావ్
(అని కబీరు పాదములకు మ్రొక్కును.)

రాజభటులు—(పరుగెత్తి పోవుదు)

ద్వారక—షేర్ సాబు. ఆవును నేనుపట్టి నీకిచ్చెదను రమ్ము
(అని పిలుచును.)

షేర్ ఖా:—(అత్ర పైత్ర చూచి యేడ్చుచు) అరేరే బాబా (కబీరుతో) పీర్ సాహెబ్! మురాలీక్ పర్ హాత్ ధరో- మేరే తు యిస్ జాంకోసె హమారా ఘరేకు రవానా కర్కే- ముఝుకు పర్ వరిష్ కరో.

(పులి యఱచిన ధ్వని వినవచ్చును)

షేర్ ఖా:—పీర్ సాహెబ్! మై మర్ గయా తాహుం. అఫ్‌కా కసం హై, మై నేయీ బాద్ హార్ గిజ్ షేర్ కానాం నహీ లేవుంగా. గాకా ఛావ్ మే నహీ జావుంగా. మాఫ్ కరో —, మాఫ్ కరో.

ద్వారక:—షేక్ సాహెబ్!

షేర్ ఖా.—అరే బావా! మై షేర్ నహీ. గానహీ. బైల్ నహీ, బకర్నహీ కంబఖత్ "ఉల్లూకాపఠ్ఠా" హూం. రే బాబా మేరా అమ్మా యాద్ ఆరహీ. మర్నేకా పేష్తర్ మాంకా ముదేఖ్ తాహుం రే బాబా. మేరేకు ఘర్ పహూంచావ్. (అని యేడ్పుతో) పీర్ సాహెబ్! రహాం కరో.

కబీరు:—(గోరక్షకునితో) సోదరా! ఇతఁడు మిగుల భీతిఁ జెంది యున్నాఁడు. వీనిని యిల్లుఁ జేర్పుము.

ద్వారక:—చిత్తము. (అని షేర్ ఖానునిఁ గొనిపోవును.)

కబీరు:—సోదరులారా! మీ గోమాత యొక్క యుత్సవమును జరుపుఁడు.

ద్వారక:—స్వామీ! నామమును దయచేయుఁడు. వేడెదము.

కబీరు:—రాముని చిత్తము.

ద్వారక:—సోదరులారా:—మంగళ వాద్యములఁ గావింపుచుఁ బయనముఁ గొందు.

అంకము:— ఉత్సవమును ప్రకటించుచు పాడుదురు.)
(అనుబంధము 16)
(ప్రాదుండు నిష్క్రమింతురు)

ద్వితీయాంకము — ద్వితీయ రంగము :—

అంగడి వీధి

ప్రవేశము — కబీరు — వస్త్రముతో
(అనుబంధము 17)

కబీరు:—(పాడుచు నొక దుకాణము నొద్ద) సోదరులారా! వణి జులారా! ఈ వస్త్రమును నేను విక్రయించెదను. మనసు గలవారు దీనినిఁ గొనవచ్చును.

(ప్రవేశము — గోపీనాథ్ — మొదలగు వర్తకులు)

గోపీనాథ్:—(వస్త్రమును జూచి) స్వామీ! ఈ వస్త్రమును తం డ్రిగారు నేసిరా? లేక మీరే నేసితిరా? ఇది మీ యింటి దేనా?

కబీరు:—సోదరా! నా యిల్లేది? నీ యిల్లేది? వస్త్రమును నేయు వాఁ డెవ్వఁడు? యజమానుఁ డెవ్వఁడు?
(అనుబంధము 18)

మనోహర్లాల్:—(గోపీనాథ్‌తో) అన్నా! ఈ వస్త్రమును కబీరు గా రమ్మెదరా? దీనిని చేతికిఁ దీసికొని చూడవచ్చునా?

జ్వాలాప్రసాద్:—మనోహరా? ఆ వస్త్రమును గంటఁ జూచినఁ జాల దా? చేతికిఁ గల నందుకొన వలయునా?

మనో:—ప్రసాద్! తాకిన నేమగును? బాగుగ పరీక్షించెదను.

విశ్వంబర్:—మనోహరా! నీ యిల్లు, వాకిలి, సర్వస్వముఁ బోఁ గొట్టుకొనుమనట్టి యభిలాష నీ కుండెనేని, యీ వస్త్రమును

... దాయము నేను మూర్తిము దాని నంటను ఇట్లనే కన్నులు
... మూసుకొని నేను చేయవలసిన సవాలును చేసెదను.

మనో:—బిమ్వంబరా! నీవు మా కన్నులను మూసి యీ వ
స్త్రమును దక్కించుకొన వలయునని యున్నాఁడవని నాకుఁ
దెలుసును. ఇదిగో నా సవాలును ప్రారంభించెదను (అ
ధికబీరుతో) స్వామీ! ఈ వస్త్రమునకు నేను వెయ్యి రూ
ప్యములు నిచ్చెదను.

గోపీ:—స్వామీ! నా సవాలు పది వేలు.

మనో:—నా సవాలు ఒక లక్ష.

దామో:—నా సవాలు పది లక్షలు.

జ్వాలా:—నా సవాలు ఒక కోటి.

మనో.—అయిదు కోట్లు.

బిమ్వం:—మనోహరా! నీ సవాలు తీరెనా? లేక ఇంక, నేమైనఁ
బలుకఁ గలవా?

మనో.—ఆరు కోట్లు.

బిమ్వం:—ఇంక.

మనో:—ఏడు

బిమ్వం:—నీవే యెక్కువము, నే నెక్కువాఁడనుఁ గాను,

మనో:—అట్లనా? పది కోట్లు.

బిమ్వం:—ఇంక

జ్వాలా:—ఇంకేమున్న దయ్యా, బంక; ఏమ్వవాఁ డేడ్చినాఁడు. న
వ్వు వాఁడవు నీ వెంత నవ్వెదవో నవ్వుము. చూచెదము.

బిమ్వం:—(కబీరునకు నమస్కరించి) స్వామీ! ఇది దేవలోకపు
వస్త్రమగునే కాని, భూలోకంబున మానవులు చేతితో

నేసిన వస్త్రము కాదు. మూవారు తెలియలేక దీనికి వెలను గట్ట నెంచి చేరమాడిరి. ఈ వారణాసి రాజ్య మంతయు నొసంగిన నీ వస్త్రము లభించునది కాదు. దీనినిఁ దీక్షతో ధరిం దక్షించు కొను వారు మీ బోంటి మహాత్ములగు దురేకాని సామాన్యులు దీనిని చేతనంటఁ జాలరు. యోగీంద్రా! నన్ను బీస్కరోడ్ బిమ్వంబర్ దాసని పిలతురు. ఈ వస్త్రముతోడ మీరును మీ కుటుంబము వారును నాయింటికి విచ్చేసి నా సర్వస్వమునుఁ గైకొనుఁడు. నేనును నావారును మీకు దాసులమై మీ రిచ్చిన ప్రసాదమును భుజించి పడి యుండెదము.

ప్రవేశము—నిత్యానందబావా

(రాముఁడు వృద్ధ బ్రాహ్మణ వేషంబున)

నిత్యానంద:—అయ్యలారా! ఈ ముసలివాఁడు కూఁడులేకబట్ట లేక సంకట పడుచుండి, మీ లతులు కోట్లువిని గడగడ వడఁకు పుట్టి యీ వస్త్రము మీఁదఁ గన్నువేసి యున్నాఁడు (కబీరుతో) అయ్యా! యోగీశ్వరా! ఈ ముసలి జోగికి నీ వస్త్రము నిచ్చి నీ యింటికిఁ బిలుచుకొని పోయి, పిడికెడన్నముఁ బెట్టి కాపాడెదవా?

కబీరు:—(ఆనందముగ) స్వామీ! ఇది నా వస్త్రము కాదు. మీ యది. నారామునిది. నా రాముఁడే యిది. (అని వృద్ధుని పైనఁ గప్పి స్తుతించును)

(అనుబంధము 19)

స్వామీ! ఈ దీనుని గుడిసెకు దయచేయుఁడు. మీ యన్నము సిద్ధముగ నున్నది.

(అని పిలుచుక పోవుచుండ)

విశ్వంబర్:—(వృద్ధునితో) స్వామీ! మీరు వృద్ధులు. బడలి యు న్నారు. కబీరు గారి యిల్లు దూరముగ నున్నది. రాత్రి యైనది. మీ యాహారము కొఱకు, దవ్వుగఁ బోవు ప్రయాస మెందుకు? ఎదుటి గృహంబున నా గురువులు రామ దీక్షితు లున్నారు. దయచేయుఁడు పోవుదము. ఇచ్చట నొక్కరి కాహార మిడలేనివా రున్నారనియా తాము శ్రమ పడ వలయును?

నిత్యానంద:—అయ్యా! నే నొక్కఁడనై యున్నను, నాకి దండి కుటుంబ మయ్యా—ఈ ముదుసలికిఁ జీమల బారులఁ బోలె పి ల్ల లున్నారు. వారు గడుపుల నిండుగ నాహారము లేక యంగలార్చు చున్నారు. మీకు నంతటి ధర్మబుద్ధి యుం దున ట్లయిన, వారికి నాహారము నొసంగుఁడు. నేను మాత్ర మీ యోగీశ్వరుని వెంట నితని యంటికే పోయెదను.

(అని కబీరునిఁ దోడ్కొని పయన మగును)

కబీరు } ఇద్దఱు నడచుచుండ
నిత్యానంద }

కుశల:—(లోపలినుండి—యార్తయై "రామా" యనును.)

నిత్యానంద:—(వినిన ట్లభినయించి) కబీరా? వింటివా? ఎవ్వరో "రామా" యని దీనారావ మొనరించు చున్నారు. ఈ ముసలి వాని చెవుల "రామ" యను శబ్దము పడెనే ని, యాకలి యాయాసము శమించెను. వారెవ్వరో యా వైపునకుఁ బోయి చూతము రమ్ము.

(అని యిద్దఱు నిష్క్రమింతురు)

ద్వితీయాంకము—తృతీయ రంగము.

కుశల:—(ఒక బావియొద్ద నిలుచుండి)

సీ॥ శ్రీరామ నినునమ్మి గారాము నను గొల్చి
పోరామి గను నన్నుఁ బ్రోవ రార॥
రారాజ వర తేజ రారావు నే గంటి
కారుణ్య మొప్పారఁ గావరార॥
అరవిందలోచనా! అపనిందఁ గని కుంది
యెదఁ జెంది వగచు నన్నేల రార॥
వైదేహి రమణ నీ పాదంబె శరణంబు
వేదన నెడబాపి యేనుప రార॥

గీ॥ బాలఁ బాలింప సురలోక-పాల రార।
దీనఁ బోషింప మునిజనా-ధీన రార।
ఆర్త భరియింప నానంద-మూర్తి రార।
పతితఁ గాపాడఁ బుసహూత-ప్రణుత రార॥

పాట. (అనుబంధము 20)

రామచంద్రా! నిన్ను శరణుఁ జెంది నాదేహమును నీచరణములకు నర్పించు చాడను. రామా! రక్షింపుము. (అని బావిలో నికిఁ దుముకుటకు సిద్ధమగును)

(పరిశేకము—నిత్యానంద—కబీరు)

నిత్యానంద:—కుమారీ! తాళుము. తాళుము. నిన్ను రక్షించువాఁడా బావిలో లేఁడు. ఇక్కడ నున్నాఁడు రమ్ము.

కుశల:—(వెనుకకుఁ దిరిగి చూచి) నన్ను వారించి పిలుచువా రెవ్వ రు?

కబీరు:—అమ్మా! నీ భర్త.

కుశల:—అయ్యో! నేను కన్యనే? నాకు భర్త యెవ్వఁడు?

కబీరు:—అమ్మా! జగద్భర్త.

కుశల:—(వినయంబున నరుదెంచి, వృద్ధునకు నమస్కరించును)

నిత్యానంద:—కుమారీ! నీ దృఢంబగు ధ్యానమునుండి నిన్ను మే ల్కొలిపి రమ్మని పిలచి నీకు శ్రమ యిచ్చినందున కేమి కోరె దవో కోరుము.

కుశల:—స్వామీ! మీ యాశీర్వాదమే నాకుఁ జాలును.

నిత్యా:—దానినే యిచ్చెదను కొనుము. "శీఘ్రమేవ వివాహ ప్రా ప్తి రస్తు" (అని దీవించును)

కుశల:—స్వామీ! మీ యాశీర్వాదము వ్యర్థము గాదా?

నిత్యా:—ఎందుకు వ్యర్థ మగును?

కుశల:—నాకు వివాహము కాదు.

నిత్యా:—ఎందుకు కాదు?

కుశల:—దేవా! నా కథ వినుఁడు. ఈ పురమున మిగుల ధనవంతుఁ డై యుండిన సత్యానంద లాలు బేహారికి, విషయానందుఁ డను పుత్రుఁడును, నేనును జనించితిమి. తల్లి యాజ్ఞచే వి ద్య నభ్యసించుచున్న నా చిన్న తనంబుననే నా పితరులు గతించిరి. నా సోదరుని చెడు జాడనుఁ బరికించి నా తండ్రి తన సర్వస్వము నాకుఁ జెందు నేర్పాటు గావించి యుండెను. విద్య నభ్యసించు చుండిన నేను వివాహము కాక మునుపే రజస్వల నైతిని. నా యన్న విషయా నందుఁడు నన్నుఁ

గులభ్రిష్టంగా నిర్ధరించి గృహ భ్రిష్టను జేసి యున్నాడు. నే నేకాంగినై బ్రిహ్మచారిణినై జరించుటకుఁ గాపురుషుల వంచనా దార్ఢ్యంబులకు భీతిల్లెదను. వివాహామునకు నాకు సమ్మత మగు నాథుఁడు లభించుట యరిది యగుటచేత నాత్మగౌరవము లేని బ్రితుకునకన్న నాత్మ హాత్యయే యుక్తమని రామచంద్రుని నమ్మి ప్రాణత్యాగ మొనరింప సిద్ధనై యున్నదానను. దేవా! ఇట్టి నాకు వివాహ మెట్లగును.

నిత్యా:—ఎట్లగునా? కుమారీ! నీదీక్ష యున్నట్లే యగును. ఊరడిల్లుము. (కబీరునితో) కబీరా! నేను తెలిసియో తెలియకనో యీ కన్యామణికిఁ గల్యాణ మగునట్లు దీవించితిని. నాదీవన ఫలం బగునట్టి ప్రేమము నీ వీ కన్యయెడఁ బ్రిసరింపుము.

కబీరు:—రాముని చిత్తము— (కుశలతో) కాంతామణీ! నీ వెట్టి పురుషుని వరింప నెంచితివో చెప్పుము.

కుశల:—ఆర్యా! రామభక్తి కలిగి, భూతదయా సమరస భావంబులు సమకూడిన ధర్మాత్ముని నేను పరిణయింప నిర్ణయించి యున్నదానను.

కబీర:—మానినీ మణీ! నీవు జేహాఽకులవు కన్యకవు. నీవు నిర్ణయించిన గుణములుఁ గల పురుషుని యొక్క కులమును నీవు పరికించెదవా లేదా?

కుశల:—పురుష పుంగవా! దేహాభిమానము లేని నాకుఁ గులమే లేదు, గుణము లేని కుల మెందుకు?

నిత్యా:—పుత్రీ! నిక్క మాడితివి. (కబీరునిఁజూపి) ఇతఁడు రామ భక్తుఁడు. నీవు నుడివిన గుణములు గల కబీరుఁ డితఁడు—ఇతనిని నీవు పెండ్లియాడ నొడంబడెదవా?

కుశల:— (సంబరముతో) స్వామీ! ఇతఁడు కబీరు మహాత్ముఁడా? దురిత చరిత నని దూరు గాంచిన నాయొక్క కరము నీ పురుష వరుఁడు పరిగ్రహించునా?

నిత్యా:— నందనా! ఇతనిని నీవు వేడితి వేని నీ సందియము బాసి పోవును.

కుశల:— కం॥ శ్రీరాముని గరుణముచే
నీ రేయి కబీర నిన్ను నిందిసి లార్కర్
గారామునఁ బెండ్లాడఁగఁ
బోరామిని గాంచుదాన-బ్రోవుము దీనన్ ॥

పాట. (అను బంధము 21.)

నిత్యా:— కబీరా! నీవు బ్రహ్మచర్యను గంటివి గదా? ఇక గృహస్థుఁడవు కావలయు ననియు, నీ కుశలా కన్యనే చేపట్ట వలయు ననియు నా కభిలాష కలదు. నీ వేమందువు?

కబీరు:— శా॥ స్వామీ రాముఁడు నీవెయంచు మిగులన్
సంతోషినై యుండఁగా
నీమాటల్ జవదాటి వేఱు పలుకుల్
నే నాడి క్రిందింతునా?
ప్రేమం బెంతయొ కోదమందుఁ దనరన్
వేశ్యాకర నీ విచ్చు యీ
వామాక్షిన్ హరిసత్వ మంచుఁ గొని నే
బాలింతు నా పత్నిగన్ ॥

(అని నమస్కరించును)

నిత్యా:— కుమారా! నేటి నుండి నీవు "రాం కబీ" రనియు యీ కుశలా దేవి ఖుషాల్ బీ యనియుఁ బరఁగుచు, మీ రిరువురు

ను లోక సంగ్రహ కార్యముల నొనరింపుడు. మీకు శుభ మగుఁ గాత.

ప్రవేశము — దేవతా పురుషులు పుష్ప హారములతో

పాట, ఆశీర్వాద గీతము (అనుబంధము 21 (a))

ద్వితీయాంకము — చతుర్థ రంగము.

తమాల్ యిల్లు.

ప్రవేశము — కబీరు — ఖుషాల్‌బి — నిత్యానంద (వస్త్రము కప్పుకొని)

తమాల్:— (మొదట కబీరును మాత్రము చూచి) కబీరా? ఎంత ద్రవ్యముఁ దెచ్చితివి? (అని నిత్యానంద కుశలలను జూచి) వీ రెవ్వరురా? ఈ వ...స్త్ర...ము...

కబీరు:— బాబా! నిమ్మళింపుము. ఆతుర మెందుకు?

తమాల్:— (నిత్యానందుని మీఁద నున్న వస్త్రము నెగా దిగ చూచి గొణుఁగు చుండును.)

కబీరు:— అమ్మా! ఇటురమ్మా.

ప్రవేశము — హాలీఁబీ.

హాలీం:— ఏమి నాయనా! పిలచితివి?

కబీరు:— అమ్మా? ఈ సత్పురుషులు మిగుల నాఁకలిఁ గొని యున్నవారు. వీరికి నాహారముఁ దొలుత నిమ్మా.

హాలీం:— (కుశలను జూచును)

నిత్యా:— హాలీం మాతా! ఈ చేడియ నీ కోడలు, ఈమె పేరు ఖుషాల్‌బి.

ఖుషాల్:—(హాలీంకు మ్రొక్కును)

నిత్యా:—అమ్మా! నా కన్నముం బెట్టుము.

హాలీం:—(కబీరునితో) కబీరా! కాయగూరను దినుపించుటకు కామ ధేనువును దెచ్చితి వేమిరా? (నిత్యానందుతో) స్వామీ! మీ రిచ్చిన యన్నమును మీరే భుజింపఁ గోరితిరా? మా పుణ్యము (ఖుషాలుతో) కోడలా! నీ మామకు నమస్కరించి వచ్చి లోన గదియం దుండు ఫలముల నీ పుణ్య పురుషుల కిచ్చి సత్కరింపుము. ।—

ఖుషాల్ —(తమాల్ కు మ్రొక్కును)

తమాల్:—(నెత్తి నెత్తి కొట్టు కొనుచు, గొణుగును)

ఖుషాల్:—(నిత్యానందునితో) స్వామీ! ఈ పీఠమునఁ గూర్చునుఁడు. నేను బావికిఁ బోయి పరిశుద్ధ జలమును దెచ్చెదను.

నిత్యా:—కుమారీ! ఆ బావి తప్పి వచ్చితివి. ఈ బావిలోఁ బడకుము. భద్రము.

ఖుషాల్ —స్వామీ! సంసార సముద్రములోనే మీరు నన్నుఁ బడఁ ద్రోసి యుండగా బావికి నేను భయఁ పడుదునా? బావి నీళ్ళు నన్ను ముంచఁ గలవా?

నిత్యా:—కుమారీ! నీ మామ యొక్క క్రోధ సముద్రములో మన విగ్రహమును మునుఁగు నట్లున్నది. నాకు నాఁకలి మిక్కుటమైనది. యాహార మిడుదువు రమ్ము పోవుదము.

(నిత్యానంద — ఖుషాలులు — లోనికిఁ బోయెదరు)

తమాల్:—(భార్యతో) హాలీం! ఇటురమ్ము (అని హాలీంను వేరుగా ముందునకుఁ దెచ్చి) హాలీం! చూచితివా! ఆ ముసలి వాఁడు నా వస్త్రమును గప్పుకొని యుండునది? ఆ కిల్ల నీ

ముసలి జోగి తెచ్చి దానితోఁ గోడంట్రకముఁ జేయించునే ట. కూటికే యేడ్చు నాకుఁ గోడలొక్కటే తక్కువైయుం డెను. ఆ ముదుకఁడు నా మునితయుఁ గదిలోనికిఁ దిండికిఁ బోయిరి. నీవు పోయి వెలుపల నుండి గదికిఁ దాళము వే యుము. తర్వాత చేయవలసిన పని నేను జేసెదను. [illegible]పా మ్ము— హెచ్చరికె— నా వస్త్రము భద్రము. తెలిసెనా?

హాలీం:—(నవ్వుకొనుచుఁ బోవును)

తమాల్:—(కబీరుని జెయ్యి పట్టి కోపముతోఁ బండ్లు కొఱుకుచు) కబీరా! ప్రొద్దునఁ బోయిన వాఁడవు సరి. పొద్దుకు వచ్చి నాఁడవు. అమ్ము మని యిచ్చిన నా వస్త్రము నా ముసలి వాఁడు కప్పుకొని యున్నాఁడు. వెంట నొక పిల్లను దెచ్చి యున్నాఁడు. నీ చేతు లుత్తవిగ నున్నవి. ఏమిరా, యీ క థ యంతా?

కబీరు:—జనకా! నీ విచ్చిన వస్త్రము నంగడి వీధి యందు విక్రి యింపఁ జూచు చుంటిని. ఈ పుణ్య పురుషుఁడు వస్త్రము నిమ్మని యడిగెను, ఇచ్చితిని. ఆహారము నడిగెను. ఇంటికి రమ్మని తోడి తెచ్చు చుంటిని. దారియందు రాముఁ డీ వ నితకును నాకునుఁ బెండ్లిఁ జేసెను ముప్పురము గలిసి యిం టికి వచ్చితిమి. ఇదియే కథ.

తమాల్:—నీ తలకాయ కథ. కూటికి లేక చచ్చి కాటికి సిద్ధమై యుండగాఁ దానకర్ణుఁడ వనుకొని కొంపంతయుఁ దాన ముఁ జేసి ముగ్గురిని నలుగురుగ నొనర్చి, యింటి నిండుగఁ బిల్లలను జేసి, నా ప్రాణములఁ దీయ వలెనని యీ పిల్ల ను దెచ్చితివా? మొట్ట మొదట ఆ ముసలివాఁడు క ప్పుకొని యుండు నా వస్త్రమును జెనుక కిప్పింపుము.

కబీరు:—తండ్రీ! నేను దత్తాప హరణముఁ జేయను.

తమాల్:—ఓరీ! నావిత్తమును దత్తము చేయుటకు నీ వెవ్వఁడవురా?

కబీరు—జనకా! అది నీది కాదు నాది కాదు. ఆ రామునిది.

తమాల్:—కబీరా! కడుపులు కాలు నప్పుడు నీ వేదాంతము నాకుఁ జెప్పకుము. ఇది నా యిల్లు; అది నా వస్త్రము నీవు మూఢుల యెదుట పాడు చిచ్చి పాట లున్న వే. "ఘుర్ నహీ తేరా" "ఘుర్ నహీ మేరా" "కోఁ బేటా" "కోఁ బాప్" యివన్నియు పిచ్చులకే చెల్లును కాని నా ముందర పనికిరావు. నీ రాముఁడే కాదు. ఆ కాల రుద్రుఁడు వచ్చి పడినను నా వస్త్రమును నేను విడువను.

(భార్యను బిలుచును) హాలీం! ఇటురమ్ము.

ప్రవేశము హాలీం.

తమాల్—హాలీం! నది తీరమునకు నీవు, వా మనుష్యుని, వస్త్రమును - పిల్లను పట్టుకొని రమ్ము.

హాలీం—(నిష్క్రమించుఁ బోవును)

కబీరు—నారాయణా!

తమాల్:—నీవు నోరు తెరచితి వేని, నేను గొంతు పిసుకుకొని ప్రాణము విడిచెదను. నీ నోరు కుంచుము.

పునః ప్రవేశము హాలీం.

హాలీం:—నాథా! నదిలో బ్రాహ్మణుఁడు లేఁడు.

తమాల్:—వస్త్రము?

హాలీం:—అదియును లేదు.

తమాల్:—పిల్ల?

హాలీం:—ఉన్నది. ఇదిగో (అని ఖుషాలును జూపును)

తమాల్:—(ఎద మొద మోదుకొని) కబీరా! నా కొంపఁ గాల్చితివి కదరా! ఓ పిల్లా! నీ పెండ్లి రాముఁడు చేసెనని యీ హారాముఁడు కూసెను. వీని పెండ్లిని నేను చేసెదను చూడుము (అని కట్టెతోఁ గొట్టఁ బోవును)

ఖుషాల్:—(అడ్డగించి) తండ్రీ! ఈ యూరు నందంతట యోగి యనిపించుకొనిన మహాత్మునకు నీవు జనకుండవై, మూర్ఖులగు నా యట్టి వారికి బుద్ధిఁ గఱపుట మాని, క్రోధమానస్కుఁడవై యేల ఇంతటి మోహమున మునిఁగి యున్నాఁడవు. ఆ బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠుఁడు మన కన్నులకుఁ గానరాక మాయమై యుండునది కాంచియును నీ మోహము మాయక యున్నదే? నీవెంత కంపమొంది దుమదుకు లాడినను నీ చేత నేమగును?

శా॥ కాకేఁ మానదు రామునాజ్ఞ సుతునిఁ
గాంచి దండించిరే
కాకేఁ మానదు జైన నేమనము నీ
కాపృథ్వి మోంతేచిరే
కాకేఁ మానదు నీ వికల్ప కృతికేఁ
గానన్న ధిక్కారముఁ
చీకాకుఁ విడనాడి భక్తితనరఁ
శ్రీరాము ప్రార్థింపుమా॥

తండ్రీ! మన కడుపుల కన్నముఁ బెట్టి కాపాడు నది యీ వస్త్రమేనా?

వృత్తగీతము.

1. ఎవ్వరి వస్త్రము లెట్లరు దెంచెనో యెందుల కేగెనో కను
గొనవె?
బువ్వకు వ్యాకుల మొందుచు నూరకపుత్త్రిని హింసకుఁ
గడ గెదవె!

2. జేనకు కసుపుకు చేయును బగలును—చింతకు పాత్రై పోగుల
కుమా
మానము తండ్రి మూర్ఖపథంబును—మాయకు లోనై వగ
వకుమా

పేట్ ఖాలిస్కా తూంహై గులాం
లోక్యయిస్ ఖాతిరా లోక్ జోహై హరాం
హాఖ్షిక్ హెబాంతాతే రామాలిక్ ఖుదాతా అలా
అఫ్సోస్ అతి తేరా అక్కల్ కి ధరో చలా?

తండ్రి ఇఁక మీఁద నీ వేమియు పని జేయ వలదు కష్ట పడ వలదు. నెమ్మదిగఁ గూర్చుని దైవధ్యానముఁ జేయు చుండుము. నేను పాటుపడి నీ కన్నముఁ బెట్టెదన.

కమాల్:—నీవు నాకు వాత పెట్టకున్నఁ జాలును. నీకు పొట్ట పెట్టి గినప్పుడు నా పొట్టగతి యేమగు ననుకొంటివి? నీపాటు, నీటు పడి, నా నోట నేమి పడునో తెలుసునా? ఓ పిల్లా! నీవు నోరు మూసుకొని యూరకుండుము. నీవు నా కడ్డము రాకుము. ఈ మొద్దుకుంక పదే పదే యిట్టి పెద్ద గాడిద చేష్టలు చేయకుండ, వీనికి నేను బుద్ధి కఱపెదను.

(అని కబీరునిఁ గొట్టుటకు సిద్ధపడును)

(ప్రవేశము—శ్రీరాముఁడు బాలుఁడై వస్త్రములతోఁడ.)

రాముఁడు:—కమాల్ (అని పిలుచును)

తిమాల్:—ఎవ్వఁడు నన్ను పిలుచునది? (అని తిరిగి చూచును)

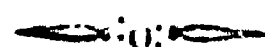
రాముఁడు:—ఇదిగో! నీవత్రుము (అని చూపి కబీరున ఖడ్గము నిలుచును)

తిమాల్:—(ఆశ్చర్యపడి రామునకు నమస్కరించును)

(అనుబంధము 22)

ఖుషాల్ —హారతి (వెలిగించి పాడును.)

(అనుబంధము 22 ఎ)

శ్రీ

"రాంకబీర్" నాటకము

తృతీయాంకము—ప్రథమరంగము.

వీధిలో

(ప్రవేశము: ఇమాం, కమాల్ సాబు, సర్వార్ ఖాబు)

కమాల్ సాబు:—ఇమాంసాహేబ్! కబీరుఁడు మహమ్మదీయుఁడై యుండి మస్జిద్ సమాజులను వదలి హిందువులవలె రామ భజన చేయుచున్నాఁడు. వీధుల వెంబడి పాడుచు మహమ్మదీయులను హిందువులను గలిపి చూపించుచున్నాఁడు. వానిపాటలను మీరు వింటిరా లేదా? "అల్లా అల్లా కహతె మరగయె ముల్లా! పానీమె డుబ్ డుబ్ మరగయె బ్రాహ్మణ్ పత్తర్ బంద్ కె మరగయా జంగం!" అఁట. వాని గర్వము నణఁగఁద్రొక్కు వారే లేకున్నారే? ఊరు, పేరు, కులం, బలం, లేని స్త్రీని పెండ్లాడి కొడుకునగని యున్నాఁడు. ఆకొడుకునకు "కమాల్" అని నాపేరే పెట్టినాఁడు. ఇంతగా మనలను వెక్కిరించు దుష్టుని నేమి చేయక మీరేల యూరకున్నారు?

ఇమాం:—కమాల్ సాబ్! నే నేమి చేతును. ఆనాఁడు కబీరుఁడు గోవును పులిగా జేసి నప్పటి నుండి మహమ్మదీయులు కబీ

రునకుఁ జెదరి వానిని గౌరవించుచున్నారు. హిందువులు సహితము లోలోపలనే నిందించెదరు. కాని వాని నేమియు చేయజాల కున్నారు.

కమాల్ సా:—మీరు బాదుషాతో ఫిర్యాది చేయక పోతే మన మతము వారికి మిగుల హాని కలుగును.

ఇమాం:—ఆకథయు ముగిసినది. బాదుషా సహితము భయముచేతనో గౌరవము చేతనో కబీరు నాదరించుచున్నాడు.

కమాల్ సా.—ఇమాంసాబ్! రాజు మొదలుకొని రంక్ రేక్ నలుకు నందఱును కబీరునకుఁ భయపడెదరే? కబీరుఁడెవ్వరికిని భయపడడే? ఇదేమి యాగడము?

సర్వర్:—కమాల్ సాబ్! కబీరుఁ డెవ్వరికిని భయపడకున్న నొక్కనికి మాత్రము భయపడ తీఱవలయును.

కమాల్.—సర్వర్ సాబు-ఎవ్వఁడు వాఁడు!

సర్వర్.—ఏ మనుష్యునిఁగాని చంపు నెంచెనేని, మొక్క నోటి మాట తోడనే తిట్టి చ పుట్టి మచ్చనాలుక భుజంగ షాకే కబీరుఁడు భీతిచెందునే వలయును.

కమాల్ సా.—నిజము. నిజము. ఇది మంచి సలహా.

మాల్వి:—కమాల్ సాబ్! ఇది కష్టమైన కార్యము. భుజంగషా మహామ్మదీయ ద్వేషి. అందుకే ధనము నియ్యక దే తిట్టి చంపడు. ఆ కాఫిర్ హగాం జాదాతో మన మొట్లు మాట్లాడవలయును? వాఁడడిగిన ద్రవ్యమునెవ్వఁడివ్వ వల యును?

కమాల్ సా:—వాఁ డడుగు ద్రవ్యమును నే నిచ్చెదను.

సర్వర్:—నేను భుజంగునితో మాటలాడి కుదిరించెదను.

కమాల్:—అట్లయిన రమ్ము పోవుదము.

సర్వర్:—మాల్వీసాహేబ్! రేపు సాయింత్రిలోపల కబీరుఁడు చచ్చెనని నమ్మి కబరస్తాన్‌లో గుంతఁ ద్రవ్వింతుము.

(అందఱు విష్క్రమింతురు.)

ప్రవేశము — భుజంగజోగి—సర్వర్‌తో.

భుజంగ్:—(యోచనతో) క్యావర్యూం హోగా? అబ్ మేరా కలేజా ఉడ్‌జా రహాహై. అవుర్ దిల్ ధడక్ రహాహై (సర్వర్‌తో) అజీ! ఇస్‌వక్త్ ముఝ్కు ఛోడో. కల్ హామారా ఖాల్ దేవ్‌కా హుకుం బజాలాతాహూం.

సర్వర్.—భుజంగ్ మహారాజ్! ఆప్ కేం, ఏక్ దం, బుజ్‌దిల్ హోగయా? అవుర్ కిస్ వాస్తె డర్‌గయా?

భుజంగ్—(కోపమున) క్యాబోలా? మేకేకు డర్‌పుర్ బోల్తా? అనే తేర హాత్‌కు దానత్ దేతాహైంక్యా?

సర్వర్:—మహారాజ్! మేరా, కుసూర్ మాఫ్‌కరో తేరా ఖుష్‌గీ దఫాకరో. ఉస్‌తరఫ్ నజర్ ఫర్మా లియే యో ఉస్ గలీ మేసె కబీర్ ఆ రహాహై. అబ్ రహ్నా హుషియార్.

భుజంగ్:—మూం హిలాజావ్ తయార్. మై రహ్తా హుంహుషియార్.

సర్వర్—వో కైసీ తయార్.

భుజంగ—మూంకియాసా కరార్.

సర్వర్:—కాంచలాక్., కైసా లేవ్.

భుజంగ:—హాత్ మె లాప్. కాంకె లేవ్.

సర్వర్:—మైదేతా నహీంక్యా?

భుజంగ:—మై కర్తా నహీంక్యా?

సర్వర్:—కరో.

భుజంగ:—ధరో.

సర్వార్:—అబ్ లేవ్ ఏక్ హాజార్.

భుజంగ:—సబ్ దేవ్ దో హాజార్.

సర్వార్:—పహిలా ఏక్. బాద్ ఏక్.

భుజంగ— ఏ నహీ ఠీక్. పూరా దేవ్ సర్నాజావ్

సర్వార్:—(జేబునుండి రెండు కాగితములు తీసి యిచ్చును)

భుజంగ:—(కాగితములు చూచి) ఐ సీ కాగజ్ హుంకు గలీజ్

సర్వార్:—ఏహీ నాపీక్ అవుర్ హై జాయిజ్.

భుజంగ:—జలావ్ తేరా కాగజ్ అంగార్మే. దిలావ్ దో హాజార్ అషర్ఫి హోనా

సర్వార్:—మత్ డరో, యోగిరాజ్.

భుజంగ:—నక్ద్ ధరో దగల్ బాజ్.

సర్వార్.—అచ్ఛా(అని లోనికిపోయి రెండు సంచుల ధనము తెచ్చి యిచ్చును)

భుజంగ—(పుచ్చుకొని పతంగునకిచ్చి) అబ్ దిఖావ్ కిధర్ హై కబీర్?

సర్వార్ —దేఖో భుజంగ్. కూచే మే ఉధర్.

భుజంగ్.—(కోపముతో) అరే లఫంగ్! యోగీకు తూపు కాస్తా భుజంగ్? ఛై! బద్లేగా తేరా రంగ్. హై ప్రేచ్ఛ మేరా పతంగ్.

(అందఱు ప్రకృ న నిలతురు)

పరివేశము-కబీరు

కబీరు (అనుబంధము 29)

ప్రవేశము—భుజంగయోగి

భుజంగ:—(కబీరుని పరికించి)

కబీరా! నీవు పాడుచుండునది మఱలఁ బాడుము నాకు వి న నపేక్ష గలిగియున్నది

కబీరు:—(పాడును. ప్రవేశము—సర్వర మహమ్మదీయులు)

భుజంగ:—కబీరా! నీకు నా భయము కూడ లేదా! నే నెవ్వఁడై నది నీకుఁ దెలుసునా?

కబీరు:—తెలుసును నే నేల నీకు భయపడ వలెను?

భుజంగ:—ఆహా! నీకింత పొగరా?

కబీరు:—సోదరా! పొగ రన్న నేమి!

భుజంగ:—నా మాటను లక్ష్య పెట్టక యుండునదే నీ పొగరు.

కబీరు:—యోగిరాజ! నా రాముని మాటఁ దప్ప నేను మఱియె వ్వరి మాటను పాటింపను.

భుజంగ:—నీ రామునిది యెట్టి మాట?

కబీరు:—భుజంగ సోదరునకు బుద్ధి గఱప వలయుననునదే నా రాముని మాట.

భుజంగ:—మొదట నీ రామునికే నేను బుద్ధి కఱపెదను. ఏడీ ని రాముఁడు చూపుము?

కబీరు:—నీ మొదుటనే యున్నవాఁడు.

భుజంగ:—ఏడీ చూపుము.

కబీరు:—నీకుఁ గండ్లు లేకున్న నే నెట్లు చూపుదును?

భుజంగ:—ఔరా! కడగండ్ల మారీ! నాకుఁ గండ్లు లేవా?

కబీరు:—ఉన్నవి కాని అవి గ్రుడ్డి కండ్లు.

భుజంగ:—అట్లయిన నీ మంచి కడ్డము బీకి నేను పెట్టుకొందును
కబీర:—అవశ్యము కానిమ్ము.

"సోదీదోమె ఘేక్ డీదా__"
"వోదీదాభి నాదీదాహై"
"ఉస్ దీదామెభీ ఘేక్ కీదాహై"
"వోదాదీదాయకా జిలెమాక్కా తక్‌సీధా__"

భుజంగ:—అట్లనా? (అని కబీరుని తాకఁబోయి కాళ్ళు తడబడ) ఎవ్వరురా నన్ను వెనుక కీడ్చు చున్నారు? (అని కూలఁబడి) ఓరీ! నీ ఫకీరు కండ్లేలఁ చేయవలెను? నీ ప్రాణము నేతీసెద ను (అని కోపమున) దుర్మార్గా! నీకు వినాశ కాలము స మీపించి యున్నది.

కబీరు—నాకు కాదు.

భుజంగ:—మస్తా! నీ వింక బ్రతుకవు. చావునకు సిద్ధము కమ్ము! ఓరీ! చండాలా!

పతంగ—నాయనా: రాం కబీరును చావఁ బెట్టకుము.

భుజంగ:—పిల్లకుంకా! ఏల నడ్డగించెదవురా! నీ చావు కాని. (అనగనే)

పతంగ:—(క్రిందికి బడిచచ్చును. సర్వరువచ్చి,)
సర్వరు—భుజంగ్! కాని—కాని.
భుజంగ:—(పండ్లు కొరికి) ఏమికాని? నీ చావు కాని.
సర్వరు—(పడి చచ్చును)
(మహమ్మదీయులు పళు విడుతురు.)
భుజంగ:—(కబీరుని జూచి) ఓరీ! పాపీ! నా తోడనే నా కొడు కు తిట్టించి చంపితివి గదా! బాల ఘాతకా! నిన్ను జపవ

క విడుతువా? నీవును చచ్చి నీటుకమ్ము (అని తిట్టును)

కబీరు —(ధ్యానము చేయుచు పాడుచు నవ్వుచుండగా)

భుజంగ:—ఓరీ! ఇంకను నీవు చావలేదా?

కబీరు:—సోదరా! వినాశము లేని యాత్మ యెట్లు చచ్చును? చంపువాఁ డెవ్వఁడు? ఘాండ్ దో తేరా ఇకీదాం అగ్యాని-జాకీలో ఆన్మ హాక్ ముదాం గైర్ ఫాని.

భుజంగ:—ఓరీ చావుము.

కబీరు:—రామా కావుము.

భుజంగ:—ఓరీ! చావుము.

కబీరు—రామా! కావుముఅని పాడుచుండును)

భుజంగ:—ఏమిరా! నీవు చచ్చిపడక నచ్చి పాడుచున్నాఁడవా? (అని విస్మయ మొంది జేబులోనున్న యద్దమును వెలికిఁ దీసి నాలుకను జూచుకొని దుఃఖముచే) అయ్యో నా మచ్చదేవుఁడా! నా నాలుకను విడచి యెక్కడికిఁ బోయితివి? నా కుమారుని నాతో చంపించి పోవలె ననుకొని యిన్నిదినము లుంటివా? పుత్రుండు లేని నా బ్రతుకిం కెందుకు?

కబీరు:—పాట (అనుబంధము 24)

భుజంగ:—(కబీరుని పాదముల మీదఁ బడి) రాంకబీరు నాధ! మీ రాముని నేను ధిక్కరించి చెడిపోతిని. మేర లేని నరహత్యలను జేసిన యీ క్రూర కర్ముని గరుణతో రక్షింపుము. మీ రాముని వేడి నాకుఁ బుత్రదానము నొసంగుము. (అని మ్రొక్కును)

కబీరు:—భుజంగా! నీవు దుఃఖింపకుము. దీన రక్షకుని శరణుఁ జెంది నప్పుడేమి కాఁజాలదు? భాయి! ఇంకను నీ యభి

మానమును నీవు మానలేదే? నీ కుమారుని క్షేమము మాత్రమే పరికించితివి కాని నీవు మర్దించిన యీ మహమ్మదీయ సోదరుని లక్షింపక పోతివి. ఇఁక ముహూర్తమైనను తెలివి గలిగి మనుము. ఈ సోదరు లందఱు నిద్రించు చున్నారు. నేనువారిని హెచ్చ రించెదను (అని పోయి రామధ్యానము చేసి) రామా వీరిని నా వెంటఁ బంపుము)

పతంగ్ సర్వాన్ { (లేచి) రాం. రాం.

కబీరు:—(పాడుచుఁ బోవును)

పతంగ్ సర్వాన్ { (కబీరుని వెంటఁ బోయెదరు)

(అనుబంధము 2౫)

తృతీయాంకము—ద్వితీయ రంగము.

కబీరుని యిల్లు

పాత్రములు—కమాల్—(ఉపాధ్యాయుఁడు; విద్యాసాగర్.)

విద్యా:—కమాల్! నీకు విద్య నేర్ప వలయునని నీ తాత నిన్ను నా చేతి కప్పగించి నాఁడే? ఇంత పెద్దవాఁడవై యుండి యు నీ వేమియుఁ చదువలేవు కదరా?

కమాల్:—గురు మహారాజ్! నేనేమి చదువ వలెను?

విద్యా:—నేను చెప్పునట్టి గ్రంథములను నీవు చదువ వలెను.

కమాల్:—గురుజీ! నేను కోరినది మీరు నాకు నేర్పవలెను.

విద్యా:—నీవేమి కోరెదవు?

కమాల్:—గురు మహారాజ్! దేనిని దెలుసుకొని నట్టయిన మిగిలిన విషయము లన్నియు తెలుసునో, నాకు దానిని నేర్ప వలయును.

విద్యా:—నీవు మొదట వ్రాత చదువు నేర్చుకొనుము.

కమాల్:—గురుజీ! వర్ణము మొదలా? లేక, శబ్దము మొదలా? చెప్పుడు?

విద్యా:—ఓహో! అధిక ప్రసంగి వైన నీకుఁ జదువెందుకు? గురువెందుకు?

కమాల్:—గురు వెవ్వఁడు? శిష్యుఁ డెవ్వఁడు? గురుధర్మ మేది? శిష్యధర్మ మేది? నాకుఁ దెలుపుఁడు?

విద్యా:—ఓహో! కమాల్! నీ వాచాలత్వము వదలి, నేను చెప్పిన ట్టి గ్రంథములను నీవు చదువ వలయును.

కమాల్.—గురుజీ! గ్రంథములు చదివిన నేమి ఫలము గలుగునో

విద్యా:—చదివిన వానికి జ్ఞానము కలుగును.

కమాల్:—ఎట్టి జ్ఞానము కలుగును!

విద్యా:—ఆత్మ జ్ఞానము.

కమాల్:—ఆత్మ యనిన నేమి?

విద్యా:—ఆత్మయనిన పరమాత్మ — దేవుఁడు, మీరు అల్లాయందురు.

కమాల్:—గురుజీ! ఆత్మజ్ఞాన మనిన నేమి?

విద్యా:—దేవునిఁ దెలుసుకొనుట యదియే ఆత్మజ్ఞానము.

కమాల్.—గురు మహరాజ్! మీరు దేవుని దెలుసుకొని యు న్నారా?

విద్యా:—తెలుసుకొని యుందుననే నీకు విద్య నేర్పను వచ్చి యు న్నాఁడను.

కమాల్:—గురుజీ! దేవుఁ డెట్లుండును? ఎక్కడ నున్నాఁడు? మీ రెట్లు చూచితిరి? చెప్పుఁడు.

విద్యా:—ఓరీ! నీతోడ నే నెక్కుడు మాటలు నాడను. నీ నవిధే యుఁడ వని యిప్పుడే తెలుసు కొంటిని కాని, దేవునిఁ దె లుసుకొను నంతటి జ్ఞానము నా కింకను గలుగ లేదు.

కమాల్:—గురుజీ! మీ రెన్నియో గ్రంథములు జదివి యుండిన ను మీ కాత్మ జ్ఞానము గలుగ లేదే? అట్టి గ్రంథ ములను నన్నేల చదువు మని చెప్పు చున్నారు?

విద్యా:—(కోపము మిగిలి) చదువగా చదువగా నాత్మ జ్ఞానము కలుగును.

కమాల్:—గురుజీ! గ్రంథములు జదువక పోయిన నాత్మజ్ఞానము కలుగదా?

విద్యా:—ఎన్నటికిని గలుగదు.

కమాల్:—గురుజీ! ఇది వినుఁడు.

కం॥ బిరబిర వేద పురాణము।
సర సర శాస్త్రంబులెల్లఁ జదివిన నేమా?
హరికృపఁ బడయక నీవుక।
దరిమా యెందును నిజమగు తత్వముఁ దెలియన్॥

కిఁడా ఘాస్త్ర గ్రంథ్ తమాం।
మూఘా షస్త్ర గ్రంథ్ తమాం।

ఉస్కా నమిలేగా ఖానా।
ఇస్కా నమిలేగా గ్యాన॥
అంధేకు, రోషన్ దూర్।
గ్రంథీకు, భగవాన్ దూర్॥

విద్యా:—ఓర్! ఈ సిద్ధాంతము నీ కెవ్వరు చెప్పిరిరా?

కమాల్:—నా గురువు చెప్పెను.

విద్యా:—నీ గురువా? నే నెప్పుడు చెప్పితిని?

కమాల్:—గురుజీ! గ్రంథములుఁ జదివిన వారి తెలివి యింత నే గదా యుండునది?

విద్యా:—ఓర్! కమాల్! నీ యధిక ప్రసంగపు ప్రశ్నలకు నేను ప్రత్యుత్తరముల నిచ్చినది నాకుఁ దెలివి తక్కువయే. ఇంక నీ వాచాలత్వముఁ జాలించి, కాగితము కలము తీసుకొని నచ్చి క్రమముగా నేను చెప్పునది వ్రాసి పఠింపుము.

కమాల్:—గురుజీ! వ్రాయుటకుఁ గావలసిన సామగ్రు లన్నియు నా యొద్దనే యున్నవి.

విద్యా:—ఉండిన, వానినిఁ జేతి కందు కొనుము.

కమాల్:—గురుజీ: అవి చేతికి రావు.

విద్యా:—హుంతా! ఎట్టివిరా యవి?

కమాల్:—

వృత్తగీతము. 1. విమల బుద్ధియే యగు కాగితము.
విపుల ప్రేమమే యగుఁ గలము।
మమకారంబును మాడ్చిన మసియే,
సమముగ వ్రాసెడు సాధనము

2\. గురురాజా! నీ వెఱిఁగిన దానిని,
మెఱుఁగని దానిని యరసితిని।
పరతత్వం బెదియగునో నామదిఁ
బరికించిన స్థితిఁ దెలిసితిని॥

పాట:— (అనుబంధము. 26)

గురుజీ! నాబుద్ధి మే కాగితము, ప్రేమ కలము. మమకార మునుఁ గాల్చి నది మసి. వీనితో మీారు చెప్పునది, చె ప్ప కుండునది, చెప్పలేనిది, యంతయు మనస్సున వ్రాసి నాఁడను.

విద్యా:—నీ తలకాయ వ్రాత! యేమి వ్రాసి నాఁడవురా?

కమాల్:—ఆ యాత్మకే తెలుసును.

విద్యా:—ఓరీ! "ఆత్మ" "ఆత్మ" యని కూసెదవు. నీ కేమి తెలు సునురా ఆత్మ విచారము!

కమాల్:—గురు మహారాజ్! కోపము మానిఁ శాంతముగ వినుఁ డు. నాకుఁ దెలిసిన దానినే చెప్పెదను.

సీ॥ ఆకారమును లేక నాలయంబును లేక
నన్నిటఁ దానుండి యాత్మ వెలయు
పరమాత్మ స్త్రీ కాదు పురుషు డంతకు గాదు.
తనరు నిత్యానంద తత్వమగున।
పిలువ నామమె లేదు కలవు నామము లెన్నో
భక్తు లిచ్చెడు పేరఁ బరగుఁ నతడు
రామ శంకర బుద్ధ రహిమాను క్రైస్తని,
పిలువరా మానవుల్ బలువి ధాల?

గీ॥ ఆత్మయందె పుట్టి మనుజులైన మనము
ప్రీతి నెడబాసి ద్వేషించి జాతు లెంచి
మంద బుద్ధులై సద్విద్య బొందలేక
కన్ను లుండియుఁ దాఁడ్రినే కానలేమె?

గురు మహారాజ్! నా సద్గురుఁడు, నన్ను సృజించిన వాఁడీ విద్యను గఱపి యున్నాఁడు. ఇదియును గాక విద్వాంసుఁడగు వాఁడు పరమాత్మను బూజించు విధానమును గూడ దెలిపి యున్నాఁడు వినుఁడు.

వృత్తి గీతము:

1 అహింసయే ప్రథమంబగు బుష్పము
సర్పింపుము శ్రీ రామునకు
ఆవల నిగ్రహ పుష్పము రెండుగ
నర్పింపుము రఘురామునకు ॥

2 మోదముతో శమ తపముల నొసగుము
మూడవ నాల్గవ పుష్పములౌ ॥
ఐదవగ దానం బాఱవగ దయయు
నాదపు పుష్పము లివ్వనలె ॥

3 భవ్యజ్ఞానము సప్తమ పుష్పము
ధ్యాన శుద్ధియగు నష్టమము ॥

దివ్యానందమె యాత్మజ్ఞానము—దివ్యానందమె మోక్ష పదంబని—తెలియుచుఁ జేయుమ యర్చనము॥

గురు మహారాజ్! దీని కంటెను మీ శ్రేష్ఠమైన నధికంబుగ జ్ఞానోపదేశంబు జేయ నెంచిన ననుగ్రహింపుఁడు. నేను బరిగ్రి

హింపను సిద్ధుఁడుగ నున్న వాఁడను.

ఉషా:—కమాల్ మహాత్మా! నీవు గొలవగుఁ బాలుఁడ వనుకొని నేను బేలుపడి డిల్లమగు నుడుల నాడితిని. నీ సుజ్ఞానంబున నా యజ్ఞానాంధ కారము దూరమై నీ పుణ్యంబున నేను ధన్యుఁడ నైతిని. నీవు సత్య స్వరూపుఁడవు. కావుననే కబీరు మహాత్మునకుఁ బుత్రుఁడ వైతివి. నేను నీకు గురువు నగుదు నని గర్వించి యొనరించిన యపరాధంబును క్షమించి నన్ను రక్షింపుము. దివ్య పురుషా! నీవే నాకు గురువు. (అని నమస్కరించును)

కమాల్:—మహారాజ్! కోన్ గురు? కోన్ చేలా?
ఏక్ గురు హాంసబ్ చేలే॥

పాట. (అనుబంధము 27)

తృతీయాంకము—తృతీయ రంగము.

ప్రవేశము—కబీరు—కమాల్.

కబీరు } ఇద్దఱు పాడుదురు. (అనుబంధము 28)
కమాల్ }

కబీరు:—కుమారా! కమాల్! మన రాముఁడు నేఁడు కడు కఠినమైన పరీక్ష చేయ నున్నవాఁడు. మన యొక్క యతిథులను సత్కరించుట కొఱకు వలసిన పదార్థముల నీ మహాబుద్ధిగా యింటి నుండి దొంగలించుటకు సమకట్టి నిన్ను తోడి తెచ్చి నాఁడను.

కమాల్:—జనకా! భక్తపరాధీనుఁడగు రాముఁడు మనము చేసా

చించిన దాని నొసంగుటకుఁ బ్రీతుఁడై యుండఁగఁ జౌర్య కృత్యము నేలఁ జేయ వలయును? సంకట కాలము నందు భక్తుల దీనాలాపముల నాలకించి, యర క్షణమున శ్రీహరి వారి కోర్కెల నీడేర్చి రక్షింప లేదా? దూర్వాసుఁడు వేల కొలఁది శిష్యుల తోడ యకాలంబున నరుదెంచి, ద్రౌపదీ దేవిని యాతిథ్యము వేడినప్పు డా పతివ్రతయొక్క ప్రార్థన విని కృష్ణభగవానుఁ డక్షయ పాత్ర నిచ్చి యామె ధర్మమును రక్షింప లేదా? గజేంద్రునిఁ బ్రాణాంత్య కాలంబున నతని మొఱ నాలించి మకరుని సంహరించి, కరివరదుఁ డను బిరుదునఁ బొగడఁ బడ లేదా? ఇప్పుడు మనము దొంగతనమే యేలఁ గావింప వలయును?

కబీరు.—కుమారా! నేను రామాజ్ఞచేతఁ గృహస్థుఁడనై యున్నాఁడను. పేదఱికమునే ప్రీతించి యున్నాఁడను. మన యింటికి యతిథులు విచ్చేసి నందున నేను గృహస్థాశ్రమ ధర్మమునుఁ గాపాడ వలయును. వలసిన వస్తువులు నాయొద్ద లేనందున నెక్కడనో నుంచుకొనియున్నవాని యొద్ద నుండి తీసుకొని పోయెదను. ఇట్లు చేయునది లోక సంగ్రహార్థమే యగును. పుత్రా! మన మాచరించు కార్యములు తామరపత్రముపైనఁ బోసిన నీళ్ళ సామ్యమై యుండు నప్పుడు విచార పడెద వెందుకు?

కమాల్:—జనకా! గ్రహించితిని. కాని మన మాచరించు కార్యములను నిరీక్షించి, యజ్ఞానులగువారు తామునిట్టి పనులు చేయుటకే యిచ్ఛ యింతురు. "యద్య దాచరతి శ్రేష్ఠః తత్త దేవైతరో జనః" అని భగవానుఁడే వచించి

యుండ లేదా? ఇందు వలనఁ దప్పు తోవలఁ ద్రొక్కు
వారికిఁ బాలలోఁ జక్కెరఁ జల్లినట్లగును గదా?

కబీరు:—కుమారా! మనము కావించిన కార్యముల నన్నిఁటిని యి
తరులు వీక్షించి, విచారించి, సాధనజేసి, వారును శ్రేష్ఠు
లు కావలయుననియే నా యభిలాష. అట్టివారు దొంగ
తనము మాత్రమే చేసిరేని, వారు దాని ఫలము ననుభ
వించెదరు. కోకిల యెగసినట్లు మాత్రము తాను నెగసి,
కోకిలయొనర్చిన గానము జేయఁజాలని కాకి యొక్క గతి
యే యట్టివారి కగును. కుమారా! నే నొక్కఁడనే రాక
నిన్ను సహితము తోడితెచ్చి నందుకు నొక కారణము
గలదు.

కమాల్:—జనకా! అది యెట్టి కారణము?

కబీరు:—కమాల్! నీ పూర్వజన్మ వృత్తాంతము నాకు స్మరణకు
వచ్చెను. ఇప్పుడు మనము చౌర్యముఁ జేయఁ దలఁచిన
యీ యింటి యజమానుఁ డగు షాబుద్దీన్ యొక్క తాత
నీ సొత్తు నపహరించి యుండ వానిని నీవు చంపియుంటివి.
షాబుద్దీన్ బాలుఁడై యుండి నీయెడ మచ్చరించి నిన్ను
జంపనెంచి, తప్పిపోయి, యాదే యాశతో మృతిజెంది, వీఁ
డిల జన్మించి యున్నాఁడు. నీవును జనన మొందితివి. ఇ
ప్పుడు షాబుద్దీన్ నిన్నేమి చేయునో, యేమి కానున్నదో
నీవే స్మరణకుఁ దెచ్చుకొనుము. నీకు నేనేలఁ జెప్పవల
యును.

కమాల్:—(యోచించి) జనకా! స్మరణకు వచ్చెను. నేను సిద్ధ
ముగ నున్నాఁడను. ఈ యింటికి నేను కన్నముఁ బొడిచి
లోనికిఁ బోయి యతిథుల కొఱకు గావలసిన పదార్థము

లను నీకు నే నందిచ్చెదను! నీవు వెలుపలనుండి పైకి గొనుము, నేను చౌర్యము ముగించి, పాబుద్దీనుని హెచ్చరించి వెలికి వచ్చెదను. నేనొక వేళఁ బట్టుబడి చిక్కితి నేని, నా గురుతు వానికిఁ జిక్క నియ్యకుము.

కబీరు:—మంచిది కుమారా! ఓంసత్! రాముఁ డున్నాఁడు, వైళము కన్నముఁ బొడువుము. బాలకా! పోయిరమ్ము.

కమాల్:—జనకా! పోయెదను కాని మరల నేల రావలయును?

కబీర:—నే నేమో పోయి రమ్మంటిని—పొమ్ము—రాముఁడు పంపిన రమ్ము.

కమాల్:—జనకా! నీ వొక్కఁడవే పోయి, నా తల్లికి నేమని చెప్పెదవు?

కబీరు:—నీవు వచ్చెద వని చెప్పెదను.

కమాల్:—జనకా! నీ చరణముల నంటెదను.

కబీరు:—కుమారా! అదిగో నిన్నుఁ బిలచు చుండు రామునిఁ జరణముల నంటుటకుఁ బొమ్ము.

కమాల్:—(పోవును)

(సొరంగని కరుగును)

కమాల్:—(కన్నము నుంచి వస్తువుల నందిచ్చును. కబీరు వానిని పుచ్చుకొనును)

కమాల్.—(లోపల నుండి) పాబుద్దీన్! లెమ్ము. లెమ్ము, దొంగ దొంగ. పట్టుము. పట్టుము. పోవుచున్నాఁడు (అని పట్టికి బోరియనుండి సగము దేహము వెలికిఁ జూపి చేతులనూది తలను పైకి నెత్తి కబీరుతో) జనకా! పని తీఱినది. పాబుద్దీన్ యాశను నీవు తీర్పుము. వాఁడు నా కాళ్ళను

బట్టి లోనికి లాగు చున్నాఁడు. నా ముఖమును వాఁడు
చూడ నిష్ఫలము. నన్ను గురించి నేని, మనము బూ
టకపు భక్తి వేషధారుల మని లోకనిందకుఁ బాత్రులమగు
దుము. వాఁడు నన్ను బలముగా లోనికి నీడ్చు చున్నాఁడు.
ఆలస్యముఁ జేయక నా తలను గోసుకొని వస్తువులను
జేకొని నీవు పొమ్ము. రామ—రామ—

కబీరు:—(నిర్లక్ష్యంబుగ కమాలుని కంఠముఁ గోసి శిరమును జేకొని)

(పాట. అనుబంధము 29)

(నిష్క్రమింతురు)

తృతీయాంకము—చతుర్థ రంగము.

కబీరుని గృహము.

ఖుషాల్ బీ:—నాథా! నీ వింటి కరుదెంచి, యామ గంటలాయెను. కమాలుఁడు రాఁగలఁడని చెప్పితివి. నేను సాధువుల యాతిథ్య మునకై వంట యొనర్చితిని. అతిథులు గంగా స్నానము నాచరించి మరలి వచ్చు సమయ మాయెను. ఇంకను కమాలుఁ డేల రాఁడు? ఏమి కారణ ముండును?

కబీరు:—(ఊరక పలుక కుండును)

ఖుషాల్:—నాథా! నీ వేల మారు పలుక కున్నాఁడవు?

(పాట. అనుబంధము 30)

(పాట ముగియ చుండగనే ప్రవేశము సాధువులు.)

సాధువులు:—(జై సీతారాం అని వచ్చి కూర్చొనెదరు)

ఖుషాల్:—(తలాలున ముఖము నావృతొని కేలు మోడ్చి సాధువులతో వినయముగ) పుణ్య పురుషులారా! భోజన పాత్రములను సిద్ధ పఱచుటకు ననుజ్ఞ నివ్వ వేడెదను.

సత్యదేవ:—అమ్మా! నీ కుమారుఁడు కమాల్ రానిమ్ము. వాఁడు వచ్చిన సందఱమునుఁ గలసి కూర్చొని భుజించెదము.

కబీరు:—బాయీ! ఉన్నవారు భుజింప వచ్చును. నేను నా కుమారునికై నిరీక్షించి యుందును.

సత్యదేవ:—కబీర్. అది మాకు మర్యాద కాదు. నీవు, నీ కుమారుఁడు మేము సందఱముఁ గలసి, మొదట రామ భజన యొనర్చి పిదప సందరము నేక పఙ్క్తిగఁ గూర్చుని మన విషయములను ముచ్చటించుచు సంతోషముగ భుజింతము. ఇది నా కోరిక.

కబీరు:—సత్యదేవా! నా కుమారుఁడు మన పఙ్క్తికి ఇప్పుడు రాఁజాలఁడు.

సత్యదేవ:—వచ్చినపుడు రానిమ్ము. మాకేమియుఁ దొందర లేదు. వాఁడు వచ్చు వఱకు మేము భుజింపము. కమాలుఁ డెక్కడికిఁ బోయినాఁడు.

కబీరు:—(ఊరకుండును)

సత్యదేవ:—(ఖుషాల్ బీనిఁ జూచి) అమ్మా! ఖుషాలు మాతా! కమాలు కుమారుఁ డెచ్చటికిఁ బోయి యున్నాఁడు?

ఖుషాలు:—(ఊరకుండి కన్నీరు నించుచు లోనికి వెడలును)

సత్యదేవ:—గోవింద్! (అని మఱియొక సాధువును బిలచి) కమాలుఁడేఁడి యని నే నడిగి నందుకు కబీరుఁ డూరకున్నాఁ

డు. ఖుషాలు మాత కన్నీరు నించి లోని కేగెను. ఏ
మి సంగతియో నీవు లోని కరిగి విచారింపుము.

గోవింద్:—(లోనికిఁ బోవును.)

ప్రవేశము జనార్ధన్.

సత్యదేవ:—(జనార్ధనునిఁ జూచి) జనార్ధన్! నీ వేల నింతాలస్య
ముగ వచ్చితివి? కమాలు నేమైనఁ జూచితివా?

జనార్దన్:—గురుజీ! కమాలుని నేను చూడలేదు. నా యాల
స్య మునకు నొక వినోదము కారణముగ నున్నది.

సత్యదేవ:—అది యేటి వినోదము?

జనార్దన్:—గురుజీ! నేను గంగా స్నాన మాచరించి వచ్చు చుం
డగా, దారిలో నొక వృక్షమునకు శిరస్సు లేని మాన
వ పురుష శరీరమునుఁ గట్టి యున్నారు. చెట్టు యొద్ద
నుండి వచ్చి పోవు వారికి యా కళే బరము కిందు చే
తు లెత్తి నమస్కరించు చున్నది. అది యెవ్వరి కళేబ
ర మైనది యెవ్వరును గుఱుతింప జాల కున్నారు. అది
యొక దొంగ యొక్క మొండె మఁట.

సత్యదేవ:—వాని శిరస్సేమైన దఁట?

జనార్దన్:—అది తెలిసిన నింకేమున్నది. నిన్న రాత్రి సాబుర్జీ
సౌదాగర్ యింటి కా దొంగ కన్నము బొడచి దొంగి
లించి పరువిడి పోవు చుండగ నా వర్తకుఁడు దొంగ వా
ని కాళ్ళు పట్టి యీడ్వగా, బైటనున్న వాని మనిషి యొ
వ్వఁడో తలఁ గోసుకొని పోయి నాఁడట.

(ప్ర:॥ ప్రవేశము గోవింద్.)

గోవింద్:—(వ్యసనముతో) గురుజీ! ఖుషాల్ మాత నా తోఁ ను మాట్లాడ లేదు. నేను కమాలుని వెదకుచు లోనికి బోయి మంచము మీఁద కమాలుఁడు ముసుఁగు వేసు కొని పండుకొని యున్నాఁడని ముసుఁగుఁ దీసితిని. గురు జీ! ఏమని చెప్పుదును. నాచేతఁ గాదు.

సత్యదేవ:—ఏమి చూచితివి చెప్పుము.

గోవింద్:—(దుఃఖమున) కమాలు యొక్క శిరము మాత్ర ము న్నది. మిగత దేహము లేదు.

సత్యదేవ:—(ఆతురమున) తెలిసెను—తెలిసెను—గోవింద్! నీ వా శిరమునుఁ దీసుకొని జనార్దనుని వెంటఁ బోవుము. జనా ర్దన! ఇదిగో! ఈ యుదక పాత్రను బుచ్చుకొనుము (పా ని యిచ్చి) నీవును గోవిందును పరువిడి యా చెట్టున నుం డు మొండెమునకు శిరము నతికించి పైన నీ జలమును బ్రోక్షించి మరాకు మార్లు రామ నామము నుచ్చరింపు ము. పునర్జీవితుఁడగు కమాలుని వెంటఁగొనిరమ్ము.

గోవింద్ / జనార్దన } (ఇద్దఱు నిష్క్రమింతురు)

కబీరు.—(దుఃఖమున) సత్యదేవా! కమాలునకై నే నేడ్వ లేదుఁ గాని, యిప్పుడు నీ కొఱకు దుఃఖించు చున్నాఁడను— రామా—రఘురామా! (దుఃఖించును)

సత్యదేవ:—కబీర్! నేనేమి చేసితిని?

కబీరు:—సత్యదేవా! ఒక యల్ప కార్యమునకై రామనామ ర త్నములు మూఁడు వ్యయము చేయు చున్నాఁడవే యని మిక్కిలి దుఃఖము నొందెదను.

సత్యదేవ:—కబీర్! నేను వెఱ్ఱివాఁడ నని కొంటివా? కారణము నరసి, యది సరి కాదేని నన్ను దూరుము. రాముని మొదటి నామోచ్చారణ, జనార్దనుని యధికార బలము కొఱకు. రెండవది కమాలుని జీవము కొఱకు. మూడవది చూడ వచ్చిన జిజ్ఞాసులకు జ్ఞానోదయమై వారు తరించు కొఱకు– ఇట్లు నేను కావించినది లోక సంగ్రహార్థమే కదా?

కబీరు:—సత్యదేవా! నీవు లోక పూజ్యుఁడ వైతివి. నే నెంతని నిన్ను స్తుతింపఁ గలను?

సత్యదేవ:—స్తుతి యంతయు రాముని గూర్చియే చేతము. హారతి వెలిగింతము. భగవానుని సేవింతము లెమ్ము.

(హారతి వెలిగింతురు.)

(అనుబంధము 31) అందఱు (భజన చేయు చుండగ)

(ప్రవేశము కమాలు — జనార్దన — గోవింద్)

కమాల్:— (పై పాటయొక్క రెండవ చరణమును పాడుచు ప్రవేశించును.)

హారతి వెలుగ నాథునపులకు తల్లి దండ్రులకు నమస్కరించును.

(యవనిక పడును)

తృతీయాంకము—పంచమ రంగము.

వీధిలో

(ప్రవేశము విషయ గుప్తుఁడు.)

విషయ గుప్త:—నా తండ్రి సత్యానంద లాలు సంపాదించి పెట్టి పోయిన ద్రవ్యమంతయు నా వశమాయెను. నా చెల్లెలైన కుశలను నేనిల్లు వెడలఁ గొట్టిన నాఁటినుండియు నా యానందమునకు మేరయే లేకున్నది. అందఱి వ్యాపారముల ద్రవ్యమంతయు వడ్డికి వడ్డి లాభమునకు లాభము, ఒకటికి పది, నూటికి వెయ్యి, వెయ్యికి లక్ష, లక్షకు కోటియై యా కుబేరుఁడు వచ్చి యప్పు నిమ్మని యడిగినను నే నివ్వఁ గలిగితిని. ఇంత ద్రవ్యము నెట్లు వ్యయము చేయ వలయునని మిక్కిలి విచారము చేయుచుంటిని. మదన మోహిని యగు నా మోహినీ వేశ్య నా వశమైన దినము నుండి కొంత కొంత చింత తీఱె నా ప్రేయసిని భూలోక యప్సరసను గావించి, నే నింద్రభోగము ననుభవించుచున్నాఁడను. ఈ యూరి యందు విభీషుని రామ భజన యెట్లో నా కామ భజనము నట్లే వాయు వేగముతో సాగుచున్నది. నా భజనను గంధర్వ లోకము వఱకు ముట్టింప వలెను. కావున కామ రథము వెంట కాదంబరీ రథమున బరుగెత్తించెదను. (అని పోవుచుండ)

మాధవ:—(వెనుక నుండి పిలచును) బావా!

విషయ:—(విని) వాఁడు ఎవ్వఁడు? నన్నుఁ బావా యని పిలచు

చున్నాఁడు? (అని తిరిగిచూచి) ఆ వ్యర్థవ, మోహిని తమ్ము డు, మాదవుఁడు. భోగము జోగి. వీధిలో నన్ను– నన్ను– బావా యని కూయు చున్నాఁడు. ఎవ్వరైనను వినిరేని, నా మర్యాద మూడు కాసులకుఁ బోవునే?—మో హినీ దేవతకు సమర్పించిన మర్యాద నాదగ్గఱ నుండిన గదా పోవునది.

(ప్రవేశము మాధవ)

మాధవ:—(ఎదుటికి వచ్చి) బావా! నీవు......

విషయ:—ఎవ్వఁడురా నీ బావ?

మాధవ:—(నెత్తి గీరుకొనుచు) నా అక్క మగఁడవు నీవే.

విషయ:—కుంకా! కూయకురా! నీ గొంతు నే మంత్రిసాని మొ త్తెనో? ఎందుకురా నన్నుఁ బిలచినది?

మాధవ:—నీవు జవిళి దుకాణమును దాటి పోతివి. నేను పిల చితిని.

విషయ:—నేను దాటిన నేమి? మీటిన నేమిరా? నే నెట్లు పో యిన నీ కేమిరా?

మాధవ:—నెల్లవారితే తిరునాళ్ళు. రథము లాగెదను.

విషయ:—రథమైన లాగని. నిన్నేలాగు కొనిపోని, నా కేమిరా

మాధవ:—బావా!

విషయ:—ఓస్! నీవు నన్ను బావా యనిన, నీ నోరు వాయ మోదెదను.

మాధవ:—ఏ మనవలె మరి?

విషయ:—"లాలా గారు" అనుము.

మాధవ:—లాలా గారు!

విషయ:—(గంభీరముగ) ఓసీ! ఈ వీథిలో నేమి? నా బంగళాకు రమ్ము.

మాధవ:—నా మాట విందువా? లేక బావా! అందునా?

విషయ:—ఏమి మాటరా యది?

మాధవ:—అప్పుడే మఱచితివా? అక్కయ్యకు నింద్రాక్షి కండ్ల చీరకు నాకు భద్రాక్షి కండ్ల ధోవతులకు రూపాయల నిచ్చెద నంటివే?

విషయ:—ఆ గవాక్షి గండ్లలో వెల్లి పాయ లున్నవి పొమ్ము.

(అని శీఘ్రముగ నిష్క్రమించును.)

మాధవ:—హో—హో— నీ కండ్లలో మిరెపకాయలు నేను పోయ లేనా? నన్నుఁ జూచి మొగము మాడ్చితివి గదా? మా యింటికి వచ్చి యేడ్చెదవు లెమ్ము. నీవొక్కఁడవేనా నాకు జోడిబావ? ప్రభవ విభవ నుంచి కొంచి జై భవయను నందఱి బావల వైభవము నాకుఁ గలదు. నా యక్క గట్టిగ నుండునప్పుడు నాకు బావలకేమి తక్కువ? అదిగో! అక్కడ సుబేదారు బావ పోవుచున్నాఁడు. ఈ బేహారి వెల్లి పాయలను వాని ముఖము మీదనే చల్లి యా క్రొత్త బావతో ధోవతులను సాధించి తిరునాళ్ళలో మెఱసెదను.

(అని నిష్క్రమించును)

ప్ర: ప్రవేశము—విషయానంద—మోదన.

విషయ:—(తాగి తూఁగు చుండును)

మోదన:—(విషయుని కండ్లు చూచి చేతి వస్త్రముతోఁ దుడుచును)

విషయ:—మోదనా! ఏమి చేసెదవురా?

మోదన:—దేవరా! మీ కండ్లలో రక్తము కాఱినట్లు కనబడి నందునఁ దుడిచితిని.

విషయ:—మోదనా! రాత్రి యంతయు నిద్రలేదురా! దేవలోకములో గంధర్వాంగనలు నన్ను నిద్ర పోనివ్వకుండా, నాతో యూతో పాడి పాడి చంపిరిరా. ప్రాణమే పోవలసిన ది, తప్పి కండ్లెఱ్ఱగ నైనవేమో? (అని పాడును)

ఆనందభైరవి-రాగము-ఆదితాళము.

1. ఎందుఁ జూచినఁ గాని- సుందరి మోహిని।
ముందుకు వెనుకకు-జిందులు ద్రొక్కు॥
(అని తూఁగును)

మోదన—దేవరా! ఇంటికి పోవుదము రండి.

విషయ:—మోదనా! ఎన్ని దీపాలురా యివి? దేవలోకములో దీపావళి పండుగరా. అదిగో! ఐరావతము నెక్కి యా కాశమును దూటు పొడిచి యప్సర స్త్రీలు నా దగ్గఱకు వచ్చు చున్నారు. ఏనుగ! ఏనుగ!! నన్నుఁ-ద్రొక్కు-ద్రొక్కు-పడకురా నే నున్నాను (అని మోదనునిఁ బట్టుకొని యిద్దఱు నేలకుఁ బడుదురు) మోదనా యేనుగ బడుట్రకు భూమి తూటుపడి నన్ను లోని కీడ్చు చున్నదిరా. లేవ నెత్తుము (అని పైకిఁ జూడి) పైన గంధర్వులు! (కిందకుఁ జూచి) క్రింద నాగ కన్యలు! పైన గానము! క్రింద నృత్యము! ఆహా – వహ్వా-మోహన-లెమ్ము-లెమ్ము — (అని పాడును)

పాట—కేదారగౌళ—రాగము.

2. అందఱకు సారాయి—పంచిమ్ము మోహిని।
చందమామనుం జూడు— చెంపు చున్నాడు॥

మోదనా! ఈ యెండకుఁ గడుపులో బలు మంటరా.

మోదన:—దేవరా! ఎండ లేదు. వెన్నెల కాయుచున్నది.

విషయ:— అవునురా! సూర్యగ్రహణ మైనందున చంద్రుడు వచ్చినాడు. అందుకే నాకడుపులో భగభగ మంటరా! పానక మివ్వరా! ఆ సీసా యిట్లు తేరా! (అని సీసా పుచ్చుకొని త్రాగి, సంగీతము తీసి - నాదనామక్రియ రాగాలాపనతో)—మోహినీ—మోహినీ!

3. మందు మన్నది కడుపు—నిండినబుద్ధిమ్ము
దండము పెట్టెద—దండకు రావే—

(పాట చాలించి ముందు కూర్చునియున్న హార్మోనియం వానిని జూచి) మోదనా! అదిగో మోహిని! రా!

పాట॥ రావే-మోహిని-భావజు రతి రమణీ! విలాసినీ॥ రావే॥

1-గజ్జెలు గట్టుము-గంతులు వేయుము।
పజ్జకురా నీ-పాదము లొత్తెద॥ రావే మోహిని॥

మోదన:—దేవరా! మోహినీయమ్మ యిల్లు వెనుక నున్నది. పోవుదము రండి.

విషయ:—(ముందునకు నడచును)

మోదన:—దేవరా! ముందుకు నడువకుఁడు—వెనుకకు రండు.

విషయ:—మొద్దుకుంకా! ముందు వెనుకలు నీకుఁ దెలియదు. నాకుఁ దెలియదారా! (అని మోదను నెగదిగఁజూచి) ఓరీ!

నీతల గిరగిర తిరుగుచున్నదిరా! పడకుము పడకుము, (అని తానే తిరిగి నిలిచి-పైనికిఁజూచి, చేతులుచాచి, దేనినో తీసు కొనఁ బోయినట్లు, వదిలుండనట్లు నభినయించి) మోదనా! అవి చేతికి నందవురా-దోఁటి తెమ్ము. అపూలను గోసియే తీతెదను.

మోదన:—అవి పూలుకావు, నక్షత్రాలు దేవరా!

విషయ:—అవునురా! నా మోహినికి నక్షత్రమాల నివ్వవలయును లేకున్న. మొగముమీద నుమ్మివేయును. (అని మోదను మొగముమీద నుమియును వెంటనే క్రింద పడును.)

శ్రీ

"రాంకబీర్" నాటకము

చతుర్థాంకము—ప్రథమరంగము

మోహినీవేశ్యా—గృహము.

పాత్రలు—మోహిని—విటులు—

మోహిని:—పాట (అనుబంధము 32)

పరశురాం:—మోహినీ! కబీరుని గాలి భోగమువారికిని సోకి యున్నదే!

మోహిని:—అయ్యా! భోగమువారు మనుష్యులుకారా? మహాత్మా కబీరుగారీపురమున నొనరించుచుండు బోధనలను వేశ్యలు వినరాదా? ఆదరింపరాదా?

పరశురాం:—మోహినీ! కబీరుని యుపదేశంబులను మీరు మన్నించితిరేని, యికముందు వేశ్యాజాతియే లేకుండపోవును.

మోహిని:—అయ్యా! నేను కోరునదియే యది. వేశ్యావృత్తి నివృత్తియై స్త్రీధర్మము సంస్థాపన కావలయుననియే నే నభిలషించు దానను.

శంభునాథం:—మోహినీ! స్త్రీ ధర్మము స్థాపనమైన పురుష ధర్మమేమగును?

మోహిని:—అయ్యా! స్త్రీలు స్వధర్మపరులై దృఢంబుగ నిలిచి రేని యధర్మ పురుషులు మా చేతి పురుగు లగుదురు. అప్పు డు పురుషధర్మము మాతృసేవయని మేము వారికిఁ గఱ పెదము. అందుచేత స్త్రీ ధర్మరక్షణము దేశ రక్షణ మగును.

శంభు:—మోహినీ! నీవు కోటీశ్వరుఁడగు విషయానందుని ప్రాపు నొంది ముల్లెలు ముల్లెలు మూలలో భద్రపఱచి యెవ్వరిని లక్షింపక మాట్లాడుచున్న దానవు. కాని, పొట్టలకు పరియాసపడునట్టి యితర వేశ్యలు నీవలె మాటలాడ గలరా?

మోహిని:—అయ్యా! నేనార్జించిన ద్రవ్యమంతయును వేశ్యా జాతి నుద్ధరించు కార్యంబున వ్యయపఱచెదను.

శంభు:—మోహినీ! నీ పుణ్యమగును. నీకులమువారి కందఱికి నిట్టి పలుకులను నేర్పి మాయొక్క యానందమునఁ బాడు చేయకుము. మేము నీనోటినుండి వేశ్యా సంస్కారోప న్యాసములను వినుటకు రాలేదు. శృంగార గీతములను విన నపేక్షించి వచ్చినారము. ఏదే నొక శృంగార రాగము పాడుము.

మోహిని:—అయ్యా! శృంగారము లేనట్టి రాగ మేది యున్నది. అందున "రామ" శబ్దమే శృంగార మాయెను. (అని పాడును)

పాట— (భక్త రంజనము 33)

ప్రవేశము—విషయానంద (పాడుచు సగము మత్తున)

కామ కామరతిపతికామా—కాంతాజనప్రియ కందర్పా!

మోహినీ! ఈ వరహాలను రత్నములను గైకొనుము (అని యివ్వబోవ)

మోహిని:—(నిలచియుండియే సంచిని బుచ్చుకొనక) నాథా! నాకు వరహాలతోకాని, రత్నములతోకాని యక్కఱలేదు. నే నడుగనిదే నాకొక్కటియు నీవివ్వవలదని చెప్పి యున్నానే? ఇదివఱకు నీవొసఁగిన ధనమే నాకుఁ జాలును. ఇంకేమియు నీ వివ్వకుము. నే నడుగను.

విషయ:—మోహినీ! ఉండని! ఇదినీదగ్గఱనే యుంచుకొనుము. నేనిచ్చినదినీవు పుచ్చుకొనవలయును. నీదికానిదినాదేమున్నది? నీకును నాకును భేదమెక్కడిది? నీవేల నిలుచుకొని యున్నావు? నీవు నిలిచియుండిన నేను నిన్నే నిలిచియుండెదను.

మోహిని:—(కూర్చొని) నాథా నీవును గూర్చొనుము.

విషయ:—(క్రిందకూర్చొని) దప్పి-దప్పి ప్రాణము పోవుచున్నది. మోదనా! ఆపానకము నందివ్వరా! (అనిచేయిఁదాచును)

మోహిని:—మోదనా! నేనుమంచి పానకముఁజేసి యక్కడ నుంచి యున్నాను. దానినిఁదెమ్ము.

మోదన:—(పోయి గిన్నెనుదెచ్చి విషయున కిచ్చున)

విషయ:—(త్రాగిఁగ మత్తువిరుగును) మోహినీ! నీ ప్రీతికాల! నా.నూనందమునుఁ బోగొట్టుచున్నావే! నే నమృతముత్రాగి నప్పుడంతయు నీ విపాను ద్రావకముఁ దాగించి, దేవలోకమున నందునన్న భూలోకమునకుఁ దింపుచున్నావే! ఇదేనా నీ ప్రీతి? ఇదిప్రీతిగాదు మూర్ఖము.

మోహిని — మోదననిచేతి యమృతముత్రాగు మూర్ఖమును నీవు వదలితివేని, నాపానకమును నీ కిచ్చునట్టి మూర్ఖమును నేన వదలెదను.

విషయ:—అయ్యో! మోహినీ! ఎంతటి వెఱ్ఱిదానవే నీవు! దాని సారస్యము నీ వెఱుఁగవు. ఇంచుక రుచిచూచితివేని నా మూర్ఖము నీ మూర్ఖము రెండును పరోక్షమై మోక్ష సుఖమే ప్రత్యక్ష మగును.

మోహిని:—ఆవిషమును నేను త్రాగను.

విషయ:—అయ్యో! మూర్ఖురాలా! అది విషమా? తప్ప బలికితివి. దానియొక్క దివ్యనామ మేదియో నీకు తెలియునా?

మోహిని:—నాకేమియుఁ దెలియదు.

విషయ:—దానిపేరు "సుర" అది దేవతల పానీయము. గోమంత పర్వతంబునఁ గదంబ కోటరంబునఁ జనించిన కాదంబరి కదా యీ సుర?

సీ॥ సురల పానీయంబు సురయంచుఁ జేకొండ్రె
భూసురుల్ గ్రోలకే-భాగ్య మనుచు
బలరామునకుఁ బ్రీతి-వరుణదేవుని పుత్రి
యగునంచు సారాయి-వాగకుఁ గాంచు
గమగమ తావికై-గంధోత్తమంబని
భాగ్యమైన నామంబు-సురకుఁ గలదు
కశ్యాంబరా యని-కలుగవే సురపేర్లు
భువన ప్రిదక్షిణా-పుణ్యమునకు

గీ॥ బ్రతికి యుండెడి మనుజులఁ-బట్టి కాల్చు
చింతయను భూత మద శిర-చ్ఛేదకంబు
ద్వేష మాత్సర్య సంహార-సౌషధంబు
సురయె సంజీవ కరణియై-ధరణిఁ బరగు॥

పాట—(అనుబంధము 34)

మోహినీ! చూచితివా? నీ మత్సరము? ఇప్పుడు నాకు బట్టఁజాలని నిదుర వచ్చుచున్నదే? ఆ బుడ్డినిఁ బగలఁగొట్టుఁ నంతటి పగ కలిగి దానినిఁ బాఱవేయుచు పాపకార్యముఁ జేయవలసినచ్చెనే? (మోదనతో) మోదనా! ఆ బుడ్డినిఁ బా ఱవైచి, లోపల గదిలోఁ బడక వేయుము—(అని లేచిపోవును)

మోదన:—(బుడ్డి పాఱవేయఁజూడగ)

పరశురాం:—మోదనా! ఆ బుడ్డిని నేను పాఱవేసెదను (అని పు చ్చుకొని) నీవు విషయుగువ్వనకుఁ శయ్యను సిద్ధపఱుపఁ బోవుము.

మోద:—(నిష్క్రమించును)

పరశురాం:—(సురాబుడ్డి చేత నిడుకొని) మోహినీ! దీని విషయ మున విషయానందుఁడు చాలవర్ణించెనే, దీని రుచియైన నునమేల చూడరాదు?

మోహిని:—అయ్యా! మీ కోమైనను చేయుఁడు. నేను దానిని గంట తోడఁ గూడఁ జూడను.

పర:—మోహినీ! ఏమి యొయ్యారము చేసెదవే? కల్లు నీకుల దేవతకాదా? భోగమువారికి భోగము, సంభోగము, వైభో గములన్నియు దీని నుండియే కదా శోభించును? వేశ్యా జన జీవనౌషధము కాదె యీ మద్యము?

మోహిని.—స్వామీ! సీచులై తులువలై పొట్టలు పోసుకొను నుకు నొంగనూరంపుని చేసిన తప్పులకు మీరు వేశ్యాకుల మునే నిందించునది మిగుల గర్హితమగును. ఇప్పటి కా

పర:—(అష్టగించి) మోహినీ! ఇంక నీ వ్యాఖ్యానమును మాను

మంత్రుని దోశవలె పెంచఁగలవని నాకుఁ దెలుసును. చాలింపుము. మద్యపానంబునఁగల్లు మత్తున కన్నను, నీ కుల పక్షపాతపు మత్తే యతిశయమైయున్నది. ఇట్టి యుపన్యాస ప్రలాపమును వదలి మేలగు రాగాలాపనఁ గావించి, సారాయి మయికమున కన్న నెక్కుడగు సంగీత మయికమును మాకుఁ గలిగింపుము.

3 విట:—అవును. మోహినీ! నీ నామమునకు సార్థకంబగు మోహన రాగమును పాడుము.

4 విట:—మోహనకన్న కేదారఁ బాడినఁ బంచదార చప్పరించి నట్లుండును.

శంభు:—మీ కేదార— జలధార—గాంధార—లు, వట్టి రసము లేని నీళ్ళురా. రసము నీళ్ళు రెండును పోసలి కడుపునిండించు నట్టి రాగమును, గోరవాదా?

పరసు:—అది యేదియో నీవే చెప్పుము.

శంభు:—ఇంకేదుండును? కాఫీ.

కబీరు —(లోపలినుండి కాఫీరాగమున పాడును)

మోహిని:—(ఆలకించి) అదిగో! కాఫీ—

ప్రవేశము—కబీరు.

కబీరు:— (అష్టపదము 35.)

అందఱు.—(లేచి) యోగినాథా! వందనము(అని మ్రొక్కుదురు)

కబీరు:—మీకు శుభమగుఁగాక.

మోహిని:—యోగీశ్వరా! ఈ పీఠమున నాసీనులై నన్ను ధన్య నఁ జేయుఁడు.

కబీర:—కానిమ్మను.

విటులు—పరశు, శంభు } అందఱు వెడలిపోవ నుద్యుక్తులగుదురు.

కబీరు:—(వారిని నిలిపి) సోదరులారా! మీరేల పోయెదరు? మీరున్నారనియే నేను ప్రీతితో వచ్చితిని. కారాక మీ కుదుకుగా దోచకని నేనే వెడలిపోయెదను.

శంభు:—రాంకబీరుగారు! మీ దర్శనము మాకుఁబుణ్య నిదర్శనమై మీ సన్నిధి మాకుఁ బెన్నిధియై, యుండగ, మీ యాగమనము మాకెన్నటికిని యవగణనము కానేరదు. మా సామీప్యమే మీకు నసహ్యమగునని మేము పోవఁద లంచితిమి.

కబీరు:—సోదరులారా: మీ యందఱి సేవనేఁడు నాకు లభించినందునకుఁ గృతార్థుడనయ్యెదనని నమ్మిసంతసించెదను మీ వినోదములకు నేను భంగము నొనర్చువాఁడను కాను.

గీత్:—భోగ్నా చాహియె దునియాంకా సుఖ్-పుణ్యా పురూష్‌కా ప్రార్జక్‌కు| జాగ్‌నా చాహియె మయాసింద్ సే—ఆనానంద్ కా భోజ్‌క్‌కు॥

మోహిని:—యోగిచంద్రా! ఆకస్మికంబుగా మీరీ దాసి యింటికి విచ్చేసినందున, నేను జేయవలసిన యతిథి సత్కారమునకు లోపము కలిగెనని నేను వగచెదను.

కబీరు:—మోహినీ మాతా!

మోహిని:—యోగీంద్రా! నన్ను మాతాయని మీరు సంబోధించితిరేని నా యుపచారమగును. నేనొక దాసిని.

కబీరు:—అమ్మా! వనితా సంతతియంతయుఁ జగన్మాతను జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుచుండగా, నిన్ను మాతాయనరాదా?

ఇన్ సారా ఎ గధాస్త్రీకు క్షమాస్తా।
రహిమారా ఎ ఖుదాస్త్రీకు నవాజాస్తా

మోహిని:—యోగీంద్రా! మీభావమెట్లుండినను మీరు నన్ను మాతా యనిన నన్ను మీరు శిక్షించునట్టి బాధనాకుఁ గలుగుచున్నది.

కబీరు:—అమ్మా! నిన్ను శిక్షించుటకే "రాముడు నన్నుఁ బంపియున్నవాఁడు. అతిశయంబుగఁ బ్రేమించునట్టిదియే నిజముగ శిక్షయనఁబడును.

గీ॥ విపులకామ మోహంబులు- వెలుగుకొలకు
కామరాజొసఁగు మనకుఁ గాయశిక్ష
విపుల ప్రేమ మోహంబులు-వెలుగుకొలకు
రామరాజొసఁగు మనకుఁ బ్రేమశిక్ష

అమ్మా! కాయశిక్ష యాత్మకు నపాయము. ప్రేమశిక్ష ముక్తి కుపాయము.

మోహిని:—మహాత్మా! మీతో సంభాషించునంతటి యోగ్యతా శక్తి నాకుఁజాలదు. నాయొక్క మనోవిచారమును మీతో మనవి యొనర్చుటకు నాకాజ్ఞ యొన్వవలయునని వేఁడుదానను.

కబీరు:—అమ్మా! నీ యిష్టము వచ్చిన విషయము నడుగుము.

మోహిని:—మహాత్మా! వేశ్యా జాతి యేతీరున నేర్పడినదో నాకుఁ దెలియఁజెప్పుఁడు.

కబీరు:—అమ్మా! సృష్ట్యాదియందు బ్రహ్మజ్ఞానులైన యార్యులకుఁ గులము జాతి యను భేదములే యుండలేదు. వారాచరించుచుండిన వ్యాపారములయందు గుణభేదముం

మాత్రముండెను. ఆ గుణకర్మ విభాగముల యందే యార్యులు చతుర్వర్ణములను నిర్ణయించిరి. ఆ సమయంబున వేదవిదిత ధర్మంబులను వదలి పెట్టి యవివాహితలై రాజసేవజేయు స్త్రీలకు వారస్త్రీలనియు, ధనికులసేవమొనర్చు వనితలకు గణికలనియు, నలంకారము లంగావించుకొని, హాస్య శృంగారములచేత సొగసుగుల్కు స్త్రీలకు వేశ్యలనియుఁ బేర్లు పెట్టిరి. దేవలోకంబున నప్సరసాంగనలు వివాహములు లేక స్వేచ్ఛగను సౌఖ్యంబుగను చరించుచున్నారను వట్టిపురాణ వాక్యంబులను మాత్రము విని, యప్సరసలయొక్క జన్మ పరిచారస్థితులను విచారింపక, దేవలోకమెట్టిదియో దేవలోక నివాసులెట్టివారగుదురో, యను విషయములనే పరిశీలింపక, "పులినిజూచి నక్క వాతఁబెట్టుకొన్న" విధంబుగ, భూలోకమందలి కొందఱుస్త్రీలు, వివాహములు చేసుకొనకను, బ్రహ్మవాదినులుగ నుండకను, స్వచ్ఛందవృత్తుల నవలంబించి దైవమును మఱచి, ధర్మమును నిరసించి, గృహిణీ పాతివ్రత్యములను తిరస్కరించి, వ్యవహరించుచున్నవారు ఈ స్త్రీలే స్వయంకృతాపరాధులగు వేశ్యలు.

మోహిని:—స్వామీ! దైవనిందితమై, యధర్మసంకలితమైన పరిచారముగల యీ వేశ్యాజాతి, మాసిపోవుట కేమైనను మార్గము లేదా?

కబీరు:—అమ్మా, వేశ్యాస్త్రీలు తమ వృత్తిగుణంబుల నెపుడు విడుతురో, యప్పుడే వేశ్యాజాతి సహితము మాసిపోవును. ఇతర జాతులవారియందు ఆర్యనిర్ణితంబులగు వేదధర్మములకుఁ గట్టుపడిన స్త్రీ లెక్కలేనిగ సద్విద్యలు నేర్చి,

వివాహములను జేసుకొందురో యుదేవిధంబుగ వేశ్యా జాతి వారు సహితి మాచరింప వలయును. ఇట్టి స్థిరసంకల్పము వేశ్యాస్త్రీలకుఁ గలిగెనేని, వేశ్యాజాతి మాసిపోవుట యే కాక దేశముయొక్క దుస్థితి సహితము మాసిపోవును.

మోహిని:—స్వామీ! ముక్తినిగోరునట్టి వేశ్యాస్త్రీలకు సాధన మార్గమేదియో కనుగొంచి యానతియ్య వేడుచున్నాను.

కబీరు:—అమ్మా! తెలిసి చేయునట్టి ముక్తిసాధన మార్గమందఱికి, నొక్కటియేయై యున్నది. వేశ్యలకు స్వాభావికంబుగ నైన విషయజ్ఞానంబును, పెండ్లాడిన భర్తలేకున్నను దేహపోషణంబులను రక్షించుకొనుట యందు ధైర్యంబును, ధనము నార్జించుటయందు శ్రద్ధయును, కోరినధనము నియ్యని పురుషుఁడు మన్మథుని వంటివాఁడైన నతని నిరసించునట్టి నిగ్రహంబును సమకూరి యుండును. మోక్ష సాధనకు ముఖ్యగుణంబులగు నీ జ్ఞానధైర్యశ్రద్ధానిగ్రహంబులను, పరపురుషునిఁ బొందు సాధనయందుఁ బ్రవర్తింపఁజేయక పరమపురుషునిబొందు సత్యధర్మమార్గంబులోఁ బ్రవర్తింపఁజేసితేని, వేశ్యలు నిస్సంశయంబుగ ముక్తులగుదురు. మాయీ! ఇంచుక దాహ మాఱ్పుటకు నీరు దెచ్చియిమ్ము.

మోహిని:—(శంభునాథంతో) శంభునాథంగారు! ఒక పాత్రను గైకొని, నుదుటనుండు బావిలోని జలముఁదెచ్చి యోగీశ్వరులకు నివ్వఁడు.

కబీరు:—అమ్మా! నీవే తెచ్చియిమ్ము. నీ చేతితో డనే నీవు తెచ్చు నట్టి జలమునే నేను పుచ్చుకొందును. లేకున్న నేనొండు చోటున కరిగెదను.

మోహిని —(లోనికి బోయి నీరు తెచ్చియిచ్చును.)

కబీరు —(త్రాగి సంతసించి) మాతా! రాముఁడానందించెను.

శంభునాథః:—యోగీంద్రా! మీరు త్రాగగ మిగిలిన తీర్థము మాకు ననుగ్రహించి, మమ్ముల నుద్ధరింపుఁడు.

కబీరు:—సోదరులారా! మీరు నిశ్చితిగ నీ నీరును ద్రాగెదరా?

శంభు:—త్రాగెదము స్వామీ!

కబీరు:—అయ్యలారా! వేశ్య యింటినీరు, తురుష్కుఁడని పిలువ బడు వానిచేతినుంచి, మీరు పుచ్చుకొనినారని మీ సమాజమువారికిఁ దెలిసినప్పు డేమగునో చెప్పుఁడు.

విటులు:—(ఒకరిముఖము నొకరు చూచుకొందురు.)

శంభు:—స్వామీ! మమ్ములను కులమునుండి బహిష్కరించెదరు.

కబీరు —అట్టి బహిష్కారమును మీరు భరింపఁగలరా?

శంభు:—సాధ్యముకాదు స్వామి

కబీరు —అందుచేత, నేను చేసినది చేసిన మీరు తపింతురు. నేను చెప్పినది చేసిన మీరు తరింతురు—

సాఖీ॥ కబీర కరణీ కరింగె తో మరింగె॥
కబీర కహణీ కరింగె తో తరింగె

శంభు:—యోగీశ్వరా! మీరు చెప్పినట్టి దానినే మేమాచరించెదము. సెలవిండు—

కబీరు:—సోదరులారా! మీరీ మోహినీ మాత యింటికి నేమి కోరి వచ్చెదరు?

శంభు —ఆనందమును గోరివచ్చెదము స్వామీ—

కబీరు—మీ దేహములు శాశ్వతములా?

శంభు:—శాశ్వతములుకావు స్వామీ—

కబీరు:—దేహములే యనిత్యంబులయినప్పుడు మీరు కోరెడు యానందము నిత్యమగునా?

శంభు:—కాదు స్వామి—

కబీరు:—నిత్యమయిన యానందమున్నదా లేదా?

శంభు:—మాకుఁదెలియదు దేవా!

కబీరు:—మీ కులమును మీరేమని చెప్పుకొనెదరు?

శంభు:—మేము బ్రాహ్మణులము.

కబీరు:—బ్రహ్మము నిత్యానందమగునని మీకు దెలుసును కదా?

శంభు:—ఈ మాటను విని తెలిసి యున్నారము స్వామి.

కబీరు:—మీరు బ్రాహ్మణులై, బ్రహ్మము నిత్యానందమని నెఱిఁగియు, మీరు విషయదాసులయి ఆశాపాశంబుల వశులై, పరసేవాసక్తులయి పరబ్రహ్మసేవా విరక్తులై, మిమ్ములను రక్షించుటకుఁ గంకణముఁ గట్టుకొని యుండు ప్రేమంపు తండ్రిని రాముని విరోధించి ప్రేమలేని దగ్ధ తండ్రిని కాముని, యారాధించుచున్నారే మిమ్ము నేమనవలయును?

శంభు.—మేము తెలిసియుఁ దెలియని మూర్ఖులము స్వామి

కబీరు:—మీరు మూర్ఖులు మాత్రమేకాక భ్రాంతులు నగుదురు. ఈ మోహినిమాత మిమ్మును శేరఁబిల్చుచుండునది మీ యానందమునకా? లేక మీ యర్థమునకా? చెప్పుడు.

శంభు:—అర్థమునకే స్వామి.

కబీరు:—సోదరులారా! అర్థమునే యాశించు స్త్రీ మీకు నానందము నివ్వఁగలదా? మీరు రెంటికిఁదప్పితిరే? నిత్యానందమునుఁ గోరకనే పోతిరి. కోరిన యనిత్యానందమును

బడయ లేదు. పెలతుగాలగునది ధనముఁ గైకొని, విధి లేక సాకిన తల్లికి భీతిల్లి ధనాశా పిశాచంబునకు దాసినై మనస్సులోన నొచ్చుకొనుచు, మీ దుష్కామ క్రౌర్యంబుల కనురక్తికాని శక్తికాని చాలక, మీపుష్పలను మీరిచ్చిన ధనమును తిట్టుచు, శపింపుచు కంట నీరొలుక విలపింపుచు మీ సేవజేయునే? సోదరులారా! ఈ మోహినీమాత యొక్క హృదయము వేద్యమగ్గుటకు చేతులు జోడించి పరబ్రహ్మను ధ్యానింపుచు మోహినీమాతను దిలకింపుడు.

శంభు } (చేతులు మోడ్చి మోహినిని జూచెదరు)
విటులు }

కబీరు:—సోదరులారా! కంటిరి కదా! ఈ సుదతీమణియొక్క బాధ—వేధ—ఈ యమ యంతరంగములోని యాతనయంత యును వేద్యనూరాయెనా

శంభు } (కబీరుని చరణముల మీదఁబడి) మహాస్వామీ!
విటులు }

మీరు మా యజ్ఞానాంధకారంబును హరియించి సంరక్షించితిరి. మీ యుపదేశంబున మాపుణ్యముదయించెను. ఇఁక మేము శ్రీరామసేవ యను మీ చరణ సేవనుఁ బాసి యుండము.

కబీరు:—సోదరులారా! మీకు మనస్సుకలదేని రామభజనాపరులై చరింపవచ్చును. (అని పోవ నెంచును)

మోహిని:—(కేలుమోడ్చి)

శా॥ స్వామీ! మీ యుపదేశ వాక్యములచే
స్వాంతంబులో నుండు నా
కామంబంతయు దగమాచు సిరిపె

కాంతాళి మోహంబుకై
ప్రేమం బొందితి నాకుఁ గల్గు ధనముల్
వేశ్యారు చిత్తంబుతో
శ్రీ మానాథున కప్పగించి యిఁక నిన్
సేవింప నేనెంచెదన్॥

యోగిచంద్రమా! నా సర్వస్వము శ్రీరామునకు సమర్పించి మీ పాదసేవ యొనర్చుటకు మీవెంట నే నరుదెంచెదను. అనుగ్రహింపుఁడు.

పాట॥ (అనుబంధము 36)

కబీరు:—మోహినీ మాతా! నీ మనస్సునకు సౌఖ్యమిచ్చు కార్యము నేను వలదనఁజాలను. నీ యిష్టము. మనమందఱము హరి భజన యొనర్చుదము.

వ. త్రిగీతము.

వనరుహ నయనా! వారిధి శయనా
జనతా భరణా జానకీ రమణా
రామా! శుభ నామా
కరుణా భరణా కౌశిక సన్మానా
హరిశశి నయనా! అరికుల దమనా!
సురనుత చరణా! కరివరభరణా!
అంచిత సుజ్ఞానా నిదానా!
కరుణా భరణా కౌశిక సన్మానా!

చతుర్థాంకము — ద్వితీయరంగము

ప్రవేశము-కబీరు-కమాల్-శిష్యులు శంభునాథ్ మొదలగువారు

కబీరు:— పాట.

(తెర మొగయగ-స్త్రీ తిరుగలి త్రిప్పుచుండును)

స్త్రీ:— పాడుచు తిరుగలి విసరుచుండును.

కబీరు:— రామా నీకు నింతటి వైరమా!

కమాల్:— జనకా! ఉన్నదున్నట్లు నీవేల ఇంత సంకట పడి మొదవు నీకేమి బాధకలిగినది?

కబీరు: గీ॥ నా సహోదరులందఱు గాసిఁ గనుచు
భీకర భవ బంధనముల వేధఁబడుచు
మరణమొందెను సంతాప కరణిఁజూచి
ఓర్వలేక నే నడలెద నో కుమార!

సీ॥ మృత్యువు తనచేత నిత్యము౯ విసరెడు
తిరుగలియగునట్టి ధరయునింగి
సతతముఁ జిక్కుచు-సారెగి నలిఁజెందువార లే
గింజలంబులమాడ్కి- ధరణి జనులు
యెఱుఁగనే యింకైన తెలియించు మార్గంబు
నోరార హరిపేరు నుడువలేరె?
రాముని భజనంబు దాముఁ జేయఁగలేరు
పరులు చేసిన నోర్పుఁ బడయలేరు

గీ. రాము! నీ పుత్రులే వీరు రాణ్మ కింద
సరిగ నిర్గంగఁ జూచెదే నలిననేత్ర!
ద్వేష మింతేల వీరిపై శేషశయన!
భరణ భారంబు నీదెకా, భక్తవరద!

కబీరు } పాట—ఇద్దఱు పాడునది (అనుబంధము 36. ఎ)
కమాల్ }

కం॥ జనకా! ఏల విచారము?
కనుమా! నలుగని గుణములు కలవా నరుమా
తనుఁబాయక భజియించెదు
మనుజులఁ బాలించు శౌరి మానని ప్రీతిన్॥

జనకా! ఆ తిరుగలియొక్క యడుగు రాతికి నడుమ నుండు సుంజకు నంటుకొనియుండు గింజలను జూడుము. కొంచె మైనను గాసిఁగాంచక భద్రముంది యున్నవి. ఈ మాయా మృత్యువు రామభక్తులను భంజింప నేరదు.

కబీరు } ఇద్దఱును పాడుచు నడచెదరు.
కమాల్ }

(ప్రవేశము రుద్రశర్మయను బ్రాహ్మణుండొక విషమున- దుఃఖం పొందుచు)

రుద్ర:—(దుఃఖమున నరుదెంచి, కబీరునకు సాష్టాంగదండము నిడి)
హజ్రత్! పీర్ సాహెబ్—నేను మిక్కిలి యాపదలో జిక్కి దుఃఖించుచున్నాఁడను. మీరు కరుణించి, యీ క్షణంబున నే నా వెంట నరుదెంచి, నన్ను రక్షింప వేఁడెదను.

కబీరు:—సోదరా! రాముఁడందఱిని రక్షించును. నీ కెట్టి యాపద సంభవించియున్నది?

రుద్ర:—స్వామీ! నా కుమారుఁడు మాలాలి గుట్ట నెక్కిపోయి యొందునకో యొక గుహయందున్నాఁడు. వాని గొంతుక కొక సర్పము చుట్టుకొని యున్నది. సమీపించినవారిని గాంచి బుసకొట్టుచున్నది. చూపఱు లందఱు భీతులై నా కుమారునిఁ గాపాడు వారు మీరే యనినిర్ధారంబుగ నుడువు చున్నారు. దయచేసి మీరు నావెంటరావలయును.

కబీరు:—(లోన నవ్వుకొని) సోదరా! నీకుఁ గుమారుఁడే లేఁడే?

రుద్రి:—స్వామీ! నేను నాయన్నకుమారుని నాకుమారుఁడే యందును.

కబీరు:—నీ కన్నయును లేఁడే?

రుద్రి:—(చిక్కుతో) స్వామీ! నా జాతి భాయీని నేను "అన్న" యనెదను.

కబీరు:—సోదరా! నీ జాతి యేది?

రుద!—స్వామీ! చూచినఁ దెలియదా? నేను మహమ్మదీయుఁడను కదా?

కబీరు:—నేను చూచినాఁడను. నాకుఁ దెలుసును. నీవు బ్రాహ్మణ నాయకుఁడవు.

రుద్రి:—స్వామీ! నా భాగ్యమిది. మహమ్మదీయుని మీరు బ్రాహ్మణుని జేసితిరి.

కబీరు:—అయ్యా! నీకు జందెమున్నదే? నీవు మహమ్మదీయుఁడ వెట్లగుదువు?

రుద్రి:—(ఆశ్చర్యమున) జందెమెక్కడ నున్నది స్వామీ?

కబీరు:—నీ జందెము నీ నడుమున నున్నది.

రుద్రి:—(నవ్వి) స్వామీ! జందెమును బ్రాహ్మణుఁడు నడిమికి గట్టుకొనునా?

కబీరు:—అయ్యా! సమయము వచ్చినప్పుడు భుజము నెక్కియుండు జందెము నడిమికి దిగును.

రుద్రి:—అంత సమయము నాకేమి వచ్చినది స్వామీ!

కబీరు:—నీ బాకును దాచి నీ నడుమునకుఁ గట్టుకొను నట్టి సమయము నీకు వచ్చినది.

రుద్రి:—(ఉలిక్కిపడి) బాకు? బాకు నాకేఁటికు స్వామీ?

కబీరు:—కబీరును బొడిచి చంపుటకు

రుద్రి:—శివ! శివ! మిమ్ములను నేను చంపువాఁడనా?

కబీరు:—శివ! శివ! యని మహమ్మదీయుఁడు పలుకునేమయ్యా?

రుద్రి:—నన్ను మీరు బ్రాహ్మణుని జేసినందున, వెక్కిరించుటకై "అల్లా" కు మారుగ శివ యంటిని అంతనే! మీరు మహమ్మదీయులై "రామ" యను చున్నారు కదా? నేను "శివ" యంటిని.

కబీరు.—అయ్యా! నీవు మహమ్మదీయుఁడ వైన, సమాజముయొక్క విధానము నడిగెదను చెప్పెదవా?

రుద్రి:—(భీతిల్లి-దిట్టయై) స్వామీ నా కుమారుని గాపాడునట్టి యిష్టము మీకు లేదని తెలిసెను. నా "అల్లా" పేరు జెప్పించుఁ బోయి నేనే వానిని గాపాడెదను.

కబీరు:—సోదరా! మొదట నిన్ను నీవు కాపాడుకొనుము.

రుద్రి:—నాకే మైనది?

కబీరు.—సోదరా! రుద్రిశర్మా!

రుద్రి:—ఏఁడీ? ఎవ్వఁడా రుద్రిశర్మ (అని యేమి తెలియని వానివలె ను వెదుకఁబోవు వాని వలెను నటించుచుండ)

శంభునాథం:—(రుద్రశర్మను పట్టుకొని) ఓరీ! దుష్టబ్రాహ్మణుఁడా! నీవు సరిగ నిలువుము లేకున్నఁ జెడెదవు.

రుద్రి:—(తడఁబడుచు దిట్టపడి) నన్ను విడువవయ్యా నాతో నీకే మి పనియయ్యా?

పరసురాం శంభు } (రుద్రశర్మ నడుమును తాకి,)ఉన్నది! ఉన్నది!

(అని గుడ్డలు విప్పి బాకును వెలిఁబుచ్చుదురు)

శంభు:—(బాకును పైకినెత్తి) ఓరీ రుద్రశర్మా! క్రూరకర్మా! యీ బాకు కథ నిజముగ నుడివెదవా? లేకున్న (అని కటారినెత్తి బెదరించును.)

రుద్ర:—అయ్యా! నీకుగాని యీ కటారికిగాని నేను భయపడు వాఁడనుకాను. నేను భయమున జంపియుండుట చేతనే కబీరుగారిని జంపనుపూనుకొంటిని. సత్య స్వరూపుఁడగు కబీరుస్వామి సాన్నిధ్యమున నేనుండుటచేత దైవభీతిచేత సత్యమునఁ బల్కి మీ శరణు వేఁడెదను.

కబీరు — ఓరీ! రాముని నమ్మి, రాముని గొల్చి రాముని జేరి యుండు కబీరుని నీ వారెవ్వరును చంపలేరు. అంతటి యదృష్ట మీ రాకుఁ గలదేని యిదిగో నాదేహమును నేనె నీకు నప్పగింపఁ గలను. దీనిని గోయుఁడు. నుంటఁబూన్పుడు మాంసఁ గాల్చుఁడు నేను సంతోషింతును.

రుద్రశర్మ:—(కబీరునకు నమస్కరించి) మహాత్ములారా! నా మూర్ఖత్వమునకు, సమస్త ప్రేమబుద్ధి నరయాలేని యీ దురాత్మ మూర్ఖాంధకార కూపంబునఁబడి తపించుచున్నాను. నే నవివేకినై కలుష కర్మకు నొడి గట్టితిని. నన్ను మీరు క్షమించి రక్షింప వలయునని ప్రార్థించువాఁడను.

కబీరు — నాయనా! నీకు రామకృపయే రక్షణాంగము. ఇక మనము అందరము రామ స్తోత్రము

అందఱు.—రామభజన చేయుదురు.

(అనుబంధము 37)

చతుర్థాంకము—తృతీయరంగము.

మహమ్మదీయులు—హిందువులు.

మాల్వీ—వింధ్యాచలం

మాల్వీ:—వింధాచలం ఘూరు మీారు పాలా్థూరం వష్తినారే మీారేమీ మహమూ? మీా ఘురు రామానంద ఖైరీయత్ వుంఘాడా?

వింధ్యా:—మాల్వీసాబ్! మీాగురువున్నట్టే మాగురువున్నారు.

మాల్వీ:—మాకీ ఘురూ కోన్‌హై? జే.

వింధ్యా:—కబీరుడు.

మాల్వీ:—అరే ఘూత్ వాను కబీర్ మాకి ఘురు; యెందుకవుఘాడు? మీారే జేవకూఫులు వాణి పాం పకడ్కే పూరుఘ చేస్తారు.

వింధ్య:—మాల్వీసాహేబా! మా వారిలోఁ దెలియని మూర్ఖులే వానిని బూజించెదరు కాని, హిందువులందఱు నెన్నటికిని వానిని బూజింపరు.

మాల్వీ:—మీారూ పూరుఘూకరో లేఖుంతో జహన్నంమెమఙో మేం కబీరును మా మస్జిద్‌లో కదం పెట్టనియ్యాం.

వింధ్య:—మేముకూడ మా దేవాలయములలోనికిఁ గబీరును కాలు పెట్టనియ్యము.

మాల్వీ:—వింధాచలం! నేఁ చెప్తాను ఘూను వాఁడు కబీర్ ముస్సల్‌మాన్‌లకీ ఖిలాఫ్. హిందువుకీ ఖరాబ్. హిట్లాఆదు యీా గాంలో యిత్నాదినాల్ పానాల్ చేసోన్కోని జిందా వుంఘాడే ఇది బడి ఆచ్చర్యం ఘూను నీ తాత్పర్యం యేమీ చెప్పు?

వింధ్యా:—నిజమే సాహెబ్! ఆ కబీరుని యూరు వెడల గొట్టునట్టి యుపాయమును మేము చేసియున్నాము.

హాల్వీ:—అచ్ఛా! అధియేం అప్పా యమ్మో. హింటాకా చెప్పం.

వింధ్యా:—మీరు మహమ్మదీయులు మాకు సహాయపడునట్లయిన మా యుపాయమును మీకు చెప్పెదను. లేకున్న మాచేత నైనది మేమే చేసెదము. అయినది కాని.

హాల్వీ:—అజీ మహరాజ్! నేకా ఘట్ బాత్ చెప్తాకా హిందు-కబీరు సత్యానాస్ అచ్యే మస్లత్ కు మేం బేషక్ కుమ్మక్ ఉంతాం హాట్లాక్హాన్, తమాం ముస్సల్ మాకా. సాయం హాట్లా ఖాఖుంకే మీరాన్ కేం ఖోట్లాడి షప్తాం ఇది నిజ్జం.

వింధ్యా:—హాల్వీసాబ్! ఈ పొద్దు సాయంత్రమునుంచి, మూడు దినములీ యూరిలోని దుకాణములన్నియు మూయవలయును. హిందూవర్తకుల యంగళ్ళను నేను మూయించెదను. మహమ్మదీయ వర్తకుల దుకాణములను మీరు మూయించవలెను.

హాల్వీ:—అరే దివానా! హెక్త్రిహావాకా ముంకల్ చెప్తావ్? దుకాన్లు బంద్ కేస్తే కిదీంక షష్టి పోఘాఘా? నెహింగ్రిహయ్యా! హెబూరి హెబూరి హెట్లా మస్లహాత్ చెప్తివ్ ఇంఖాపాల్ బస్ బస్ నలోని సాక్త్రీజి.

వింధ్యా:—హాల్వీసాబ్! పూర్తిగ వినుము. మేము మందఱము యోచించి కబీరు వ్రాసినట్లు దిక్కుదిక్కుల సాధువులకు పత్రికలు వ్రాసి పంపియున్నారము. రేపటిదినమే కబీరు గొప్ప రామోత్సవమును జరుపుననియు, భక్తులందఱు తప్పక రావలెననియు వ్రాసినాము. అందఱికి కాతిథ్యము జేయను

బండ్లు బండ్లు భోజన సామగ్రులు కావలసి వచ్చును. అంగళ్ళ వారొక్కరును వస్తువులేమియు విక్రయింపక పోయిరేని, కబీరునకు నవమానము, దేశభ్రష్టత్వము కలుగును. లేకున్న నురి వేసుకొని చావనైనచచ్చును.

మాల్వి:—ఐసా మస్లహాత్ బోలోజి మహారాజ్! ఇది ఠీక్ ఠీక్ నోకా లేఖూగా ఉంగాది.

వింధ్యా:—(లేచి) సలాం సాహెబ్!

మాల్వి:—అల్లేకుం సలాం!

శ్రీ

"రాంకబీర్" నాటకము.

ప్రథమాంకము—ప్రథమరంగము.

స్థలము:—(ప్రవేశము సాధువులు)

సాధువులు:—జయ్ సీతారాం—జయ్ జానకిరాం—

ప్రార్థన.

జయజయ సీతాకాంతా రామా
జయజయ యయోధ్యా నాథా రామా
శ్రీమద్రఘుకుల పోషణ రామా
శ్రీమద్రవికుల భూషణ రామా
శేషశాయి మునిసన్నుత రామా
భాషాతీత సుగాంచిత రామా॥

(సాధువులు స్తుతిచేయుచు నిష్క్రమింపగ పడా పైకిబోవును.)
మందిరమున కబీరు ఖుషాలు కూర్చునియుందురు.

ఖుషాల్:—నాథా! ఈ యూరికి నిందఱు సాధువు లొక్కపెట్టుగ వచ్చియుండు కారణము నీకుఁ దెలియునా?

కబీరు:—ఆ రామునకుఁ దెలియును.

ఖుషాల్:—గొప్ప యుత్సవ మేమైనను జరుగ నున్నదా?

కబీరు:—ఉండవచ్చును.

ఖుషాల్:—ఇంతటి విచారమునకు కారణ[illegible]

కబీరు:—ఆ రాముఁడు.

(ప్రవేశము కమాల్ ప్రయాణము చేసి వచ్చిన మూటతో)

కమాల్:—(తల్లిదండ్రులకు నమస్కరించును)

ఖుషాల్: కుమారా! ఏ యే క్షేత్రములను దర్శించితివి? నీ తీర్థయాత్ర క్షేమముగఁ గొనసాగెను కదా?

కమాల్:—జననీ! ద్వారకకుఁ బోయి త్రికోటి తీర్థమున దర్శించి, పద్మనాభ పురంబున విష్ణుదాసుని యింటఁ గొన్ని దినంబు లాదరింపఁబడి, యచ్చటినుండి యీ యూరి కరుదెంచినాఁడను. అమ్మా! త్రికోటి తీర్థమున——

ఖుషాల్:—కుమారా! నీ యాత్రావృత్తాంతము మాటలు విందును. కాని నీ వాఁకలిఁ గొనియుందువు. తొలుత స్నానముఁ జేయుటకుఁ బొమ్ము.

కమాల్:—అట్లనే కాని (అని చిన్నమూటలో నుండిన పంచెను దీసి విదిలించును. ఒక రత్నము క్రిందపడును. దానిని దీసికొని) అమ్మా! ఆ విష్ణుదాసుఁ డెంతటి దాతయో చూడుము (అని రత్నము తల్లికి నివ్వఁబోవఁగ)

కబీరు:—కమాల్! అది యేమి వస్తువు?

కమాల్:—జనకా! ఇది చింతామణినిఁ బోలిన యొక రత్నము.

కబీరు:—వృత్తగీతము,

అమూల్యంబగు హరినామము నీ
నమ్ముచు నవలముఁ దెచ్చితివే? |
అమేయ రత్నము క్రయమున కిచ్చి
యదయుఁడ! రాతిని దెచ్చితివే? ||

2. రామ రామ నీ మోమునుఁ జూడగ
రాదుర యావలఁ దొలఁగుమురా |
ఏమని దీనినిఁ దక్షికి నిచ్చెదు
పామర యగ్గసి ముట్టకురా ||

ఓరీ! అవివేకీ! ఇంటికి నవలముఁ దెచ్చితివికదరా? విష్ణుదాసునకు రామ నామమును నమ్మి యాదవకుల ముసలమును దెచ్చితివే? వజ్రము నమ్మి రాతినిఁ దెచ్చితివే? కస్తూరి నమ్మి బూడిదెనుఁ దెచ్చితివే? అమృతము నమ్మి విషమును దెచ్చితివే? ఆ రాతిని చేత నంటకుము. క్రింద బెట్టుము.

కమాల్:—(రత్నము క్రిందవేయును.)

కబీరు:—కమాల్! దానిని నీవెట్లు తెచ్చితివో చెప్పుము.

కమాల్:—జనకా నేను దీనినిఁ జూడను లేదు—అడుగను లేదు—పుచ్చుకొనను లేదు—నా మూటలోని కిది యెట్లు వచ్చినదో యదియునుఁ దెలియదు. స్నానమునకై పంచెను విదిలించితిని—ఇది నేలఁబడెను—ఇప్పుడే దీనినిఁ జూచితిని—ఇంతకన్న వేరేమియు లేదు.

కబీరు:—సరి—అయినవైనది—దాని నిప్పుడే తీసుకొనిపోయి యా విష్ణుదాసున కొసఁగి పిదప స్నాన భోజనంబుల నొనరింపుము—ఒక గడియ యైనా యూరిలోఁ దడయక వెళ్ళిపొమ్ము.

కమాల్:—జనకా! రేపు నే నిక్కడ నుండకున్న నెట్లు?

కబీరు:—నీవెందు కుండవలెను?

కమాల్:—గుంపులు గుంపులుగ సాధువులు వచ్చియున్నారే?

కబీరు:—వచ్చిన నేమాయెను?

కమాల్:—వారు మన యతిథులే?

కబీరు:—వారిని నీవు తోడ్తెచ్చి యున్నాఁడవా?

కమాల్:—లేదు.

కబీరు:—నీవు వేరు విచారము మాని, మారు పలుకక పయనము గమ్ము—

కమాల్:—(పితరులకు నమస్కరించి నిష్క్రమించును)

ప్రవేశము శంభునాథం పత్రికతో

శంభు:—(కబీరు కుమాలులకు నమస్కరించి) గురుమహారాజ్! (అనిపత్రికఁజూచి) ఇట్టి పత్రికలు మీరు వ్రాసిపంపి యున్నారా? (అని పత్రిక నిచ్చును)

కబీరు:—(పత్రిక చేనఁక కిచ్చి) శంభునాథ్! దీనిని రాముడు వ్రాసినాఁడు.

శంభు:—సాధువులు సంఖ్యకుమీరి వచ్చుచున్నారు.

కబీరు:—రానిమ్ము, వచ్చిన నేమాయెను?

శంభు:—వారికి స్థలము-సంతర్పణము ఎట్లు?

కబీరు:—రాముఁడు చేసినట్లు.

శంభు:—నాకేమి సెలవు? నేనేమి చేయవలెను?

కబీరు:—నీవు నిశ్చింతగఁ బొమ్ము.

శంభు:—(నమస్కరించి నిష్క్రమించును)

ఖుషాలు:—నాథా! ఇదియేమి విచిత్రము?

కబీరు:—ఇది రామ లీలా విచిత్రము.

ఖుషాల్:—ఈ పత్రికల నెవ్వరు పంపియుండవచ్చును?

కబీరు:—రాముడు పంపినాడు.

ఖుషాల్:—నాథా! ద్రవ్యము లేదు – దుకాణములు తెఱవరు—కమాల్ తెచ్చినరత్నములతోఁగూడ వానిని యూరువెళ్ళ గొట్టితివి. ఆ సాధువులు గొంతులమీదఁ గూర్చున్నారు. అయ్యో! ఎట్టి సంకటకాలము వచ్చెను?

కబీరు:—కాంతా! ఇది మనకు మిక్కిలి సంతోషకాలము. ఒకవేళ యిది దుఃఖమని నీవు తలంతువేని కృష్ణభగవానుని వాక్యమను స్మరింపుము. "సుఖదుఃఖే సమేకృత్వా యుజ్యస్వ"

ఖుషాల్:—నాథా! నీవనిన తీరున నేననఁ జాలనే? నా కేమియు దిక్కు తోఁచకున్నది. ఇప్పుడేమిచేయుటకు సాధ్యమగును? నీవేమి యోచించెదవు?

కబీరు:—కాంతా! నేనేమియు యోచింపను. ఎవ్వరిని యాచింపను దేనికిని శోధింపను. ఆ యోచన యాచన శోచన లన్నియు నీశిరమునఁ గుమ్మరించి నాచేతులు శోధించి కూర్చుందును. ఆనాఁడే తెంచిన సాధువులయొక్క సత్కారమునకై నేనును కమాలును దొంగలైతిమి. మాయిద్దరి వంతు తీరినది. ఇది నీ వంతు. ఇది నీభారము. నీవు సమర్థురాలవని నాకుఁ దెలియును.

ఖుషాల్:—నీకెందుకు తెలియకుండును? సమర్థురాలను గాకున్న భావిలో దుమికి యాత్మహత్యకు యత్నింతునా? ఇప్పుడు సయితమాకృత్యమే చేసెదను.

కబీరు:—తరుణీ! ఇట్లేల భీరువైతివి?

ఖుషాలు:—నాథా! ఆడదానిని మఱేమిచేయగలను?

కబీరు:—కాంతామణీ! సద్విద్యయును, సత్ప్రవర్తనయుఁ గలసతి సామాన్య స్త్రీ కాదు. పురుషునకట్టి స్త్రీయే శక్తియై, సతియై వెలఁగును. సతి, తాను పరాధీనురాలని తలఁచుటచేతనే శమ-దమ-శాంతి నిగ్రహంబులను సాధించుకొనును. ఇట్టి నిగ్రహంబుగల పరాధీనతయే దీనత్వమును కలిగించును. దీనులగు వారికి భగవంతుఁడు రక్షకుఁడగును, అందుచేత సతి యుత్తమంబగు భక్తురాలగును. భగవానుఁడు భక్తి స్వాధీనుఁడగుటచేత భక్తియందే శక్తియుండును. భక్తి శక్తులవలననే ముక్తికలుగును. కావున సతియే ముక్తికి మూలకారణ మగును. ఈ తత్వమును గుఱుతించి నీవు భీతిల్లకుము.

ఖుషాలు:—నాథా! నీవేమి చెప్పినను నాకేమియో భయముగనే యున్నది.

పాట (అనుబంధము 35.)

కబీరు:—కాంతా! కృష్ణభగవానుఁ డర్జునున కుపదేశించిన యీ వాక్యము వినుము.

"క్లైబ్యం మాస్మగమః పార్థ నైతత్త్వ య్యుపపద్యతే।
క్షుద్రం హృదయదౌర్బల్యం త్యక్త్వోత్తిష్ఠ పరంతప॥"

పడఁతీ! ఈ పలుకుల నీ మనమున నిడి భీతిని విడనాడి, ప్రీతి ధైర్యంబు లొడఁగూడి రాముఁడు చూపు జాడయందు నీవు నడువుము. నీ వేమొనర్చినను నేను మారాడువాఁడను కాను. నీకు జయమగుఁ గాక.

(అని నిష్క్రమించును.)

ఖుషాల్:—అహా! ఇదెట్లు వచ్చెను? రామచంద్రా! నాపతిని, పుత్రునిఁ బరీక్షించినది చాలక నన్నుఁగూడ బరీక్షించెదవా? రామా! నేను స్త్రీనే? ఏమిచేయఁగలను-నిన్ను బాయక భజింపఁగలను కాని, సాహస కృత్య మింకేది నాకుసాధ్యమగును? రామచంద్రా! భూరిదయాసాంద్రా! ఇదిగో నా దేహ ప్రాణంబులను నీకు సమర్పించితిని. పాపము నీయది పుణ్యమునీయదె సుఖమునీయదె శోకమునీయదె ఏతెంచియుండు సాధువులు నీవె వారిని సత్కరించునది నీవె మాకు పరీభావము: గావింపఁ భావించి పరీక్షించువాఁడవు నీవె. రక్షించువాఁడవు నీవె. మృత్యువు నీవె. మను గడ నీవె. జానకీ నాథా! ఆనాఁడు నే నవివాహితనై యుండి, ఈ దేహమును నీ పాదముల కర్పించుటకు సిద్ధమై యుంటినే. ఏలనన్ను వారించితివి? ఈ వికార దేహమును గాపుమాపక, సంసారంబునఁ బడి సంతాప మొందునట్లు నాకేల పెండ్లి చేసితివి? నీ మంగళ విగ్రహ దర్శనము నాకేల నొసఁగితివి? ఇప్పుడు నీవు నన్నుఁ బాసి పోఁగలవా? నిన్ను నేను విడుతునా? వదలను.

పాట (అన బాషమున తె.)

రామా! ఏల నాం...స్వము జేసెదవు. నమ్మి నమ్మి, నేను రాని పోయితివేని, నా తల్లి సీతమ్మతో చెప్పి యేమాని నిన్ను వదలి నా యొద్దకు వచ్చునట్లు చేసెదను. రఘురామా! నీవు శత్రుని ప్రక్కనె రాక్షసుండైన రావణుండా నీ శక్తిని హరించి, నిన్ను నొంచి పరితపింపఁ జేసియుండగా, నీ భక్తురాలను నేను నిన్నేమి చేయఁజాలను? (నిలిచి విని) రామా! వచ్చితివా (అని మ్రొక్కి) శాంతి-శాంతి యనెదవా? ఏమనుకు?

(నిలచి) నీవు నన్ను రక్షించెదవా? నిజమేనా? నీ మాట నమ్ముదునా? (నిలచి చూచి) వలదు నీ వరహాలు నాకు వలదు. నీవునన్ను రక్షించునది నిజమూతామేనేని, నేను కోరిన దాని నివ్వవలయును. (నిలచి) రేపు సాధు సంతర్పణకు నవశ్యకంబగు సామగ్రి నాకు కావలయును. (నిలచి నవ్వుతో) ఏమి మాటయిది? రామా! పదునాల్గు లోకంబులే నీ చేతియందుండగ, పదివేల సాధువుల భుక్తికి కావలసిన సామగ్రి నీయొద్ద లేదా? మఱి యెవ్వరియొద్ద నున్నది? (నిలచి) ఏమి? విషయానందుని యొద్దనా? ఉండనీ-నాకేమి? (నిలచి) అవును, వాఁడు నా యన్నయే యగును. అయిన (నిలచి) నేను పోను. విషయానందుని నడుగను-వానికి నా ముఖమునే చూపను. (నిలచి) ఇప్పుడు విషయానందుఁడు నన్ను గురుతింపకున్నను, ఫకీరుని భార్య నాదరించు నంతటి ధర్మబుద్ధి వానికి లేదే! (నిలచి) నా ముఖమును జూచినవాఁడు నన్ను బీడించునా? అది యెట్లు శ్రీ రామా! (నిలచి) నేను పోయిన నంతయుఁ జెలియునా? పోవలయునా? పోదునా? (నిలచి భీతి వినయములతో) రామా! కోపగింపకుము. నా యవివేకమును మన్నింపుము. కన్నతండ్రి! బిక్షకై నా గ్రహించిన నా మొగతిచేము కావలయునా? (నిలచి) రామా! నిన్ను నమ్మి నీయాజ్ఞ చొప్పున నే ప్రవర్తించెదను. దేవా! రక్షింపుము, రక్షింపుము.

(అని నమస్కరించి లేచి)

సీ॥ రక్షింపరా; నన్ను రక్షింపరా రఘుసుర
బృందవందిత యానందరామ;
పాలింపరా; శ్రితపాలకా? సన్నుతా!
పూతచారిత్ర; సాకేతరామ

కాపాడరా; భక్తపాపాళి సంహర్త!
యోగి శరణ్య; యయోధ్య రామ
ధరియింపరా; కరిభరణ! యో మురవైరి
దశరథ పుత్ర! భద్రాద్రిరామ!

గీ॥ నమ్మితిని నిన్ను యో జగన్నాథ రామ!
తలతు సేవింతు నిన్ను కో-దండరామ!
క్షీర జలధి జామాత! శృం-గార రామ!
రమ్ము నా వెంట జానకీ-రమణ రామ!

పాట (అనుబంధము 40 పాడుచు నిష్క్రమించును)

పంచమాంకము—ద్వితీయ రంగము.

(విషయుని ప్రవేశము)

విషయుఁడు:—అహా! మోహినీ! నీవెంతటి మోసకత్తెవే; నా బ్రతుకంతయు వ్యర్థము చేసితివి కదవే!

పాట (అనుబంధము 41.)

నా మాన ధనంబులు నీకు నప్పగించితిని. నీ యాజ్ఞానువర్తినై చరించితిని. ఆ పరమేశ్వరుండే దిగివచ్చి నాకుపదేశించినను త్యజింపఁ జాలనట్టి సురాపానానందమును నీ యొక్క మాటపైనన వదలితిని. నీవే నా కాంత, నా సంపద, నా సౌఖ్యము, నా ప్రాణమని నమ్మికొని యుంటిని. ఇట్టి నన్ను విడిచిపోవ నీకుఁ గాళ్లెట్లాడెనే? ఓసీ! దుష్ట

కాహళీ! ఎంతటిక్రైలాటకత్తెవే నీవు? నీవు మోహినివా? కామినీ రూప శాకినివి, నన్నుకాదని బైరాగి వానిని వెనుకొని మాసిన చీరఁగట్టుకొని తిరిగెదవు కూడు తిని, నాపేరున పాడుచేసితివి కదవే? ఓసీ! నీవంతగాఁ గులుకుచుఁ గబీరు నొద్దకుఁ బోయితివే? ఆబైరాగివాని భార్యకన్న నీవు సొగసైన దన్నికత్తెవనుకొన్నావా? ఆ కబీరుని కాంతయొక్క కాలి నఖము కాంతి, నీ ముఖమందున్నదా?

(అనికోపముంబూను.)

—:•ప్రవేశము ఖుషాలీ•:—

ఖుషాలు:—భాయీ! నమస్కారము.

విషయ:—(దిగ్గున లేచి చూచి) ఆహా! సుందరీ తలఁచినంతనే వచ్చితివా?

ఖుషాలు:—భాయీ! ఎవ్వరినిఁ దలఁచితివి?

విషయ:—రాం కబీరు భార్యయగు నాకీమణినిఁ దలఁచితిని.

ఖుషాలు:—భాయీ! నీవు నన్నేల తలఁచితివి?

విషయ:—మోహనాంగీ! నా మోహాగ్నిని నిందించు క్రోధంబున నిన్ను నిందించు నానందము పొందఁగ నిన్నుఁదలఁచితిని.

ఖుషాలు:—భాయీ! మహనీయురాలగు మోహినిని నిందింపనేల? నన్నుఁ దలంపనేల?

విషయ:—అది మహనీయురాలా? ఆ కులుకు కిల్బిషకీలా-కల్మషమ్ములు—వేశ్యాకుల హాలాహల—జ్వాల? అట్టి దుష్టురాలిని దూషింపని మనుష్యుఁడుండునా? ఇక నీవో ఆ పురందరాది దేవబృందముచే వందింపఁ దగిన సుందరివి కావా?

పాట (అనుబంధము 42)

తరుణీమణీ! నీ సరస శృంగారతరంగితంబగు నంగసౌభాగ్యం బును, శరచ్చంద్రికా సమానంబగు నీ ముఖ శోభనంబును, అభినవోజ్జ్వలబింబఫల సదృశంబగు నీయధర మాధుర్యంబు ను అనంతరత్నాయత కాంతియుక్త నీలోత్పలదళ సన్నిభం బులగు నీలోచనాపరిఫుల్లంబును, మీనకేతనుని మోహంపు పువ్వుల ముల్కులై తళుక్కులొత్తు నీ కేరగంటి చూపుల సొంపునింపుల నగ్గించి లగ్గించి, మమత తుఱంగలింప నీ మ హిమాండలంబును గందర్ప సామ్రాజ్య లక్ష్మీవిలాసము నలంకరించు సమయ సౌభాగ్య ధన్యవు నీవేకదా యని నిన్నుదలంచితిని. వెంటనే నీవువచ్చి నిలచితివి.

ఖుషాలు:—భాయి! నేనును నిన్నే తలంచి వచ్చితిని.

విషయ:—మేలు మేలు మీనాక్షి! ... (నిలవి) నీ పే రేమనవల యును?

ఖుషాలు:—భాయి! నా సఖుడు నన్ను "ఖుషాల్‌బీ" యని పిలుచు ను.

విషయ:—నాకిన్నే! నీవు ఖుషాల్—నాకు ఖుషాల్—ఖుషాల్! నీ వెంట నెవరైయినను వచ్చియున్నారా?

ఖుషాల్:—భాయి! కింకరీకి గనుపడువారు లెవ్వారును నా వెంట రాలేదు. నేనొక్క దాననే వచ్చియున్నాను.

విషయ:—ఇంకనంతియు ఖుషాల్! కాంతామణీ! నీవు నన్నుదలం చివచ్చితి వంటివి. అందులకు గారణమేమని నే నడుగవచ్చు నా?

ఖుషాల్:—భాయి! ఒక్కటి నిన్నడుగుటకే నేను వచ్చితిని.

విషయ:—తరుణీ! నేను కోరునదేయది. మొదలు కూర్చొను

ము. పిదప నొక్కటికాదు, వెయ్యి వేయుము.

ఖుషాల్:—(కూర్చుండును)

విషయ:—మోహనాంగీ! ఇపుడు నీమనస్సునకు వచ్చినది వేయుము.

ఖుషాల్:—భాయి! రేపు శ్రీరామోత్సవ సంతర్పణలకు వేలకొలఁది నాగరు లరుదెంచియుండుటచేతను, పురంబున నన్ని దుకాణములను మూసియుండుటచేతను శ్రీరాముఁడు పంపినందున నేను నీయింటి కీవేళయందు నిన్నుఁ దలఁచి వచ్చితిని. మాకు నూరు బ్రాహ్మభోజనసామగ్రి కావలయును. ఇదిగో పట్టిక. (అని పట్టిక నందిచ్చి) ఈసామగ్రి యీరాత్రియందే, యిప్పుడే బండ్లకువేసి రామమందిరముచెంతకు బంపుమని నిన్నడుగువాఁడను. ఏమందువు?

విషయ:—తిరుణే! అడుగవలదు. ఆజ్ఞాపింపుమని నేనందును. ఆవశ్యము పంపెదను. కాని ఖుషాల్! ఇందుల క్రయధనము విషయమేమని నేనడుగ వచ్చునా?

ఖుషాల్:—భాయీ! ఇప్పుడుకాని మరి యెప్పుడుకాని మాయొద్ద ధనము లేదు—ఉండదు—అయినను, నీగడియ కడనే నేని నీవడిగిన దినంబున నీ ధనమును మా రాముఁడిచ్చును. చెప్పుము నీధనము నీ కేనాఁడు కావలయును?

విషయ:—ఖుషాల్ నీ రామధనము, నా కామధనమునకు సమానమెంత మాత్రమునుకాదు. నా యిల్లంతయు నీకిచ్చినను దాని క్రయధనము నేనడుగను. నీవిచ్చినను నేను పుచ్చుకొనను. సుందరీ! ధనమునకు మారుగ నీ వచనమిమ్ము చాలును.

ఖుషాల్:—భాయీ! ఏమని వచనమీయవలయును?

విషయ:—సుందరీ! అడుగుదునా?

ఖుషాల్:—నిర్భయంబుగా నిస్సందేహముగ రాముఁ డడుగుమను దాని సహింతుము.

విషయ:—తరుణీ! నాకాముఁడు ధారి విడచినకథా నీ రాముఁడు నాయెడకు వచ్చునది? సుందరీ! ఇప్పుడే నేను నాకొట్టులోనుండు సామగ్రి సంతయుఁ బంపెదను. నీవు పోయి దాని నందుకొని వెంటనే యీరాత్రే మరలి నాయింటికి రావలయును.

ఖుషాల్:—భాయీ! వచ్చెదను.

విషయ:—వచ్చి, నాదేవుఁడు నాకుఁ గలిగించిన తాపమును దొలగించుటకు మారుని పూజచేయవలెను. తరుణీ! ఏమందువు?

ఖుషాల్:—భాయీ! నీవుచేయు యుపకారమునకు మారునిపూజ యొందుకు! మారుని అబ్బపూజ చేసెదను లెమ్ము.

విషయ:—శాబాస్ సుందరీ (అని ఆనందమున నెగిరి పడును)

ఖుషాల్:— పాట (అనుబంధము 43)

భాయీ! నేను పోయివచ్చెదను

విషయ:—నీలవేణీ! నీ విల్లుచేరువఱకు సామగ్రులు నీ రామ మందిరమును చేరినవని నమ్ముము.

ఖుషాల్!—భాయి: నేనును మఱలివచ్చితినని నమ్ముము.

విషయ:—తరుణీ! నాచేతిలోఁ జేయివేయుము.

ఖుషాల్:—(చెయ్యిఁదటి వెడలిపోవును)

విషయ:—(పరమానంద చిత్తుఁడై) ఓరీ! దస్తగీర్–ఆలంగీర్! షంషేర్–జాంగీర్–భువన్‌గీర్–ప్రతాప్‌గీర్–హమ్‌సేర్‌వీర్–రండి రండి (అని ఘుఅచి గొప్ప గంటను వాయించును)

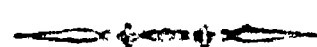
ప్రవేశము సేవకులు ప్రవేశించుచు.

సేవకులు:—(సలాములుచేసి) సర్కార్ ఏమి హుకుం?

విషయ:—అరే! మీరు గుఱ్ఱముపేగముతో పారాడి పఱుగిడి గిర్ని నౌకర్లినందఱినిఁ బట్టుకొని బడాకోఠీ దర్వాజాలు తెరచి యందములోనుండు భోజన వస్తువులన్నిటిని బండ్లబండ్లకు వేసి రామమందిరము చేర్పవలెను ఇప్పుడు 5 గడియల రాత్రి యైయున్నది. 15 గడియల రాత్రియగులోపల సంతా ఫైసల్ కావలెను. వెళ్ళండి.

సేవకులు:—(సలాములుచేసి నిష్క్రమింతురు.)

పంచమాంకము—ప్రథమరంగము.

కీర్తనల ప్రవేశము పరశురాం శంభునాథ్.

పరశురాం:—శంభునాథ్! మన గురుమహారాజుగారి మహిమను నేడు ప్రత్యక్షముగ నేను కనుగొంటిని.

శంభు—పరశురాం! ఏమి కనుగొంటివి?

పరశు:—శంభునాథ్! వచ్చిన సాధువు లక్షలక్షలగను సంఘు సంఘుముగను కూర్పులుచేరి వేలకొలది రామమందిరము బైలునందున్నారు. రాంకబీరుగారు శ్రీగురుప్రాణాతో డను సంభాషించుచు భజన చేయుచు నున్నారు. మఱిగు గల వోట్లయందు నఖండముగ వంటలు సాగియున్నవి. పైన విగ్రహాలంకారములతో విచిత్రముగా గావించు చున్నారు. ఇందఱు పరిచారకు లేయూరినుండి వచ్చిరో వారెవ్వరో వే

ద్యము కాక చోద్యమై యున్నది. మన యూరివారు హిందువులు-తురకలు-యెఱుకలు-పఱుగెత్తి వచ్చి చూచిచూచి తెచ్చపడి పిచ్చివారై మరలి పోవుచున్నారు. నాకేమో యిదియంతయుఁ గలలోఁ గాంచినట్లున్నది.

శంభు:—పరశురాం! నన్నేల పిలువకపోతివి?

పరశు:—శంభూ! ఇప్పు డేమాయెను? రమ్ముపోవుదము? (ఇద్దఱు పోవుదురు)

(తెరపరదా పైకిఁ బోవును.)

విషయానందుని యిల్లు

విషయ:—(యోచనతో) నాకెందుకింత యనుమానము? ఖుషాల్ చేతిలో చేయివేసెను. అది తప్పక వచ్చును. అయినను నామదికి నొక్క విషయము మాత్రము దిక్కుమాలిన శంకను కలిగించుచున్నది. ఆభామామణి నన్ను "భాయి" "భాయి" యనియే కడవఱకు సంబోధించెను. నేను దానిని సుందరీ యంటిని. మోహనాంగి యంటిని. తుదకు ఖుషాల్ యంటిని. ఆ మాటవిని నాపై మనస్సులేక యుండెనేని నేను చేసిన యేకవచన సంబోధనలకు నాగ్రహించి నా నోరు నన్నడచే మూయించుచుండెను. ఇదియునుగాక, నేను నాచేతిలో చెయ్యి వేయుమని యడిగినప్పుడు సమ్మతించి నాచేయి ముట్టెను. పతివ్రత-అందున మహమ్మదీయస్త్రీ-పరపురుషునిఁ దాకునా? ఒంటరిగ రాత్రివేళ నన్యపురుషుని యింటికి వచ్చునా? కావున ఖుషాల్ నాకు వశమైనదనుటకు సందియమే లేదు. (అని మరల యోచించి) దీనితలగాల! ఈ "భాయి" సందేహము నన్ను విడువకుండ నంటుకొని యున్నదే! నేనొక తప్పిదము చేసినందున నింతగ మిడుకు

చున్నాను. ఆచెలువ నాచేతిని పట్టినప్పుడు నేను తటాలున ముద్దు పెట్టుకొనక పోతిని. ఆపనిచేసియుండిన నప్పుడే నా శంకానివృత్తి యగుచుండెను. అది లేదు. మా కులములోనే లేనిది నాకెట్లు వచ్చును; బేహారి నిఘంటువు నంతయు శోధించినను ధైర్యశబ్దమే కానరాదు. కాని యింకను సరిప్రాప్తము కాలేదు.

(ప్రవేశము—ఖుషాలు)

విషయ:—(ఆమెను చూచియానందమున) తరుణీ! నీవు నాముద్దు గుమ్మవే. ఆడిన పలుకును దక్కించుకొను చక్కని బొమ్మవే ఎంత త్వరగ వరుసెంచితివి? ప్రీతియన్న నిట్లుగదా యుండవలెను?

ఖుషాల్:—భాయి! నీకు నాపైనఁ బ్రీతి లేకపోయినను నాకు నీమీఁద ప్రీతి తప్పిపోవునా?

విషయ:—సుందరీ! నాకు నీమీఁద ప్రీతి లేదా? ఆప్రీతి యుండునది లేనిది నే నిపుడే చూచెదను. ఏదీ నీముద్దు నిమ్ము—(ముద్దుగొనఁబోవును)

ఖుషాల్:—భాయి! తాలిము—నీకు నాపైన నిట్టి ప్రీతి యెందుకు జనించెను?

విషయ:—తరుణీ! నీ మోమునందు ముద్దు కాఱుచున్నది. దానిని గ్రోలుటకుఁ బట్టఁజాలని ప్రీతి పుట్టుచున్నది.

ఖుషాల్:—భాయి! నీభార్య సుశీలయు నీమోహినియు నున్నారే? వారి మోములు నీకు ముద్దుగఁ గానరావా?

విషయ:—వారు మొదట ముద్దుగ నుండిరి. ఇప్పుడట్లు లేదు.

ఖుషాల్!—నీ సుశీలా మోహినులయొక్క ముఖము లేమయినను మాఱిపోయినవా?

విషయ:—వారి ముఖములేల మారును? ఉన్నట్లున్నవి.

ఖుషాల్:—భాయి! ముఖము లున్నట్లుండెనేని యందున దొలుత యొలుకుచుండిన ముద్దులిప్పుడేమాయెను.

విషయ:—ఆ తిరుగులకే తెలుసును. నాకుఁదెలియదు.

ఖుషాల్:—భాయి! నీ మనస్సును నీవు స్వాధీనమందుంచుకొంటి వేని, నీ భార్యకన్న నెక్కువ ముద్దువచ్చు వారుకాని, యానందము నిచ్చువారుకాని యెవ్వరును నుండరు.

విషయ:—ఖుషాల్! నా మనస్సు నీ స్వాధీన మయ్యే యున్నదే? నీ ముద్దు వెనుక నది దాచుకొని యున్నదే? నీవు ముద్దునిచ్చిన వెంటనే నదియును వచ్చును. (అనిసమీపించును.)

ఖుషాల్, విషయ } పాట (అనుబంధము 44)

విషయ;—ఖుషాల్! నీయెడనాకుఁగల ప్రీతిని నిరూపించుటకు నాకవకాశమిమ్ము. నా కౌఁగిటికి రమ్ము.

ఖుషాల్:—భాయి. దయలేని నీకుఁ బ్రీతియెట్లుండును.

విషయ:—ఖుషాల్! ఇక్కలందువు.

ఖుషాల్:—విషయా! నీకు

విషయ:—(ఆనందించి యెగిరిపడి) విషయా! విషయా! అబ్బ భాయి భాయి యనుచు చంపుచుంటివి. ఇప్పటికిని నీకు విషయాపేరు కలిగెనుకా? ఇంక బ్రతికితిని. ఖుషాల్! నాకు దయలేదనుటకు నేనేమి చేసితిని?

ఖుషాల్:—విషయా! నీకు "కుశల" యను చెల్లెలుండెనా?

విషయ:—నా చెల్లెలు కుశల ఉండెను.

ఖుషాల్:—ఆ కుశల యేమాయెను.

విషయ:—నా కుశల చిన్ననాఁడే నాయిల్లు విడిచి పారిపోయెను. మరల నామెరాను లేదు, నేను చూడను లేదు.

ఖుషాల్:—కుశల బ్రతికి యున్నదా?

విషయ:—నాకుఁ దెలియదు.

ఖుషాల్:—విచారించితివా?

విషయ:—నేనే వెదకితిని. వెదకించితిని. కుశలయొక్క పొలకువయే తెలియదాయెను.

ఖుషాల్:—కుశల రాకున్నను, నీవు చూడకున్న నెప్పుడైన నెక్కడైనను, కుశలయొక్క ధ్వనిని వింటివా?

విషయ:—లే...దు. సుందరాంగీ! నాకేమియుఁ దోచదు. నాకొక్కటియు స్మరణకురాదు. ఇంక దడయక మొదటికుఱ్ఱ నిమ్ము. పిదప నేమైన వచింపుము (అనియాతురపడును)

ఖుషాల్:—విషయా! అరక్షణము తాళుము. ఆతురము వలదు.

విషయ:—ఆ యరక్షణము తాళిన నా మరణమె యగును! ఇమ్ము! ఇమ్ము.

ఖుషాల్:—విషయా! నీవు సన్నేమి యడిగెదవు.

విషయ:—ఒక ముద్దు.

ఖుషాల్:—నీ చెల్లెలిముద్దును నీవెప్పుడైన నడిగి యుంటివా?

విషయ:—రామ. రామ. పాపము శాంతమగుగాక! ఖుషాల్! చెల్లెలి ముద్దునడుగు పాపాత్ముఁడెవ్వఁడైనను నుండునా?

ఖుషాల్:—ఉన్నాఁడు.

విషయ:—ఎచ్చట నున్నాఁడు.

ఖుషాల్:—ఇక్కడనే యున్నాఁడు.

విషయ:—ఎవ్వఁడు వాఁడు.

ఖుషాల్:—నీవే (అని ముసుఁగు తీసి తన కుశలారూపము జూపును)

విషయ:—కుశలా! కుశలా! నా ముద్దుల చెల్లెలా! నేను పాప

తుచ్ఛుఁడను దుష్టుఁడను. క్రూరుఁడను, నీచుఁడను–ద్రవ్యమదాంధుఁడను. నీ సొత్తు నపహరించితిని. నీమానము నపహరింప నెంచితిని. నన్ను క్షమింపుము. ఈయిల్లు నీది—ఇందున్న సర్వస్వము నీది. నేను నీ సోదరుఁడను కాను. నీదాసుఁడను. ఈ నర్థయాత్ముని రక్షింపుము. (అని నమస్కరించును.)

ఖుషాల్:—అన్నా! ఇది నీతప్పిదము కాదు. అవిద్యాదోషంబున నెలకొన్న నీ యహంకారాభిమాన స్వార్థక మానసంబులే నిన్నింతకు దెచ్చినవి. ఇల్లుకాని ధనముకాని నాకెందుకు? నీది నీకేయుండనిమ్ము. నేను మాటదప్పువాఁడను కాను. మోహిని యచ్చట భజన—శ్రీరాముని భజనఁ జేసెదవా?

విషయ:—సోదరీ! రమ్ము. కబీరు యోగీంద్రుని గృహమునకు నరుగుదము. ఆమహనీయుని పాదముల పైఁబడి ధన్యుఁడ నయ్యెదను. (అని పోవుచుండగ)

ప్రవేశము కబీరు, మోహిని (పాడుచు)—

విషయ:—(కబీరునకు మ్రొక్కి) యోగిచంద్రమా! నాచేతులారఁ గండ్లియాడి మానంశము నుద్ధరించితిరి. దేవా! నేను దైవ సన్నుతిముగాని కృత్యముల నెన్నియో యాచరించి పాతకుఁడనై యున్నాఁడను. మీరు దయార్ద్రహృదయులై నాకుఁ దరణోపాయమును నిరూపింప వలయునని ప్రార్థించెదను. (మోహినిని జూచి) నారీరత్నమా! నీవు నన్ను—స్థలవిధంబులనుఁ గాపాడితివి. ఘోరనరకము చేయుటకు—నన్ను పాపాని పోవుచుండిన నన్ను కాపాడి దురాచారములను—వారింపఁ జేసి నీవు నాకు సోదరివైతివి. (అని నమస్కరించును) (ఖుషాలును జూచి) ఖుశలా! కాదు ఖుష్యాల్ మహాత్మా! దుష్టుఁడు తప్పు నిరాకరించు [illegible] దుర్గుణంబు

ను నీవుఁ బ్రహరించి నాకుదల్లివైతివి. (అని నమస్కరించును.) (కబీరుతో) యోగీంద్రా! రేపటిదినము జరుగనున్న శ్రీరామోత్సవముయొక్క ఫలమును నాకొసంగవలయును

కబీరు:—విజయా? అంతయు రామానుగ్రహమే రమ్ము పోవుదము నాయింటికి.

(అందరు రామకీర్తన జేయుచు నిష్క్రమింతురు.)

పంచమాంకము—ప్రథమరంగము.

ప్రదేశము హిందువుల రామోత్సవము.

మేళతాళములతో—ధ్వజముతో

పాత్రలు, విజయగుప్త—శంభునాథ—ప్రకాశరాం—మోహినీ—ప్రజలు

అందరు:—శ్రీరామచంద్ర మహారాజుకు జయమగుగాక.

ప్రవేశము రథసముతో మహమ్మదీయులు

మౌల్వీ:—అరే బాజావాలా! బంద్ కరో తేరా బాజాకు (అని మేళము నిలుపును)

శంభు:—(వాయించును)

మౌల్వీ:—అరే బేవకూఫ్ తుమారా గానా బంద్ కరో.

అందరు.—(వినక నడతురు)

మౌల్వీ:—అరే బేదీన్ బందర్కా అవులాదే! ఎన్నిదఫాలు మీకు చెప్పాలి? మాది మస్జిద్ దగ్గర మీ బాజాగానా గోనా మీజైబె హిందూకా జే. హై హై హంటాఘూస్కల్కే ఖోల్ ధారా? మీకు బుద్ధి ఉండాదా లేదా? హిందూకే గప్చుప్

నికల్ లేఖుంటే హెమ్నాకి చల్. మెహాళం ఆయుస్తే
మీాకీ ధకల్ ఖల్‌షిందా?

శంభు:—ఎందుకయ్యా మీా యాక్షేపణ? మీా యింటికి వచ్చితి
మా? మీా వాకిటికి వచ్చితిమా? మేము రాజవీధిలో మా
దేవతాయుత్సవమును జేయుచు బోవుచున్నాము. నీ గ్రు
డ్డిబెదిరింపులకు నేము భయపడువారము కాము. ఓరీ! మే
ళగాండ్లారా! వాయింపుడు మీా వాద్యములను.

మహమ్మ:—అరే మేళ్ళగాండ్లూ! ఖామూష్ హీ్యారీ మహాతల్కి
హాని మీా పేషుల్కి హెత్తిమూాధుల్యాకి ఫెత్తేకీహాంతే నోతి
షాదుల్‌కి ధుండుల్ గందుల్ పేస్తాకే మాలూం?

శంభు—సాహేబ్! మేము మావాద్యములతో నిదే దాటిగుండా
బోయెదము

మహమ్మ—అరే కాఫిర్ నీవు ముంధూకి ఖాల్ ఫిట్తివి హాంతే దా
స్కా నక్కియోస్తాం. ఖబర్‌దార్.

(ప్రవేశము రాజభటుండు)

రా॥భట:—(శంభునాథునితో) అయ్యలారా! ఏల వృథా జగడ మా
డెదరు? ఈవీధి విడచి యా ప్రక్కనుండు వీధిగుండ పొండు.

శంభు—అయ్యా మేము ముందుకుచేసిన మాదేవుని ముఖమును
వెనుక కెన్నటికిని త్రిప్పము. మహమ్మదీయులకు బుద్ధిచె
ప్పుము.

రా॥భట:—అయ్యా! ఎందుకింత యనర్థము చేయవలెను?

శంభు:—అయ్యా దాస్యపరా! అనర్థము చేయునది మేముకాదు. నీ
వే యనర్థములు చేయుచున్నావు. దేవునియొక్క భక్తులిద్ద
రవివేకులై గూా దేవుని పూజావిధానముననే జగడములాడి
చచ్చుచుండగా వారికి సహిష్ణుతనునేర్పి సమాధానము చే

యను శక్తి లేని రాజసేవకులెందుకయ్యా? నీవు పురరక్షకుఁ
డవు కావు, పూరీ భక్షకుఁడవు. మమ్ములను జూచి "ఈ
దారిఁ బోకు" డనిపలికినట్టియు దేనోటితోడ నా మహాత్ము
డీయులను జూచి, ఏరిని "పోనివ్వడు" అని చెప్పలేకపోయి
తివే? ఎందుకయ్యా ఈ నీచదాస్యమును చేయుచున్నా
డవు. మేము నీమాట వినము. నీ తాతమాటవినము. వె
నుకకుపోము—ప్రక్కకకు దిరుగము. ఇట్లనే చక్కగ బో
యెదము. అయినది కాని. ఓరీ వాద్యములను వాయింపుఁడు

పరిశేకము కబీరు

పాట (అనుబంధము 45)

కబీరు:—సోదరులారా! ఇదేటివివాదము? పరస్పర ప్రేమను ప్రద
ర్శించి, యిది దైవకార్యమే యని యొక్కటఁజేరి యేకభ
క్తితో భజింపవలసిన మీరు, శునకములవలె పనికిరాని
కలఁతల పాలగుచున్నారే? ఇందువలన మీకు సంతోష
మా? దేవునికి సంతోషమా? (మౌల్వీతో) మౌల్వీసాహెబ్!
అల్లాకాబందా హిందూహువా—ముసల్ మాన్ హువా—కో
యీ హువా—అప్నాఖుదాకేసాథ్ ఛద్ మత్ ఏఖుదా అదాకర్
రహాహై ఉస్కాంమే ఖలల్ కర్నేకాఖాల్ హలాల్ హై యా
హరాం హై ఆప్ హీ హాక్ ఫరమాయియె.

మౌల్వీ:—కబీర్ సాహెబ్! ఏక్ ఔర్ రివాజ్‌కే మామిలా హై—హం
[illegible] మస్జిద్ కా సామ్నె బాజాబజానేకా ద
[illegible] సహీ హై.

[illegible]—గురుదేవా [illegible] హిందూ మహమ్మదీయు
[illegible] విరుద్ధ [illegible]. మాదితిప్పద
[illegible] మాకును

తెలియదు. వారికిని తెలియదు. మేము శ్రీరాముని మో కుకొని వచ్చియున్నారము. ఈ దినముమాకుఁ బ్రాణముల పైన నాసలేదు. ఎన్నఁడైనఁ బోవుప్రాణముల నేఁడే మహమ్మదీయ సోదరుల చేతనే పోవనిచ్చెదము. ధర్మరక్షణము కొఱకుఁ గొందఱు మరణించిననే మిగిలిన వారికి క్షేమము కలుగును. మేమేమియుఁ గలహమునకు కాలుద్రువ్వము. వెనుకకు పొమ్మనిన పోవము. ఆరాముఁ డేమిచేసినను దాని ననుభవించెదము. (మేళగాండ్రతో) ఓరీ! వాద్యములు వాయింపుఁడు.

కబీరు:—సోదరా! ఉద్రేకము వలన నేమి ప్రయోజనము? నీవు తత్తరపాటున నాతురము జెందితివేని, యీ తురుష్క సోదరులు పోరునకు నిలచెదరు. అందుచేతఁ బ్రాణహత్య జరిగి యల్లకల్లోలమగును. శాంతముతో నీమహమ్మదీయ సోదరులను సమాధానపరచుటకు బ్రయత్నింపుము.

శంభు:—మంచి దాన్న! అట్లనేయొనర్చెదను. మౌల్వీసాహేబ్! మేము దేవతాయుత్సవమును జేయవలయునా లేదా? చెప్పుఁడు.

మౌల్వీ:—సేమ్ — పే క్యా—మీకీ దేవుడూ ఉంఛాడు మాకీదేవుడు ఉన్నాడు.

శంభు:—ఈ వీధిలో మాయుత్సవము పోవచ్చును కదా?

మౌల్వీ:—ఖుషీతో మీ ఉత్సావం తీస్కోని పోండి.

శంభు:—సాహేబ్? ఉత్సవముతో పోవునప్పుడు వాద్యములను వాయింప వలయును కదా?

మౌల్వీ:—ఇఛ్కా డానే మీకీమాకీ తకరార్ ఇఛ్కాడా మామసీద్ ఉంఛాధీ ఘన్కా ఈపోట మీ బాజాబంద్ బాకీపోట్ల మీపసంద్.

శంభు:—సాహేబ్! ఇచ్చట వాద్యములు వాయించిన దేవుడు మి మ్ములనుఁ గోపించునా యేమి?

మాల్వీ:—ఇఖ్కాడా మీరు బాజానిల్ఫితే ధేవుడు మీకీ ఖొట్టుఖా డా ఏమి?

శంభు:—సాహెబ్! దేవునికి వాద్యములు వాయించిన నొక్కటి యే, వాయింపకుండిన నొక్కటియే. భక్తియే కదా ము ఖ్యమైనది?

మాల్వీ:—హాఁ! హిట్లా ఛెప్పు. నేఁ హాలొప్పుకుంఠాఁ! హింఖా తెల్సీన మీరు హెందుఖూ హాధ్యం హాయిస్తారు?

శంభు:—సాహేబ్! శైవభక్తులగువారు తమ భక్తియొక్క యా నందమునందుఁ జేయునట్టి యనేక యుత్సాహ కా ర్యము లందిదియు నొక్కటి యగును. ప్రతిశైవభక్తునకును తన యిచ్చకొలఁది శైవపూజఁ జేయు స్వాతంత్ర్యము కలదు కదా?

మాల్వీ:—బేషక్ మీ హింట్లో మీ ఆఁట్లో మీకి స్వాతంత్ర్యం ఉంటాది. మాధి మసీదుక్ దగ్గర మాత్రం నోం ఛెప్పినట్లే హింనాలా?

శంభు:—సాహేబ్! ఇచ్చట మా వాద్యములు వాయించిన మీ కేమి నష్టము?

మాల్వీ:—నష్టం గిష్టం మూకీ హెర్గన్ హై. మా హిష్టం.

శంభు:—సాహెబ్! మీకు "యిష్టమున్నట్లు"—మాకును యిష్ట ము లేదా?

మాల్వీ:—అల్ బత్! మీకీ హిష్టం ఉంఠాధి—మాకి యిష్టం ఉంటాది. మీ యిష్టం మా యిష్టం జగ్డాలా నంకేనే ముష్కిల్ హ్యోగాం—మీ కీఖష్టం మాకీ ఖష్టం—దీని నుంచీ ధేపాన్కే నష్టం.

శంభు:—మార్లీవ్సాహెబ్! దేవతాపూజలు నుత్సవములను మీ యిష్టప్రకారము మీరుచేయుఁడు. మాయిష్టప్రకారము మేము చేసెదము. మీరుచేయునవి మేముగాని మేముచేయునవి మీరుగాని, యాక్షేపింపరాదు. ఇట్లయిన దేశక్షేమము కలుగును కదా?

మార్లీవ్:—హాఁ యిమ్యా! హిఁల్లాఖావాలా హానే పెద్దావాళ్ళుఖొట్టు ఖొంటారు. మీకి భుద్ధిలేదు. మాకీ భుద్ధిలేదు. మీకి షాంతిలేదు. మాకీషాంతీలేదు. పెద్ధావాళ్ళు పెప్పేధె మీజనాల్ భీ హినారు మాజనాల్ భి హినారు. హిప్పుడు మీరు దయాచేసి నాల్లు హాస్తులు ముందుకిపోయి బాజా బజాయింపండి.

శంభు:—మంచిది సాహెబ్ నేను మావారిని విచారించెదను.

మార్లీవ్:—అచ్ఛా! మీవాళ్ళకి హాస్త్. హిధి పమార్ఘం మాంతనీ నహొక్కాని మాంటఖావు నాహొక్కాని మాటఖాదు.

శంభు:—హిందూ సోదరులారా! ఇచ్చోట మనము వాద్యములను మాని యేగుదుమనడి బాగని నాకుఁ దోచుచున్నది మీకే మందురు?

హిందు:—వలదు వలదు, ఇది కానేరదు. వాద్యములు వాయించని చే శ్రీరాముని నిచ్చటినుండి మేము సాగింపము.

మార్లీవ్:—షాబ్బుషా హిందూ! నామాటు నిర్వాహంయనా? నేను మావాళ్ళకి హాస్తోఖాను: భాయిలో! ఖుదాకేవాస్తె బస్దాస్త్ కర్కే. హమారా హిందూ భాయోనాక జలూస్ బాజాకేసాత్ చల్నేకు. యిజాజత్ దీజియే.

మహ:—మార్లీవ్సాహెబ్! ఐసీబాత్ ముతలక్ నహిహోసక్తీ హమారా మసజిద్కా సామ్నే హిందోనాక బాజా బంద్

హోనాచాహియే.

మౌల్వీ:—(కబీరుతో) కబీర్ సాహెబ్! మై యకేలా క్యాకరుం. ఐసీమామిలా ఖుదా పసంద్ హోనేకా ఇవజ్ మే హం దోనోంకా జిద్ పసంద్ హోచుకా హై. తీసరా ఖుద్ పసంద్ న్యా జుదా పసంద్ ఖేల్ హోరా గయా హై. హిందూముసల్ మాన్ దోనోమే తమీజ్ సమఝ్ దార్ కంతర్ హై మజ్ నూస్ మజ్ హబ్ దార కసీర్ హైఁ, జై నామ సీహా నలహే కాక్ కా, నసీహత్ బేకార్ హై—మై అఫ సోస కర్తా హుం కే అప్ నే యహాం తక్ కదం రంజ్ ఫర్ మాయా మగర్ హంనే ఉస్ సే కోయీ ఫాయిదా నహీ ఉఠాయా. ఇస్ వక్ త్, మై ఖుదా ఎదస్ తగీర్ సె మఆమాంగ్ తాహుంకె, మారీఫత్ ఎ ఆప్ కా కుదరత్ ఎ ఖుదా జాహిర్ హోజా యెం. ఆవుర్ ఖూ రేజీ బాహిర్ రహ్ జాయె.

కబీరు:—(ఇంచుక ధ్యానపరవశుఁడై) మౌల్వీసాహెబ్: ఫర్ మాయియె అప్నా మస్ జిద్ కిస్ జాయిపర్ హై.

మౌల్వీ:—(ప్రక్కకుచూపి) యేహీ హమారా మస్జిద్.

కబీరు:—మస్జిద్ కా దర్వాజె కాహేకు బంద్ కియే హై?

మౌల్వీ:—లడాయీకి నౌబత్ హుంచాతో, హిందోన్ స్యే బాహిర్ హే రోక్నే కా గరజ్ సే హమారా షంస్ ఉల్ ఉల్మాసాహెబ్ నే అందర్ సె బంద్ కర్ లియా హై.

కబీరు:—మౌల్వీసాహెబ్. మై యెకీన్ సెకహ్తా హుంకె. ఇస్ జాగు మే లడాయి కుఛ్ నహీ హోగీ బర్ ఖిలాఫ్ యిస్కే లడాయికా మామిలాహీ ఫైసల్ హోజాయెగా. ఇస్ లియె మై అప్నా బుజుర్గ్ సే బాత్ కర్నా చాహ్తాహుం. మెహర్ బానీకర్కే దర్వాజా ఖుల్వాయియె.

మాల్వీ:—బహుత్ అచ్ఛా (అని తెరసుతట్టి) అరే అందర్ కౌన్ హై? జల్‌ద్ దర్వాజా ఖోలో.

(తెర యెగయబడును.)

పరిదర్శనము ఒకప్రక్క దేవళము అందు రామానందులు పూజ చేయుచు నుఱియొక్క ప్రక్క మసీదు అందున రసూలు నమాజు చేయుచు

రామానంద్ }
రసూల్ } ఒకరి నొకరు కౌఁగలించు కొందురు.

హిందువు:—జై సీతారాం మన రామానంద గురువులున్నారు (అని పోయి నమస్కరింతురు)

మహమ్మ:—అల్లాహో అక్బర్—హమారా హజ్రత్ రసూల్ యిధర్ హై (అనిపోయి సలాంచేయుదురు)

కబీరు:—పాట (అనుబంధము 45)

రసూల్:—వత్సా! కబీర్! భరత్ మాతాకు హిందూ ఔర్ ముసల్మాన్—దోనోంభి పుత్ర్ హోనేకా కారణసే ఇన్ దోనో బిరాదర్ హైఁ. అబ్ తక్ తుంకియాసా లోకసంగ్రహ్‌కా ఉపదేశ్‌సే ఇన్ దోనోంకా ఆంఖేఁతో ఖుల్ గయే హై. యహ ధాగే బచ్‌నే మై కష్టహుంకే. భరత్ ఖండ్ మె భవిష్యత్ కాల్ మె హిందూముసల్మాన్ మైసాహి ఝగడ్-తే ఝగడ్ తె ఆఖిర్ మె దేశక్షేంకా నాస్తే దోనో యెక్ దిల్ హోజాయింగే (జనులతో) ఆయ్! మేరా ము అజ్జిజ్ భాయియో! కహో ప్యార్ సే 'అల్లాహో అక్బర్' ఔర్ 'రాం హో రాంహే బర్'

అందఱు—అల్లాహో అక్బర్. రాం హో రాంహే బర్.

రామానంద:—

ఉ॥ నిర్మలమానసం బలరి నిష్ఠిత భూతదయా విహారివై
యర్మిలిబిహార పావన సుశాంచిత సాధుభయ పరిహారివై

కర్మలఁజిక్కి వానిచెఱఁ • గంపితులైన జనోపకారివై
ధర్ముఁడు రాం కబీరుఁడన • ధన్యుఁడనెతి సునామధారివై॥

వత్సా! కబీరా! నీవీ దేహంబున నీరాష్ట్రంబున నిక నెక్కువకాలముండరాదు. ఈ భారతీయులకుఁదగు నుపదేశమొనరించి వెడలిపొమ్ము.

కబీర:—గురురాజా! శ్రీరాముని చిత్తము. (జనులతో)

(పాట అనుబంధము 47.)

సోదరులారా! మన భరత భూమి భగవంతుని సృష్టిలో నత్యంత పుణ్య భూమియని మీ రెఱింగియు మఱచుచున్నారే

సీ॥ అరవింద నేత్రుని • యందంపు సతియైన
వరలక్ష్మి వాస మీ • భరతభూమి
అల రామచంద్రునిఁ • బలరామ కృష్ణులఁ
బడసిన సీమ యీ • భరతభూమి
వేద ధర్మములకు • విమల కర్మములకు
భవ్యనిధాన మీ • భరతభూమి
సాధు మహాత్ములఁ • సాధ్వీమ తల్లులఁ
బడసిన స్థాన మీ • భరతభూమి

గీ॥ స్వార్థపరులైన ధూర్తుల • నగము పడిన
చేలమున నున్న యానలమై • చెలఁగి వారి
చెడుగు క్రియలకుఁదగు చేటు • నొందఁజేయు
భారతీయుల కలిమి యీ • భరతభూమి॥

ఇట్టి పుణ్యభూమియైన మీరు జన్మించి నిర్విచారులై యొనరించు వ్యర్థకలహములవలన నెన్ని నష్టములు కలుగునో తెలుపుదు, కలహించి న్యాయ స్థానములకుఁ బోవుటచేత

ద్రవ్యనష్టము, జయాపజయముల గర్వహాతంబులచేత ప్రాణ నష్టము. అందుచేత ప్రజానష్టము స్వశక్తి నష్టము స్వాతంత్ర్యనష్టము దేశ నష్టము వీనికన్న నధికమైనట్టి దైవకృపానష్టము ఇన్ని హతాహతంబులను గణింపక తప్పు త్రోవలు త్రొక్కుచున్నారే.

హిందువు లెవ్వరు? మహమ్మదీయు లెవ్వరు? ఈజాతు లేమిటివి? ఈ మతము లేమిటివి? అని విచారింపుడు, మానవులగు మనకు దేవుఁడొక్కఁడే కదా? మనము జన్మించిన దేశములు వేఱై, భాషలు వేఱై, యాచరములు వేఱైయుండిన మాత్రముననే జాతి భేదములెంచి, విరోధింపవచ్చునా? దేవుని యెవ్వరెట్లు పూజించిన నేమి? ఇట్లుకాదు, అట్లు, అని యాక్షేపించువారి మతము హిందూమతము కాదు. మహమ్మదీయ మతమునుకాదు, అవివేకమతమగును.

అదిగో చూడుఁడు! మన తల్లి భరత మాత యెట్లు వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచున్నదో అన్నలారా! మన తల్లి కన్నీళ్లను క్షారజలంబులతో కడుగనివ్వకుఁడు. పావన జాహ్నవీ జలముతోఁ గడుగుఁడు—అజ్ఞాన నిద్రనుండి మేల్కొనుఁడు. మాతృ శోకంబును జల్లార్చుటకు మీరందఱును చేతులు చేతులు కదియించి, కౌఁగలించి, కలహములను కక్షలను, కలుష క్షాంతులను ఖండించి, ప్రీతి నిండించి ధర్మ మార్గమునఁ బ్రయాణము సేయుఁడు.

హూల్వీ:—మేరా ముసల్మాన్ భాయియో! మహాత్మా కబీర్ సాహెబ్ పర్మాయాహై తక్ రీర్ సే మేరా దిల్ కాయిల్ మాకూల్ హోగా చుకీహై. హామరా జమాత్ కా యేక్ దిల్ రాయ్ జో హాయి ।సుకానా చాహతాహూం.

మహమ్మ:—మౌల్వీ సాహెబ్? ఆప్‌కే జోరాయ్‌హాయి వోహి మాంకు మగ జూతే హాయి.

మౌల్వీ:—బహుత్ ఖూబ్! (శంభుతో) భాయ్! పెంబునాక్! ఆప్‌కా మర్జీకే మాఫిక్ ఢోల్ తాల్ బాజాకేసాథ్ అప్నాజులూస్ నికల్ వాయియేగా.

శంభు:—మౌల్వీగారు! ఇప్పుడు మీరాడిన శాంత వచనంబులవలన మా మానసంబులకు సమాధానము కలిగిన కారణంబున మేము వాద్యములను మాని నిశ్శబ్దముగా మీ మనస్సులను నొప్పింపకుండ మీకు సంతోషము గలిగించి మేమును సంతోషముతోడనే మా యుత్సవమును ముందునకు సాగించెదము. (హిందువులతో) సోదరులారా! వాద్యములు మాని రామోత్సవమును జరిగించుటకు మీకేమందురు?

హిందు:—అవశ్యము కావచ్చును

మౌల్వీ:—జరా తయిర్ జాయియో! (కబీరుతో) కబీర్ సాహెబ్ హమారా కోయి హాక్ కత్ నయిసా బాత్, ఆప్‌కు ఖాతిర్ జమాతో హోగాయాచుకీనా?

కబీరు:—అల్లా! అల్లా! శాబాస్ అల్లా! (జనులతో) హిందూ మహమ్మదీయ సోదరులారా! సమాజకుల మహోపకారములు విదితములాయెను కదా? ఒక్క సమాజమువారుగు స్వమత దురభిమానంబున పరమత వైరత్వము నెంచి, యధికార బలంబు చూపట్టునట్లు "మీరా కార్యము చేయకూడదు" అని మఱియొక సమాజమువారితో పలికితిరేని, యెదుటివారికి స్వాభావిక స్వాతంత్ర్యము ప్రకటితమై "మేమీ కార్యమును చేసియే తీరెద"మని పట్టుగాబలికెదరు: కాని

యొక్క సమాజమువారు పరుల యెడ సోదరభావ సమానత్వము నెంచి, శాంతితోడ తమ సంప్రదాయము నివేదించి, వారిని గౌరవించి, యొరొప్పదహింస నిదానించిన పక్షమున నెదుటివారి మనస్సు మెత్తబడి, ప్రీతిచెలిమి, గౌరవము కలిగి, యెదుటివారి మదులకు హింసతోచునట్టి కార్యమెంత మాత్రమును చేయరని యిప్పుడు మీ మదులకు స్పష్టమైనది కదా? కావున మహమ్మదీయ సమాజము వారి మదులకు హింస కలుగు కార్యములను హిందువులు చేయకుండ ప్రవర్తింప వలయును. ఈ రీతిగనే హిందువుల మనులకు హింస గల్గించు కార్యములు నొనర్పకుండ మహమ్మదీయులు ప్రవర్తింపవలయును. ఇట్లయినచో పరమత సహిష్ణుతా ధర్మము స్థాపితమై, దేశమందంతయు ప్రేమ సౌఖ్యము తప్పక సంభవించును. ఈ వాక్యము సత్యమును మీరు మన్నింపక మీ మూర్ఖమునే సాధింతురేని యధర్మ దౌష్ట్యంబులు దుర్భరమై భగవంతుడే ధర్మోద్ధారణార్థ మవతరింపవలసి వచ్చును.

కం॥ ఎప్పుడు ధర్మము కడచని
ముప్పులకోర్వక జనములు మొఱపెట్టెదరో
యప్పుడు కమలారమణుడు
తప్పక తానవతరించి ధర్మము గాచున్॥

(అని సమాధియందు గూర్చున్నను)

రామా:—సోదరులారా! కబీరుడు సమాధియందే నిర్యాణుడగును. మీరు మీ స్థలములకు వెరలవచ్చును.

హిందు:—గురుపుంగవా! నిర్యాణాంతరము కబీరుగారి దేహమును మేము గొనిచనుటకు సెలవు వేడెదము.

మహా:—గురుమహారాజ్! కబీర్ మహాత్మాకా దేహాకు హం లే జానేకు పర్వానగీ ఫర్మాయియే

రామా:—సోదరులారా! మీ రిద్దఱును కబీరునియెడఁ బ్రేమను బ్రసరించి, యీ రీతిగఁ గోరుచున్నారు. కానిందు కబీరు డీరాత్రి నిర్యాణుఁడగును. నేఁనతని దేహమును భద్రపఱచెదను. రేపు మీ రుభయులు గలిసిరండు.

అందఱు.—అల్లాహో అక్బర్! రాంహో రహబర్!

(అని శబ్దించుచు నిష్క్రమింతురు.)

పంచమాంకము—పంచమ రంగము.

రామా
రసూలు } (కబీరు దేహముపైన వస్త్రమును గప్పియుందురు)

[ప్రవేశము హిందూ మహమ్మదీయులు]

రామా:—సోదరులారా! కబీరు దేహమును మీలో నెవ్వరుగాని [illegible]?

హిందూ: మహ:—గురుమహారాజ్! మీరే పరిష్కరింపవలయును.

రామా:—(రసూలుతో) రసూలుగారు! మీరుభయులును నా కబీరు దేహమును గొనిపోవ నభిలషించుచున్నారే! ఏమి చేయుదము?

రసూలు:—కబీర్‌కా షరీర్‌కు దో తుక్డే బనాకర్ హరదో ఏక్ హిస్సా దేజానా.

రామా:—సోదరులారా! కబీరు దేహమును రెండుగాఁ గోయుఁడు

హిందూ: మహ:—గురుమహారాజ్! ఆకార్యమును తామేచేసి మాకుఁ బంచియివ్వుఁడు.

రామా:—మంచిది (అని దేహము మీఁది ముసుఁగు దీయును)

(కబీరు దేహమునకు మారుగఁ తులసీ-పుష్పముల రాశియగుపడును)

హిందూ సోదరులారా! మీరు తులసిని, మహమ్మదీయ సోదరులారా! మీరు పుష్పాల రాశిని గైకొని మీ మీ యిష్టప్రకారము రెండు ప్రత్యేక సమాధుల నేర్పఱచి ధ్యానము భజింపుఁడు.

మహమ్మ:—అల్లా హో అక్బర్ (అని పూల రాశిని గొందురు)

హిందువు:—రాం హో రహబర్ (అని తులసి రాశిని గొందురు)

ఇద్దఱు:—

పాట మూ[illegible].

ఇద్దఱు.—అల్లా హో అక్బర్, రాం హో రహబర్
నేక్ దిల్ హోజాకర్ చలో చలో

రామానంద్ కు మహమద్ రసూల్ కు
రహీం రాంకు ఫతా ఫతా ॥అల్లా॥

హిం:—హిందూ ముసల్మాన భ్రాతలిద్దఱికి నెందును
కలుగును జయం జయం

మహ:—భారత్ ఖండ్ కీ బాషింగోం కు బరకత్
ఖ్వాహిం కు ఫతా ఫతా ॥అల్లా॥

హిం:—కలతలు పెంచుచు ఫలములు గోరెడు
కలుషాత్ములకున్ క్షయం క్షయం

మహా:—బీచ్ మే ఝుగ్‌డా మచ్ లగాకర్ నాచ్ నే
నీచ్ కు ఫనా ఫనా ॥అల్లా॥

హిం:—ఎక్కువ తక్కువ లెంచుచు పొగరున్న
సొక్కిన వారికి క్షయం క్షయం

మహా:—భారత్ లోక్ కు బర్ బాద్ చాహ్నా
బద్మాషోం కు ఫనా ఫనా ॥అల్లా॥

ఇద్దఱు:—యుగళ్ హోతో మిల్ కే దోనో మాతా
భారత్ మాతాకీ జై
జై జై హమారా భారత్ మాత్ కు
జై జై హిందూ ముసల్మాన్ కు ॥అల్లా॥

—◆ సమాప్తం ◆—

శ్రీ

"రాంకబీర్" నాటకము.

అనుబంధములు.

అనుబంధము 1.

పాత్రములు:— హిం|| భైరవి-పంజాబి అది తాళము

రామసుధామా! సుగుణారామ! రంజితనామా! నమో నమో!
ప్రేమానందవి రామా రామా కామాతీత! విభాసితనేమా!
రామా రామా!

2. ధీరవిచారా! వినోదనికరా! దేవ దయాపర దైత్యసంహారా!
సారాచార విహారా శూరా! నీరేజేక్షణ నీలసుందరా!
||రామా రామా||

కోరు:— 2. హిం|| [illegible] — [illegible] తాళము.

భజోరె శ్రీరామ చంద్రకానాం
భవబంధనకు తోడోరెభాయి భాగ్య భోగనాకాం||

1. భార్యాపుత్తర్ దౌలత్ అధికార్ బంధుదేహ పరివార్ .
భాయెురె సమఝోరె సబ్ హై బేకార్ భజన రామదర్ కార్||

2 ఝూటావందర్, కపట ముఖధ్యాన్ ఖోటా అందరమన్
లూట లూటకర జీవే దుర్జన్ ఘుటజావే; భగవాన్ ||భజోరె శ్రీ

కబీరు:— **3. యమున—ఆదితాళము**

హామబిగడే మోరె భాయి తూమె మతబిగడో రామదుహాయి॥

1 చంద్దనకేసంగత్ కటువాబిగడా
కటువా హోగయెచందన నగరా ॥హామ॥

2 సంతనకేసంగత్, కబీరా బిగడా
కబీరా హోగయె సంతన నగరా ॥హామ॥

కబీరు:— **4. పీలు—ఆదితాళము**

గురుకృపాంజన పాయోరె భాయి గురుచరనబినా భరనసపాయి॥

1 అందరరామ బాహిర రామ జంతెతూఖోలూతో ఆనందరామ

2 కహతకబీరా సునోమొరిగుణియె కరుణగురుమాబినా గ్యానన
పాయొ॥

రామానందభక్తులు:— **5. శ్రీరాగము—ఏకతాళము**

శ్రీరఘురామ పదార్చనపర శ్రీ రామానందగురో
వందన మానంద ప్రభో॥

1 భక్తులపాలిటి చింతామణినీ భజన మునిరతము సేయగా
భవశోకంబులు బలుపాపంబులు ఖలకర్మంబులు బాయుగా॥

2 పావనమాయెను మా జన్మము నీ పాదసరోజము గొలువగా
దేవదయాకర దివ్యప్రభాకర కావుము దీనుల మములగా

కబీరు:— **6. ధన్యాసి—ఆదితాళము**

జయ జయ గురువర జయ జయ శుభకర సమధిక శ్రీకర
భక్తపర॥

1 నాగురు రామానందస్వామికి వేగమొకలుగును విజయ సిరి॥

2 బాగుగ దారక మంత్రింబునుగొను భాగ్యముసౌఖ
లభించెనుగా ॥జయ జయ॥

కబీరు:— **7.** మోహన—రూపకము

ధన్యుఁడేను యోగివరుని దయకు పాత్రుఁడైతిని
మాన్యరీతినింక భువిని మనఁగ యోగ్యుఁడైతిని॥

1 పొందనాయె నేను మహా నందమైన భాగ్యము
చెందె రామచంద్రు సేవఁ జేయు పుణ్య భోగము॥

కబీరు:— **8.** ఫరజు—ఆది

దరశనబిన మూహి చైననహి రామ దరశన
చైననహి ఆరామనహి ॥రామ దరశన॥

1 తనుధనకాంచన సబలోతూహి
మనభి తూలేలో భువనక సాయి ॥దరశన॥

2 మనకిమలాలవో మమత నికాలో
దునియాకి బిషయ దుఃఖనికాలో ॥దరశన॥

3 కహత కబీరా కహాసునాతా
మహానందరామకా మహిమ దిఖాతా ॥దరశన॥

కబీరు:— **9.** సురటి—ఆదితాళము

జానకిరాం జజమార్ సాజగతిక సో నిగెబా ॥బాబా॥
జాహిల తోక్ దిలమే అనుమార్ ॥జానకిరా॥

1 రామహి ఆటా రామహిగోటీ రామహిమక్కరదూద్
రామఖిలాతా రామపిలాతా రామ మహాబల దాతా ॥బాబా

2 రామహిచఖ్ఖా రామఫిరాతా రామహి దేతానూత్
రామహిబజాతా పేటభరాతా రామహమారా త్రాతా ॥బాబా

కబీరు:— **10.** హిం॥ భైరవి—ఆది

మాయాజగతకా మోహభగాదో
మహబూబరామ పర్ మకు లగాదో॥

1 జోరూపాషవ్ హాఁ పుత్రర్ వ దుఃఖ్ తెర
సారాహై సంసార్ ప్రభుజీకదర్ బార్॥

19 రాముఁడు బాలుడై:— **11.** గౌళ—రూపక

దీనావన బిరుదును నేధరియింతు జానారగజగముఁగాతు ॥దీనా॥
1 శరణొందె కబీరుఁడునకు పరిపూతంబగు భక్తితో
పరికింపఁగను కిరాతుఁడు గుణమెఱుఁగడు కులమునుదొలఁగడు ॥దీనా
2 కృపఁగాంచె విభీషణుండు కపినాథుఁడు సుగ్రీవుఁడు
అపరాధుల రక్షించెద తపితుల కుపితుల తపసుల నృపతుల
కృపణుల శ్వపచుల ॥దీనావ॥

తమాల్ హలీం:— **12.** హిం॥ మిశ్ర—ఏక

హలీం:-కాంతా మనకీ వస్త్రమువలదు కోరకుమా మది నాలకుమా
తమా:-కాంతామణి నే దొంగిలలేదే మా రిక నాతోనాడకుమా
హలీం:-పోలదు నాథా యీమనము
తెమా.-చాలును కాంతా యీ చలము
1. హలీ:-రాజగృహంబున నుండెడి వస్త్రమె
తెమా.-ఓడగనింటనె చిక్కిన వస్త్రమె
హలీం:-రాజభటుల కిది చేకొన విత్తము
తమా.-భోజనమున కిక దేనిని దెత్తము॥

కబీరు:— **13.** దేహాగ్—ఆది

సోహీసంపద రామకధ్యాన్ సోనా పైసా సబ్ కిస్ కామ్
1 మాయా జగమే మానవజైతా ఛాయా సుఖసే సోయా
ఆయాజమజబ జాన్ కు భగాయామాలత సతిసుతతను ధనఖోయా॥
2 ఖాతిరసే ప్రభుకీ ర్తనబాజే కరిసక్ తా తూ కాల్ కుకరంగాల్
కహాతకబీర మస్తఫకీరా కచరాహైకుల్ జగకామాల్ ॥సోహీ॥

కబీరు:— **14.** మాండ్—హిందూస్తాని

హిందు ముసల్మాన్ ఫుజూల్ ఝుగడతే
యిన్‌కే ఘరహై హిందుస్తాన్
యిన్‌కే ఘరహై హిందుస్తాన్ బన్‌తె దోనో యేక్ హీజాన్॥
1 జిద్‌సే లడకర్ జాతే చునకం జిందగికరె బేకార్
బద్‌కామోన్‌సే దేశబిగాడే బర్‌బాద్‌హువా సబ్‌కారో
గార్ ॥హిందు॥

కబీరు.— **15.** హిం॥ పీలు ఆది

హారకతమతకరో గాయిపకడనే ధరొతో్రి హ్రృదయమె ధీరజకు
హారీసె హారకొయి కామ చలాహై కరెసబ ఉన్‌కా లీలాహై
మాతాగాయిపె హాతలగానా మక్‌దూరునహి బద్‌కారనకు
మనమే అనమాని ఛాండోరెనాదాన్
మజ్‌బూత్ దిల్‌సే బనోయిన్‌సాన్ ॥హార॥

గోరక్షకులు:— **16.** హిం॥ మిశ్రి మాండ్

రాం రాం సీతారాం రాం రాం జయ జయ రాం
1 గాలెలగాయ సాహెబ షేర్
గాయహమారా హోగాగయిషేర్
2 రామ బచాయ మాతాగాయి
రామ ఘుడాయా హాతెకసాయి॥
3 రామ నికాలా దిల్‌కా ఖట్‌కా
రామ హాకాలా గహిమంద్ ఉన్‌కా॥

కబీరు:— **17.** హిందుస్తాని ఆది

భజోరె రామనామ తేర భవభయహారన కరీమ ॥భజోరె॥
1 ఘడి ఘడీకు ఘటరహింజిందగి

కరోవఫానే ప్రభూక బందగీ॥ భజో

2 బ్యర్థపరిచారమె జీవన మతళ్

ఆత్మబిచారమె రామకు దేఖో ॥భజో

3 కహతకబీర కాటోర కహలత్

పహాఖానో తూ రామక దవలత్ ॥భజో

కబీరు:— **18.** కాపి ఆది

కిధర్ మేరా ఘర్ కిధర్ తేరా ఘర్

యేభి ఖుదాకా వోబి ఖుదాకా

1 అలమ భజకర్ శ్రీరామచందర్

కుచ్ నహీ తేరా కుచ్ నహీ మేరా ॥కి॥

2 కహత కబీర తమంకరో మోహాకు

కహతక పాలెతూ కష్టల దేహాకు ॥కి

కబీరు:— **19.** శంకరాభరణం ఆది

(మేర) పరవర ప్రియకిర పరమాత్మ రామా

ధరదియ ముఝపర్ దయతేర రామ

1 సీతానాయక మనమే ప్రీతసమాయా

పాతక హరనా ఖాతిర్ జమాయా

2 ఆనంద ప్రభో మేర అంఖే ఖులాయ

ఆత్మ సంధానమే ఐషదిలాయా ॥మేర॥

కళలా:— **20.** నాదనామక్రియ ఆది

ఈతాపమున నేను ధరపై సీతాపతే మకజాల

1 నిను నమ్మి భజనంబు నిరతంబు నేజేతు

నీరేజనయన హరీ నెనరున బ్రోవుము ॥ఈ॥

2 కలుషచరిత ననుచు గలిగె నాకపనింద
కరిరాజభరణ హరీ కరుణతో గావుము ॥ఈ

ముఖారి:— **21.** జిల్లా ఆది
పావనా నేడునా పాలిటి దైవము నీవెయికనా
కాపాడెడు నాథుడు నీవెయికనా ॥పా॥
1 పోలుపుగ నీపదసేవ నేను సలుపగ గోరుదానను
కలుషను నేనని చులుకన సేయక
కరముబట్టి నను బరిపాలింపుము ॥పావ॥

రేవతులు:— **21.** (a) ఆశీర్వాద గీతము
సుదినము నేడు రాం కబీరా సుదతికి నీకును సౌఖ్యంబౌ
ముదమగు నింకను ధరణీజనులకు వరవరదాయను శ్రేయంబౌ
శ్రీ రా ముం డు కా పా డును నిన్ ॥సుది॥

తిమాల్:— **22.** జిల్లా ఆది
శ్రీరామ జయరామ శృంగార రామా
రఘురామ శుభనామ రాజేంద్ర రామ
1 నాపాలి దైవమా కాపాడురామ
నీపాదకమలంబు నేగొల్తురామ ॥శ్రీ
2 అజ్ఞాన బుద్ధిచే ననలితినిరామ
సుజ్ఞాన సంధాన సుఖమిమ్ము రామ ॥శ్రీ
3 సంసార బంధంబు సడలింపురామ
కంసారి నన్నింక గనుగొంపు రామ ॥శ్రీ

ఖమాస్:— **22.** (a) కర్నాటక భైరవి రూపక
సనాతనా నిదానమూర్తి జయ జయ హారతీ
రామ హారతి రమేశ హారతి ॥స॥
1 సామగానలోల శీల సామజేంద్రపాలనా
సరోజనేత్రవామనా సురేంద్రవంద్య పావనా ॥స

2 కామకూర కనకహార కామపాల సాదరా
కరీంద్రధరణ శ్రీధరా కబీరపాలకా వర ॥స

కబీర్:— **23.** జంఝూటి ఆది

రామకసహీ భకతా జగమే కిసీకు నహిడర్తా
రంజ్ నహీ భయనహీ భకతనకు రంజనచితహై పక్తనకు ॥రా
1 జగతమెకయిదిన హామెక రోజేవన
ఛాండకచలనా ఆఖరయేకదిన
రాగభరేతో భోగకరేతో త్యాగభికరనా దేహాకు తూ
జాగతరామక ధ్యానకరె భాగతకాలభి తుఝుకుడరే ॥రా

కబీర్ — **24.** కాండ్

(కుచ్) దయాధర్మనహీ మనమే ముకుడా
క్యా దేఖతదర్పనమే ముకుడా
1 జీబసంభాలె తో జీవసంభాలె జబతకనహీ మిత్రాం
కహతకబీరా కహాలిక నేరా రహానాహైవాగా జగమే ముకుడా
క్యాదేఖత దర్పనమే ముకుడా ॥దయా॥

కబీకు అందరు:— **25.** యమున్ మిశ్ర భజన్ హిందీ ఏకతాల్
రామకరేగా రక్షణహామకు సమచితధరకె సిధారో
సమఝుకె మనమే భయకు ఉతారో సత్యతేరమ తహారో
రామ రామ శ్రితరక్షణావామా
రామ రామ శ్రీ రాజా రామా॥

కమాల్:— **26.** భన్యాసి ఆది

1 జానసెవాలా జానెగ ఆత్మకు-సాహేబ గుస్సా కెం తుఝుకు
గ్యాన నమిల్తా గ్రంథపఠనసే
ధ్యానసె రాంకా దమాకమాన్ జీ

2 ఘట ల సియేం దర మళా భ నహ్యాం
సత్ చిత్ ఆనందహైజీ ఆత్మ
నకోయి నా హై తత్ కె శివాయి
హాం హై తేరీ హ్రిదయమె సాహెబ్

కబీర్ :—   **27.** హిం॥ భజన్   ఆది

సచ్చ గురూకు సమఝూరె సజ్జనప్రేమ గురూకు సమఝూ ॥స
1 ఆయాజగమే పాయాగురునాం
మాయామరెతక్ ఖోయానహీ రాం ॥స
2 అనేకభినయి బలా గురునాం
మనకేఅందర మానోరె గురురాం ॥స॥

కబీరు కమాల్ :—   **28.** హిం॥ భజన్—ఆది

(కహో) రామ రామ రామ రామ రామా
ఏకదిన మాటీమే మిలజాన—ఏకదిన ఆగమే జలజానా
ఏకదిన పానీమే బహజానా ॥క॥
1 మాతారోవే మాసామాస బహినరోవే శామూస
ఘరకీజోరూతీ నదినరోవే ధూండేదుసరామూస ॥ఏకదిన
2 దసదర్ వాసేబఖర్ నికలగయి రహాగయాఆప్ కెఆప్ రాం
కహాత కబీరా సునోభాయిసాధు కోణ్ జేట కోణ్ బాప్॥ మాటి

29 (కనేగ) హిం॥ కవాలి.

ఖుదాకాసవాల్ కోనసకే కరేమాం ఖుద్దబనె, అలసుగేస్.
1 కోభదిఖాయా కోకనొబత్ సునాగయా రామకెసాక్
సంఖసెమై ఫోలియా హాత్ ॥ఖుదా॥
2 రామసఖాహై రామసటీహై ప్రానపర్ పాలక హై
పతిజీవనమాలికహై ఖుదా॥

ఖుమాల్ :— **30** హిం॥ త్రిపుట ఏక.

మొరికమాల్ కహాగయా దిల్మెమలాల్ జం గయా
కాహాయాపి్రయాషితాబసే సుతా హామారా [illegible]ఆయా॥

1 నైనమేంఅబహై సీన [illegible]
సూరత్ ఖరాబహై యేక్యామాజ[illegible]
మానాక్ప్యారా క్యాగుజా[illegible] ॥మో॥

సాధుబ్జుల భజన:— **31** ఆసా[illegible]

రామచంద్ర పీతాంబరదారీ రాక్షస శాత్రవ [illegible] ర్వవిదారీ
దామోదర రిపుహారి బలాకీ [illegible] గోవిందము[illegible]

1 దివ్యనామ వైఖుంఠ సుధామా [illegible] రామునునేమా
జయ జయ జయ జయ [illegible]
జయ జయ జయ జయ [illegible]

మోహిని:— **32** [illegible]

భవభయహారిదయా [illegible] భవకర [illegible] ముకహార॥భ

1 వరగుణ శ్రీధర పవళిసుతా[illegible] దురిత [illegible]
సురనుత [illegible] ॥భవ॥

33 ([illegible]) [illegible]

రామ రామ రఘుపతి[illegible]

1 ఏరాగంబును బాడినసీమది [illegible]
పారావారమీ సంసారంబున [illegible]
[illegible] ముఖునకువా [illegible]

[illegible]:— **34**

అందమేసుర పరమానందమే సుగి
ఇందునగల యానందము నొందెదను [illegible] ॥[illegible]॥

1 ఇరవారిన పరితాపము మఱపించెడి యమృతంబిది
సురద్రాగిన సురలోకముఁ జేరనేర్తువె తరళేక్షణ ॥అందమే

35 (కబీరు) కాసీకూపక.

ప్రేమ సెకరో రామచంద్రభజన సజ్జన కరో రామకాభజన్ ॥ప్రే
1 జానొఝూట సుఖసెభాయి భోగహై తేర కసాయి
జాల్ జలాతి జాన్ బచాతి రామకాభజన్
కరో రామకా భజన్ ॥ప్రేమ
2 మానో మేర కహానభాయి మాల్వో మహఫిల్ హైబలాయి
మాయగ లాతీ మన్బహా లాతి రామకా భజన్ కరో ॥ప్రే

మోహినీ కబీరు:— **36.** భైరవి కర్ణాటక స్వరముల సంభాషణ రూపక

మోహి:-గురుపుంగవ యరుదెంచెద నిన్ గొలువగ
కబీరు:-తరుణి యిది సెరవూ మదిలోఁ దలఁపగ
మోహి:-బలమగు గాంతను బొందితి పాలింపన్ బోలున్ ముదమున॥
కబీరు.-బలమగు దాపమునొందెదు బాలా! నీకేలా వెతగన ॥త॥
మో:-రమణి యమునీ సదసేననునే రహితో సలిపెద ।గురు॥
కబీ:-రమణ తగని నగనీ కగునే రమణింపదు విను ॥తరు॥
మో.-కామసమాత్మైవ తాలిమినించెద కామమడంచెద
తాసము సగనొపెద॥గురు
కబీ:-కోమల గాత్రికి కోరికచెల్లదు నామదియొప్పదు
హాయిని యానగంబాయుము ॥తరు
మో.-గురునందన యగుచందము నేనొందగ మదిఁ
గొందలము నను గొనను నగఁబొందను
ముదమున సలిపను మనుపుము ॥గురు॥
కబీ:-ఓసనదన యీపనినము నీకొనకు కాదందము
ఆనందము లోఁబొందరె సొదలెపు తలఘనసదలుము ॥త॥

కబీరు కమాల్:— **36.** (ii) [illegible]

కబీ:—హాయ్ కరీం హాయ్ కరీం దేఖ్ నసక్ తా నేహ జులుం
దేఖ్ నసక్ తా యేజులుం రోక్ నసక్తా మోహ గం ॥హా॥
కమాల్:—హై ఖుషాల్ హై ఖుషాల్ బీచ్ లగేసా చావల్
బీచ్ లగేసాచావల్ జేతలబ్ ఉస్కీహాల్ ॥హై॥
కబీ:—చల్తిచక్కి యాద్ దిలాతి మన్ నెవాలహాలత్
మన్ నెవాలహాలత్ మాత్ కీహాలాకత్ ॥హా॥
కమాల్:—చల్తిచక్కి ఛేక్ పసక్ తి రామకాభకరేకు
రామకాభకరేకు ప్రేమకాసకరేకు ॥చ॥

అందరు జనులు:— **37.** హిందీ భజన [illegible]

జానకీధవ రఘువంశోద్ధారి దానవ భంజన రామ మురారి
మునిజన పాలన ధీరబలారి వనరుహలోచన ఘనగుణశౌరి॥

ఖుషాల్ కబీరు:— **38.** యమన్ కల్యాణి ఆది

ఖుషా:—అనువగునా? యిట్టిమాట ననునేలాపంచెదు? ॥అను॥
కబీరు:—హితముగునే యింతినీకు ఇటులేలా భీతిల ॥హి॥
ఖుషా:—కనవె నేనొక కాంతనైతినే కడిది నోలనే కడగ
జాలనే కన్నగానలేని ననునేలాపంచెదు ॥అను॥
కబీ:—పరగుశక్తిని తెలియగనేరవే గరితవాదువె వెలవు
బాసువే సారథిరనీవే ॥ఇటులేలాభీతిల॥
ఖుషా:—తలంచిచూడ నీతరముగానినా కొలందిచాలునా?
వెలందిపోలునా; తామసింపనేనా? ననునేలాపంచెదు॥
కబీ:—పొలంతినీవిటు పలుకచెల్లదె వలనుతోచదే తలంతుగాంచెదే!
పోలురీతికాదె? ॥ఇటులేలాభీతిల॥

ఖుషాల్ బీ:— **39.** [illegible]

రామ నర బ్రోవగా రార రార నీవేగతి జానకీసతిపతి॥

1 కరుణము తోడుత దీనన్నుగావర్ధ కరివరదా నీచరణమ్మే నమ్మితి॥
2 ద్రౌపది మొరవిని కాపాడినహరి శ్రీపతినీపదములనే గొల్చితి॥

ఖుషాల్ :— **40.** అసావేరి

జానకిభానా మానవబచానా జానకివల్లభ పఖహై తేరా
జాతీహుంమై తోరిహీ సేవమె జతనభరణకరె భారతుమారా॥
రామభరోసా తేరా॥

సపయానంద:— **41.** ముఖారి ఆది

మోసముచే నను బాసిపోయెనే మోహిని పాపినియై॥
1 నారులు మనధనచోరులుకూ్రరులు నమ్మగరాదను వాక్యమును
నాడెందంబున బాటింపకనే నచ్చిమెలంగితిపోయెటక్కరి॥మో

సపయానంద:— **42.** హిం॥ కన్నడ ఆగ్ర

మన మోహిని! నీవె నా మోహిని
మానిని నీ ముఖ రమ్యముఁగాంచిన మన్మథుఁడే
నీ దాసుఁడగుట ॥మనమోహిని॥
1 పొలతిరె నినుఁజేఁ దిలకించుటకై పుణ్యంబెంతయొ చేసితిఁ
భళిరెభళిరె నినుబోలు సుందరు లీయిలలో నెందికఁగలరు ॥మ

ఖుషాల్ :— **43.** వసంత ఆది

భీతిని జెందగ నీకిటు తగునా వివేక మిడియగునా
వినియగుననుమానము నీమదిలోఁ బెనుపగ హితమగునా॥భీతి
1 మ ౕకు నింతగా దరమొందకుమా
మరు పితరునిదయ నరయుచు మనుమా ॥భీతి॥

ఖుషాల్ :— **44** హిం. మోహనమిశ్ర, ఏక

1 సరసకు రాకుర మరితవిచారా విరసపు ప్రీతిది
తరమగునేరా—సరియగు ప్రేమం బరయవదేరా?
సారమతీ—గాన—లేని చరితుండవని—నేగనుగొంటి
చాలునిక—జముఁడా—పోర ॥సరసకు॥

2 మనమునవ్రిమము ఘనత చెలంగగ జ్ఞానపడగ
లేని చెనటివిసీ వైకనునొనలేవే యు వగురీతిగ
మానసములోన నింక-మనుపణ దగునే-మేలగు శ్రీరీగ
మానుమునీ-తెలియగ-మూర్ఖా నరసకు

కబీరు:— **45.** ఖ్యా. ఆది

కోగ సమర్ఘానా మూఢజగతకు।
సత్యజ్ఞాన ప్రిసంగకు ఛాంపకె సత్యానాశకమార్గ మెలడ తె ॥కోగ
1 ముసల్మానహై ఖుదా కఫరజంగ్
హిందూకా భగవంతేక అవ్ లాద్
మూరఖ కలహాసే జందగినా బూద్ ॥కోగ॥
2 ఛాయొరెమతఖో జీవన తేరా భకుతిమె నహికుచ్ భేదబిచారా
భగవత సచ్చాభకతకసప్యారా ॥కోగ

కబీరు:— **46.** [illegible]

రామవొరహిమాగ నేకీహై భాయి।
నామహారదోనోమె ఖుదాసమాయి ॥రామ॥
1 దేవలమసజిద్, అల్లాకె [illegible]హై।
దేఖోరసూల్ రామా, నంద్ సే ఎతేహై ॥రామ॥
2 హిందుముసల్మాగ లడ్ తేహైఝూటే।
భారతమాతీకే దోనోహై బేటే ॥రామ॥
3 కహాత కబీరా సునోమోరెభాయి।
దేశ, వినాశకర దేతీ లడాయి ॥రామ॥

కబీరు: **47.** [illegible] —ఆది

తుమమే తుమమే గాహెకు ఝగడ
దుష్మనిదిల్ కా కరదేవ్ తుకడ ॥తుమమే॥
ఠాకురద్వారమే, బొమ్మన హైతా మక్కా-అందర సిజదారా।
ఏకగురూకా దోహెచేలే ఏకపూజారి ఏకనమాజి ॥తుమమే॥

శ్రీ వరదా గోపాలాచార్యులచే

రచింపబడిన తెలుగు నాటక గ్రంథములు:—

1. "శాంత కబీరు" ... రు. 1—4—0

2. "రుక్మిణీ కల్యాణము" [illegible] ... 1—4—0
["మాయా [illegible]"]

3. రామదాసు 4 వ కూర్పు ... అచ్చగుచున్నవి.

4. "[illegible]" [illegible]

5. "[illegible]" [illegible]

N. B. వి. పి. ఛార్జీలు ప్రత్యేకము.

ప్రతులు దొరకు స్థలము:—

శ్రీ గోపాలాచార్యులు.
[illegible] బళ్ళారి.